



**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİM DALI**

**ANTRENÖR ÖZ YETERLİKLERİNİN ANTRENÖR VE SPORCU İLİŞKİSİ
ÜZERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UMUT GEDİK

DANIŞMAN: PROF.DR. BURÇAK KESKİN

**YALOVA
TEMMUZ-2024**



T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİM DALI

ANTRENÖR ÖZ YETERLİKLERİNİN ANTRENÖR VE SPORCU İLİŞKİSİ ÜZERİNE
ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UMUT GEDİK
228132002

DANIŞMAN: PROF.DR. BURÇAK KESKİN

YALOVA
TEMMUZ-2024

ETİK BEYAN

Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım “Antrenör Öz Yeterliklerinin Antrenör ve Sporcu İlişkisi Üzerine Etkisi” başlıklı bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Umut GEDİK



ÖNSÖZ

Antrenör öz yeterliklerinin antrenör ve sporcu ilişkisi üzerine etkisi belirlemek ve iletişim düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için çeşitli kişisel bilgiler ile antrenör öz yeterlilik ve sporcu antrenör ilişkisi ölçekleri çeşitli yöntemler ile karşılaştırılmış bilgi teknolojileri kullanılmıştır, araştırmanın alan yazınında başlıca yeterlilik, öz yeterlilik, antrenör-sporcu ilişkisi ile iletişim konuları ve tüm bunların sportif yönden etkileri konu alınmıştır.

Yüksek lisans eğitimim boyunca benden yardımlarını esirgemeyen, akademik anlamda bana her zaman destek olan ve doğru yolu gösteren sayın danışman hocam Prof. Dr. Burçak KESKİN'e teşekkür ederim. Her zaman yanımda oldukları ve benden desteklerini hiçbir zaman esirgemedikleri için aileme teşekkür ederim.

Temmuz – 2024

Umut GEDİK



İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Yeterlik Tanımı ve Kavramsal Çerçeve	5
2.1.1. Yeterlik inancı.....	5
2.1.2. Yeterlik kaynakları.....	5
2.1.3. Doğrudan deneyimler.....	6
2.1.4. Dolaylı deneyimler-yaşantılar	6
2.1.5. Sözel inandırma	6
2.1.6. Duygusal ve fizyolojik durum	7
2.2. Yeterliğin Gelişme Süreci	7
2.3. Yeterliğin Sınıflandırılması	7
2.3.1. Göreve özel yeterlik	8
2.3.2. Alana özel yeterlik	8
2.3.3. Genel yeterlik.....	8
2.3.4. Yeterliğin ölçülmesi.....	8
2.4. Antrenör Yeterliği.....	9
2.5. Antrenör Yeterliğiyle İlgili Yapılan Çalışmalar	9
2.6. Öz Yeterlilik Tanımı ve Kavramsal Çerçeve	10
2.6.1. Öz yeterlik inancının önemi	12
2.6.2. Öz yeterlik inancını geliştiren faktörler	12
2.6.3. Öz yeterlik inancına sahip kişilerin özellikleri	13
2.6.4. Spor ve öz yeterlilik	13
2.6.5. Sportif öz yeterlilik	14
2.6.6. Başarı ve öz yeterlilik	14
2.6.7. Mesleki yeterlilik	14
2.6.8. Antrenör yeterliliği.....	15
2.7. Antrenör Öz Yeterliliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar	15
2.8. Öz Yeterlilik Algısı	16
2.9. Öz Yeterlilik Süreçleri.....	17
2.9.1. Bilişsel süreç	17
2.9.2. Motivasyonel süreç	17
2.9.3. Duyuşsal süreç	18

2.9.4. Seçim karar verme süreci	18
2.10. Antrenör Sporcu İlişkisi ve Kavramsal Çerçeve	18
2.10.1. Antrenörlerde sporculara karşı davranış şekilleri	20
2.10.2. Antrenörün problem sporcularla ilişkisi	22
2.10.3. Antrenörlükte iletişimin rolü.....	23
2.10.4. Antrenör sporcu ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmalar	24
2.11. Sporcularla İletişim Metotları.....	24
2.11.1. Antrenör ile sporcu arasındaki etkili iletişim.....	26
2.11.2. Antrenör-sporcu çatışması	27
2.12. Antrenör Sporcu İletişimi	28
2.12.1. Antrenör ile sporcu arsında iletişim şekilleri	30
2.12.2. Antrenör ve Sporcu Arsında İletişim Metotları	31
2.12.3. Sporcuların müsabakaya hazırlanması.....	32
2.12.4. Müsabaka sonrası antrenörlerin psikolojik desteği.....	33
2.12.5. Antrenörde bulunması gereken iletişim becerileri	34
2.12.6. Sporda iletişim kavramının sporcu performansı üzerindeki önemi	34
2.12.7. Takım sporlarında iletişim kavramının sporcu performansı üzerindeki önemi.....	36
2.13. Antrenör-Sporcu İlişkisinin Niteliği.....	36
2.13.1. Antrenör davranışlarının önemi	36
2.13.2. Antrenör davranışlarının sporcuya etkisi	37
2.13.3. Antrenör davranışlarının sporcunun performansına etkisi.....	38
2.13.4. Antrenör davranışlarının sporcunun motivasyonu üzerindeki etkileri.....	38
2.13.5. Antrenör davranışlarının sporcunun tükenmişliği üzerine etkileri	39
2.13.6. Antrenör davranışlarının sporcunun ahlaki davranışları üzerine etkileri.....	39
2.13.7. Antrenör davranışlarının sporcuların takım birlikteliği üzerindeki etkileri	40
2.13.8. Antrenör sporcu ilişkisi modeli.....	40
3. YÖNTEM.....	42
3.1. Çalışma Grubu	42
3.2. Verilerin Toplanması	42
3.3. Verilerin Analizi	42
4. BULGULAR	44
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
5.1. Tartışma	55
5.2. Sonuç	64
5.3. Öneriler	66
6. KAYNAKÇA	68
7. ÖZGEÇMİŞ	82
8. EKLER	83
Ek. 1 - Kişisel Bilgi Formu (Demografik Bilgiler)	83
Ek. 2 - Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği (Koçak, 2020)	84
Ek. 3 - Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği Kullanım İzni	85
Ek. 4 - Antrenör-Sporcu İlişkisi Ölçeği (Altıntaş, Kazak Çetinkalp ve Aşçı, 2012).....	86
Ek. 5 - Antrenör-Sporcu İlişkisi Ölçeği Kullanım İzni	87

Ek. 6 - Etik Kurul Onayı.....	88
-------------------------------	----



SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

SİMGELER

β	: Standartize Edilmiş Katsayı
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama

KISALTMALAR

akt	: Aktaran
Ark.	: Arkadaşları
B	: Standartize Edilmiş Katsayı
Bkz.	: Bakınız
diğ.	: Diğerleri
F	: Frekans / Varyans değeri
M	: Madde
N	: Veri Sayısı, Örneklem/gruptaki örneklem sayısı
Ort	: Ortalama
Örn.	: Örneğin
p	: Anlamlılık Düzeyi
r	: Korelasyon Katsayısı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences/Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
SS	: Standart Sapma
Sıra Ort.	:Sıra Ortalaması
t	: T Değeri
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Diğerleri
ve ark	: Ve Arkadaşları
ve diğ	: Ve Diğerleri
vs.	: Ve Sair
U	: Mann Whitney-U testi sonucu
Z	: Z-skoru / Z-değeri

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. Katılımcıların cinsiyet dağılım analizi.....	44
Tablo 4.2. Katılımcıların ilgilendiği spor branşı türü durum analizi	44
Tablo 4.3. Katılımcıların antrenörlük kademesi dağılım analizi.....	45
Tablo 4.4. Katılımcıların İlgilendiği Branştaki Derece Durum Analizi.....	46
Tablo 4.5. Katılımcıların Milli Takımda Antrenörlük Yapma Durum Analizi.....	46
Tablo 4.6. Katılımcıların Eğitim Durumu Analizi	46
Tablo 4.7. Katılımcıların Antrenörlük Tecrübesinin Analizi	47
Tablo 4.8. Katılımcıların Antrenörün Soruları Cevaplarken ki Sporcuları ile Çalışma Yılıının Analizi	47
Tablo 4.9. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 4.10. Katılımcıların Spor Branşı Türüne Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları	48
Tablo 4.11. Katılımcıların Sporcu İle Çalışma Yılına Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları.....	48
Tablo 4.12. Katılımcıların Milli Takım Antrenörlüğü Yapma Durumuna Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları	49
Tablo 4.13. Katılımcıların İlgilendiği Spor Branşında Derece Yapma Durumuna Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları	49
Tablo 4.14. Katılımcıların İlgilendiği Antrenörlük Tecrübesi Durumuna Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları	50
Tablo 4.15. Katılımcıların Antrenörlük Belge Kademelerine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Kruskall Wallis Testi Analizi Sonuçları.....	50
Tablo 4.15. (Devam) Katılımcıların Antrenörlük Belge Kademelerine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Kruskall Wallis Testi Analizi Sonuçları	51
Tablo 4.15. (Devam) Katılımcıların Antrenörlük Belge Kademelerine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Kruskall Wallis Testi Analizi Sonuçları	52
Tablo 4.16. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Arasındaki Korelasyon Testi Analizi Sonuçları.....	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Katılımcıların Antrenörlük Kademesi Dağılım Analizi.....	45
---	----



ANTRENÖR ÖZ YETERLİKLERİNİN ANTRENÖR VE SPORCU İLİŞKİSİ ÜZERİNE ETKİSİ

ÖZET

Antrenör öz yeterliklerinin antrenör ve sporcu ilişkisi üzerine etkisini belirlemek ve iletişim düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasında nasıl bir bağlantı olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi ile elde edilen veriler istatistiksel olarak ele alınmıştır. Araştırmaya Bursa ilindeki antrenörlük belgesine sahip olan tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak yaş ortalaması $38,52 \pm 9,72$ olan 243 antrenör katılım sağlamıştır. Antrenörlük tecrübe ortalaması $10,63 \pm 8,10$ sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı antrenörlere veri toplama araçları olarak; kişisel bilgi formu, Koçak (2020) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış olan “Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği” kullanılmış, toplam 21 soru ile antrenörlerin mesleki öz yeterliklerine ve öz yeterlik inançlarını psikometrik özellikler ile ölçmek amacıyla uygulanmış ve Altıntaş, Kazak Çetinkalp ve Aşçı (2012) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış olan “Antrenör-Sporcu İlişkisi Ölçeği” kullanılmış Antrenörün sporcu ile olan ilişkisini değerlendirdiği “Antrenör Formu” kullanılmıştır. Elde edilen verilerde homojen dağılımını tespit ettikten sonra verilerin analizinde ortalama, frekans, betimleyici istatistikler Spearman korelasyon analizi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$). Sporcu ile çalışma yılı değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$). Takım sporu ve bireysel spor değişkenine göre antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında Bağlılık alt boyutu arasında anlamlı düzeyde ($p < 0.05$) farklı olduğu görülmüştür. Antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği yakınlık ve tamamlayıcılık alt boyutlarda ise anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$). Milli Takım antrenörlüğü değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p > 0.05$). Ancak Milli Takım antrenörlüğü değişkenine göre antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$). Antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanında katılımcı antrenörlerden 5.kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin ortalamalarının diğer kademelere göre anlamlı düzeyde ($p < 0.05$) farklı olduğu yönetim yeterliği alt boyutunda ise 5.kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin 2. ve 3. kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin ortalamalarının anlamlı düzeyde farklı olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Öz yeterlilik toplamı ile öz yeterlilik ölçeğini oluşturan performans, psikolojik, kişilik edindirme ve yönetim yeterliliği arasında ($r = 0,61-0,80$, $p < 0,01$) yüksek düzeyde öğretim yeterliliği arasında ise ($r > 0,81$, $p < 0,01$) çok yüksek düzeyde ve yakınlık değişkeni ile antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; tamamlayıcılık alt boyutu arasında ($r = 0,61-0,80$, $p < 0,01$) yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Araştırmada çeşitli kişisel bilgiler ile antrenör öz yeterlilik ve sporcu antrenör ilişkisi ölçekleri çeşitli yöntemler ile karşılaştırılarak antrenörlerin Milli Takım seviyesinde antrenörlük yapması ve 5.kadem düzeyde antrenörlük belgesine sahip olunması antrenörlerin öz yeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlardan anlaşıldığı üzere antrenörlerin kendilerini öncelikle mesleki olmak üzere çeşitli alanlarda kendilerini geliştirerek ve Milli Takım gibi branşında en üst seviyede mesleğini icra etmesi sonucunda öz yeterlilik düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Bireysel spor branşlarında faaliyet gösteren antrenörlerin sporcusu ile iletişiminde bağlılık seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sporcu-antrenör ilişkisi, Antrenör öz yeterlilik, İletişim düzeyi.

THE EFFECT OF COACH SELF-EFFICACY ON COACH AND ATHLETE RELATIONSHIP

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the effect of coach self-efficacy on the relationship between coach and athlete and to reveal how there is a connection between communication levels and various variables. In the research, the data obtained with quantitative research method were handled statistically. A total of 243 full-time or part-time coaches with a coaching certificate in Bursa province participated in the study with an average age of 38.52 ± 9.72 years. The average of coaching experience was $10,63 \pm 8,10$. As data collection tools for the participant coaches; personal information form, "Coach Self-Efficacy Scale", which has been validity and reliability study by Koçak (2020), was used to measure the professional self-efficacy and self-efficacy beliefs of the coaches with psychometric properties with a total of 21 questions, and "Coach-Sportsperson Relationship Scale", which has been validity and reliability study by Altıntaş, Kazak Çetinkalp and Aşçı (2012), was used and "Coach Form" was used to evaluate the relationship between the coach and the athlete. After determining the homogeneous distribution of the data obtained, mean, frequency, descriptive statistics, Spearman correlation analysis, Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis test were applied in the analysis of the data. There was no significant difference between the total score of the coach self-efficacy scale and the sub-dimensions of the coach-athlete relationship scale according to the gender variable ($p > 0.05$). There was no significant difference between the total score of the coach self-efficacy scale and the sub-dimensions of the coach-athlete relationship scale according to the variable of years of working with the athlete ($p > 0.05$). There was a significant difference ($p < 0.05$) between the sub-dimensions of the coach-athlete relationship scale according to team sport and individual sport variables. No significant difference was found in coach self-efficacy scale and coach-athlete relationship scale closeness and complementarity sub-dimensions ($p > 0.05$). There was a significant difference between the total score of the coach self-efficacy scale according to the National Team coaching variable ($p > 0.05$). However, no significant difference was found between the sub-dimensions of the coach-athlete relationship scale according to the variable of national team coaching ($p > 0.05$). In the total score of the coach self-efficacy scale, it was found that the averages of the coaches with the 5th level coaching certificate among the participant coaches were significantly different ($p < 0.05$). compared to the other levels, and in the management competence sub-dimension, the averages of the coaches with the 5th level coaching certificate were significantly different from the coaches with the 2nd and 3rd level coaching certificates ($p < 0.05$). It was seen that there was a significant positive relationship between total self-efficacy and performance, psychological, personality building and management efficacy ($r = 0,61-0,80$, $p < 0,01$). at a high level and between teaching efficacy ($r > 0,81$, $p < 0,01$). at a very high level and between the closeness variable and coach-athlete relationship scale; complementarity sub-dimension ($r = 0,61-0,80$, $p < 0,01$). at a high level. In the study, by comparing various personal information and coach self-efficacy and athlete-coach relationship scales with various methods, it was concluded that coaches' self-efficacy levels were higher when the coaches were coaching at the national team level and had a coaching certificate at the 5th level. As it is understood from these results, it was seen that the self-efficacy levels of the coaches increased as a result of developing themselves in various fields, primarily professionally, and performing their profession at the highest level in their branch such as the National Team. It has been observed that coaches operating in individual sports branches have higher levels of commitment in their communication with their athletes.

Keywords: Athlete-Coach relationship, Coach self-efficacy, Communication level.

1. GİRİŞ

Spor insanların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal olarak ilerlemelerini teşvik eden bir araçtır. Ayrıca, spor uluslararası dostluk ve barışı teşvik etmenin yanı sıra ülke ekonomisine de olumlu katkılar sağlar. Bu nedenle, spor bilgi, beceri ve liderlik yeteneklerini geliştirmek için önemli bir yoldur (Keskin vd., 2016; Sunay & Seda Saracaloğlu, 2003). Spor başarısının sadece fiziksel ve teknik hazırlıklarla değil aynı zamanda zihinsel faktörlerle de ilişkili olduğu bilinmektedir. Karar verme becerisi sportif başarı için önemli bir ölçüt olarak kabul edilir. Sporcunun kararları kendisi ve takımının başarısını etkileyebilir (Egesoy vd., 1999; Keskin, Güvendi, vd., 2020). Sağlıklı bir yaşam tarzı kişinin sağlığını etkileyen davranışları kontrol altına alabilmesini ve günlük aktivitelerinde düzen sağlamasını amaçlayan bir kavramdır (Keskin, Günver, vd., 2020).

Bir sporcu başarısında doğuştan gelen yeteneklerinin yanı sıra antrenörün de şekillendirdiği becerilerinin etkisi altındadır. Antrenör sporcu üzerinde yön veren kişidir (Amman, İkizler ve Karagözoğlu, 2000). Sporcular başarıya ulaşmak için sadece beceri ve çaba göstermekle kalmaz aynı zamanda bir antrenörün rehberliğine de ihtiyaç duyarlar (Başer, 1998). Antrenör öncelikle sporcuların eğitim sürecini ve performansını artırmaya çalışırlar. Bu nedenle, dikkatlerini sporcuların eğitime ve gelişimine odaklarlar (Feltz, Chase, Moritz, ve Sullivan, 1999). Antrenörlük spor bilimlerinin çeşitli dallarından beslenerek kendine özgü bir yapı oluşturmuştur. Bu dallar arasında spor fizyolojisi, spor psikolojisi, biyomekanik, beden eğitimi ve spor yönetimi yer almaktadır.

Sporcuların belirli bir performans seviyesine ulaşmaları için antrenörler ve sporcular arasında iletişim becerilerinin önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu beceri sporcuların istenen performansı sergilemeleri ve antrenörlerin bilgi ve deneyimlerini aktarmaları için gereklidir. Ancak karşılıklı verimli bir iletişim kurulmadığında sporcular başarısız olabilir ve antrenörler de hedeflerine ulaşamazlar. Bu nedenle sporcular ve antrenörler arasında iyi bir iletişim bağı kurmak başarı için önemlidir (Ulukan, 2012). Takım sporları ve bireysel sporlarda performansı etkileyen faktörler arasında fiziksel yüklenme, antrenör-sporcu iletişimi ve teknik-taktik faktörler bulunmaktadır. Özellikle antrenör-sporcu ilişkisinin doğası, performans üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Erkan, 2002).

Yeterlilik kişilerin zihinsel süreçlerini, duygusal durumlarını, kendilerini nasıl harekete geçirdiklerini ve davranışlarını nasıl şekillendirdiklerini belirleme yeteneğidir (Ünlü vd., 2008). Öz-yeterlilik duygusunun oluşumu ve kullanımı doğal bir süreçtir. Kişiler farklı davranışlar

sergiler, sonuçlarını yorumlar ve bu yorumları sonraki benzer görevlerde veya durumlarda kendi kapasitelerini değerlendirirken kullanırlar. İnsanlar, kendi kapasitelerine dayalı algılarına göre hareket ederler (Pajares, 2002). Öz yeterlik alanında öncülerinden biri olan Albert Bandura (1997, s.3), Özyeterlik, bireyin performans göstermek için faaliyetleri organize edebilme ve gerçekleştirme yeteneği hakkındaki kendi değerlendirmesidir. Buna ek olarak özyeterlik bir performansı gerçekleştirmek için gereken eylemleri yapabilme ve bu eylemleri düzenleyebilme kapasitesiyle ilgili kişisel bir yargıdır (Bandura, 1986).

Öz yeterliğin eğitimdeki önemi oldukça büyüktür çünkü bireyin öğrenme ve motivasyonunu etkiler (Coşkun vd., 2010). Eğer antrenörleri birer öğretmen olarak düşünürsek antrenörlerin öz yeterlikleri öğretmenlerin öz yeterlikleriyle benzerlik gösterebilir. Ancak öğretmenlerle paylaştıkları özelliklerin yanı sıra sporcuların öğrenme kaynağı önceden öğretilmiş becerilerinden arındırılmış olmalıdır. Ayrıca antrenörlerin yeterlilikleri sporcunun yarışma başarısını da etkilemeyi amaçlar. Bu nedenle antrenör yeterliliği öğretmen yeterliliğinden farklı özelliklere sahip olabilir (Feltz vd., 1999). Ancak antrenör yeterliği öğretmen yeterliğinden örgütsel faktörler etkilenebilir. Örneğin okulların akademik önemi öğretmen yeterliği için önemliyken (Hoy & Woolfolk, 1993) antrenörün yeterliği önemli olmayabilir. Ayrıca bir grup için atletik yetenek antrenör yeterliği önemliyken öğretmen yeterliği anlamsız olabilir. Antrenörlerin öğrenciler üzerinde daha fazla kontrol sahibi oldukları da düşünülmektedir (Feltz vd., 1999).

Koçluk zihinsel bir faaliyetir temel olarak karar verme ile en uygun alternatifi seçme fikrini genellikle içerir (Taylor, 2006). Antrenörlerin görevleri incelendiğinde sporcuların sportif başarılarını arttırmakla birlikte fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel potansiyellerini de geliştirmeleri gerektiği açıkça belirtilmektedir (Kalkan & Sarı, 2021a; J. Lyle & Cushion, 2016). Spor faaliyetleri sırasında insanlar birbirleriyle iletişim kurarlar. Bu iletişim sporcuların birbirleriyle antrenörlerin sporcularla veya antrenörlerin birbirleriyle etkileşimleri gibi farklı ikili ilişkiler şeklinde gerçekleşebilir (Ahmad, 2014). Antrenör-sporcu ilişkisinin bu bağlamda en önemli ilişki olduğu belirtiliyor (Cross, 1999; Jowett & Cockerill, 2003; Kalkan & Sarı, 2021a) Bir antrenör sporcuyu birçok açıdan etkileyen davranışlar sergiler. Araştırmalar antrenörün sporcular için önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır (Amorose & Anderson-Butcher, 2007; Kırkbir vd., 2021; Vallerand & Losier, 1999). Antrenörün sporcuya nasıl iletişim kurduğu sporcu üzerindeki psikolojik ve sportif performans üzerinde etkilidir (Cranmer & Myers, 2015). Sporcular antrenörleriyle olumlu bir iletişim kurduklarında daha motive olduklarını ve yüksek performans sergilediklerini ifadeler (West, 2016). Antrenörlerin

agresif iletişim tarzı sporcular için olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bu tam tersi durumda da geçerlidir (Bekiari & Syrmipas, 2015). Bir sporcu ve antrenör arasındaki ilişki olumlu iletişim süreçleri ve sağlam ilişkilerin kurulduğu ortamlarda sporcu motivasyonu spor ile keyif alma becerilerini geliştirmesi için önemlidir. Antrenör-sporcu ilişkilerinde sporcuların gelişim ve performanslarını olumlu veya olumsuz olarak etkilediği yaygın olarak bilinir. Sporcular atletik performans, madalya kazanmaya, basit beceriler geliştirmeye, spor zevk almak ve motivasyonlarını sürdürmek için antrenörlerin desteğine gereksinim duyarlar (Jowett, 2012).

İletişim bilgi iletiminin kaynaktan alıcıya geçtiği bir süreçtir. McBride'a göre iletişim sadece bilgi alışverişi değil aynı zamanda düşüncelerin, gerçeklerin ve verilerin bireysel ve ortak olarak iletilmesi ve paylaşımını içeren bir etkinliktir (Voigt, 1998). İnsanlar sosyal varlıklar olarak birbirleriyle iletişim kurmak zorundadırlar. Sağlıklı iletişim kurmak için temel iletişim becerilerine sahip olanlar etraflarıyla daha iyi etkileşim kurarlar. İletişim takımın hedeflerine ulaşmak için gösterdiği çaba ve birbirleriyle ilişki kurma ihtiyacından kaynaklanır (Ulukan, 2012). Sporcuların gelişiminden sorumlu olan antrenörler müsabaka öncesinde, sırasında ve sonrasında sporun etik ilkelerine uygun olarak sporcularını teşvik etmelidir. Bu özellikle sporcular için önemlidir (Güvendi & Keskin, 2020). İnsanlar günlük hayatlarında hem madde hem de zihin açısından devam etmek için birbirleriyle sosyal ilişki kurarlar. Ancak bu ilişkiyi sürdürmek için iletişim şarttır. İletişimde asıl önemli olan söylediklerinizden ziyade nasıl söylediğinizdir. Sporcularımızla kulüp içinde veya özel hayatımızdaki insanlarla konuşurken seçtiğimiz kelimeler ve cümlelerimiz davranışlarımızın karşısındaki kişi üzerinde değişik etkiler bırakabilir (Yetim & Cengiz, 2010). Antrenörler insanlık değerlerine uygun davranışlar sergilemelidir. Bu da antrenörlük gibi diğer mesleklerde olduğu gibi evrensel değerler temelinde mesleki etik kuralların uygulanmasını gerektirir (Güvendi & Keskin, 2020; S. D. Tuncel & Büyükoztürk, 2009). Antrenörlerin olumsuz davranışları sporcuları olumsuz etkileyebilir. Bu davranışlar sporcunun eğlence faktörünü azaltabilir hayal kırıklığı yaşamasına neden olabilir ve sporu bırakmasına yol açabilir. Ayrıca başarısızlık korkusu ortaya çıkabilir ve sporcunun risk almaktan kaçınmasına neden olur. Sporcunun kaygı düzeyi artar ve hata yapma olasılığı yükselir. İstenmeyen davranışlar öfke ve disiplin problemlerine neden olabilir (Albrecht, 2003; Güvendi & Keskin, 2020).

Bu çalışmanın amacı; Bursa ilindeki antrenörlük mesleği ile tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak ilgilenen ve antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin performans, psikolojik, öğretim, kişilik edindirme, yönetim, yakınlık, bağlılık ve tamamlayıcılık gibi yetenek ve yeterlik düzeylerinin katılımcı antrenörlerin kişisel bilgileri dikkate alınarak cinsiyet, yaş gibi

özelliklerinin yanı sıra ilgilendiği spor türü, spor branşı, antrenörlük belgesi kademesi, antrenörlük deneyimi, eğitim durumu, sporcuları ile kaç yıldır çalıştığı, haftada kaç antrenman yaptığı ve süresi, branşında derecesi ve Milli Takım antrenörlüğü yapıp yapmadığı gibi tüm bu kişisel bilgiler, öz yeterlilik düzeyleri ve sporcu-antrenör ilişkisine yönelik sorular ile antrenörlerin mesleki ve çeşitli yeterliliklerinin kendisine ve sporcularına yönelik artıları veya eksileri göz önüne alınarak antrenörler ve sporcular arasındaki iletişim ve ilişkilerindeki bağlılık, tamamlayıcılık ve yakınlık gibi kavramların bu araştırma ile saptanması amacıyla Antrenörlerin kendi yeterliklerinin sporcularıyla olan ilişkisini ve iletişim düzeylerini nasıl etkilediğini anlamak amaçlanmıştır. Ayrıca iletişim düzeylerinin cinsiyete ve spor branşına göre değişip değişmediği, antrenör-sporcu iletişim düzeyi ile yaş, spor geçmişi ve antrenörle çalışma süresi arasındaki bağlantının incelenmesi hedeflenmiştir.

Literatür incelendiğinde antrenör öz yeterliklerinin antrenör ve sporcu ilişkisi ile ilgili çalışmalar bulunmamaktadır. Antrenör öz yeterliliğini inceleyerek farklı bir boyut ortaya koymak çalışmayı değerli kılmaktadır. İki envanterin kıyaslandığı çalışmaya pek rastlanmamıştır bu sebeple antrenör öz yeterliklerinin antrenör ve sporcu ilişkisi üzerine etkisinin alana katkı sağlayacağını düşünülmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Yeterlik Tanımı ve Kavramsal Çerçeve

“Yeterlilik” terimi belirli bir kişinin istihdama uygunluğunun ilgili makamlar tarafından değerlendirilmesi ve doğruluğu sonucu elde edilen belgelerin tamamı olarak kabul edilir (Demirbaş & Demir, 2022). 2004 yılında, Avrupa Birliği'ne yeni katılan ülkeler mesleki eğitim ve öğretimi geliştirmeye karar verdiler. Bu amaçla uzmanlardan oluşan bir komisyon, hayat boyu öğrenmeyi destekleyen sekiz seviyeli bir öğrenme sonuçları çerçevesi hazırladı. Bu çerçeve yeterlilikler üzerinde yapılan değişikliklerle nihayet 23 Nisan 2008'de "Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi için Hayat Boyu Öğrenme" olarak kabul edildi (Gözübüyük Tamer, 2013).

2.1.1. Yeterlik inancı

Davranış bilimleri alanında çalışan sosyal stratejiler teorileri özellik değişikliklerini sağlamada en önemli faktör olarak görmeyi tercih etmektedirler (Hofstetter vd., 2001) (Bandura vd., 1977)'nın yetkinlik davranış için geçerli olup olmadığının anlaşılması temel kavramlardan biridir; kişinin kendi yeteneği, yeteneğine ve gelecekte karşılaşılabileceği zor durumların başarılı bir şekilde gelebileceğine dair yargısı ve inancıdır (Bandura vd., 1977; Yardımcı & Başbakkal, 2011).

2.1.2. Yeterlik kaynakları

(Marat, 2003)'e göre birey çeşitli kaynaklardan yararlanarak yeterli inançlarını artırabilir bu kaynaklarla iş yapıyorlar onların geri bildirimleri, kendi değerlendirmeleri ve kendi teşvikleridir; Bu bedelin tamamı bireylerin geçmiş deneyimlerine anılarını gözlemlemesine ve buna göre ilgili bilgilere göre belirlenir (Wood & Bandura, 1989). Bu çalışmada belirtilmiştir ki, insanların becerilerine olan inançlarını artırabilir ve geliştirebilirsiniz. Bunun için dört farklı yöntem kullanabilirsiniz Bandura (1977) bu kaynakları;

- 1- Doğrudan deneyimler,
- 2- Dolaylı yaşantılar,
- 3- Sözel ikna,
- 4- Duygusal ve fizyolojik durum olarak tanımlamaktadır.

2.1.3. Doğrudan deneyimler

En etkili yöntem, güçlü bir öz yeterlilik gelişimi için doğrudan deneyimler yaşamaktır. Başarılı deneyimler kişinin kendine olan güvenini arttırırken, başarısızlıklar ise henüz gelişme aşamasında olan kişinin öz yeterlilik duygusunu azaltabilir (Bandura, 1994; Pajares, 1997; Usher & Pajares, 2008) Deneyimlerin, bireyin hayatındaki öğrenme ve davranışlarını şekillendirmesinde büyük bir önemi vardır. Sosyal bilişsel öğrenme kuramına göre ise, bireyin önceden gerçekleştirdiği başarılar yeterli bilgisini etkileyen en önemli kaynaklardan biridir.(Bandura, 1982; Bandura vd., 1977; Wood & Bandura, 1989).

2.1.4. Dolaylı deneyimler-yaşantılar

Öz-yeterlik inancını etkileyen unsurlardan biri dolaylı deneyimlerdir. Bu başkalarının deneyimlerini gözlemleyerek kendi öz-yeterlik inancınızı şekillendirmeniz anlamına gelir. Bu kaynak teorisinin geliştiricisi tarafından "dolaylı yaşantılar" olarak adlandırılmıştır (Bandura, 2003) Model alma kaynağı olarak da bilinen sosyal model insanların ilham, yetkinlik ve motivasyon kaynağı olarak gördükleri insanları takip etme yöntemidir. Bu model alınan insanlar rol modelleri olarak akranlar veya aile bireylerinden olabilirler (Bandura, 1994; Miller, 2019; Vijeila, 2019 t.y.). Dolaylı yaşantılar özellikle bireylerin kendi yeteneklerine güvenemedikleri ya da az deneyime sahip oldukları akademik görevlerle ilgili durumlarda öz-yeterlik inançlarının gelişiminde önemli rol oynar (Usher & Pajares, 2008).

Model oluşturma olarak da bilinen dolaylı deneyimler ikinci önemli yeterlik kaynağıdır. Bu kaynak sayesinde insanlar kendilerine örnek aldıkları kişilerin davranışlarından öğrenerek yeterlik inançlarını geliştirebilir veya azaltabilirler (Bandura, 1986; Pajares, 2007 Schunk, 2009). Dolaylı deneyim yeterlik oluşturmak için doğrudan bireysel deneyimlerden az etkili bir bilgi kaynağı olarak kabul edilir. Bununla birlikte çocuklarda dolaylı deneyimlerin bir model oluşturma şeklinde yeterlik algısı bilgi kaynağı olarak daha etkili olduğu gözlemlenmiştir (Keyser & Barling, 1981).

2.1.5. Sözel inandırma

Sosyal inandırma veya sözlü ikna yeterli kaynaklardan biridir. Bu bir kişinin performansı hakkında geri bildirimler alarak bir görevi başarılı bir şekilde tamamlayabileceğine inanmasıdır (Bandura vd., 1977). Geri bildirimler bir kişinin başarılı olma ya da başarısız olma konusunda cesaretlendirici, öğüt verici veya örnek deneyimler paylaşımı şeklinde olabilir. Bu tür geri bildirimler bireyin yeterlik algısını değişen oranlarda etkileyebilir (Pajares, 2007).

Sözel değerlendirmeler kişinin öz-yeterlik inancı üzerinde iki yönde etkili olabilir. Cesaretlendirmeler ve performansı destekleyici mesajlar kişinin öz-yeterlik inancını olumlu yönde etkileyebilir. Ancak bireyin performansı yapılan olumsuz değerlendirmelerin öz-yeterlik inancıları üzerinde olumsuz etkisi olabilir. Bu nedenle öz-yeterlik inancını zayıflatmak için olumsuz değerlendirmeleri güçlendirmek için ise olumlu değerlendirmelerin kolay olduğu belirtilmektedir (Bandura, 1997; Pajares, 1997; Uzar, 2010).

2.1.6. Duygusal ve fizyolojik durum

Kişinin öz-yeterlik inancını oluşturan bir diğer faktör kişinin duygusal ve fizyolojik durumudur. Kişiler performanslarına ilişkin farklı durumlarda, kaygı, heyecan, stres ve yorgunluk gibi faktörleri de dikkate alarak içinde bulundukları ruh halini değerlendirirler. Öz-yeterlik inancına etki düzeyi hissedilen duyguların yoğunluğuna bağlı olabilir (Arseven, 2016; D. H. Schunk & DiBenedetto, 2016; Usher & Pajares, 2008).

2.2. Yeterliğin Gelişme Süreci

Bireylerin yeterlikleri başarılar dolaylı deneyimler sözel etkileme ve duygusal-fizyolojik durumlar gelişimlerini sağlayan dört temel kaynaktır. Bu kaynaklar zaman içinde ve kişinin yaşadığı deneyimlerle gelişir (Myers vd., 2005). Yeterlik inancı hayatın farklı dönemlerinde elde edilen deneyimlerden ve kişinin bulunduğu durumlardan etkilenir. Hayatın başından itibaren yetişkinliğe kadar geçen süre boyunca her insan aynı olayları yaşasa bile etkileri kişiden kişiye büyük farklılık gösterebilir. Bu sebeple bir kişinin yeterlik inancı diğerinden farklılık gösterebilir (Maurer, 2001).

Yeterlik inancı gelişim süreci ergenlik dönemiyle birlikte devam eder ve bu dönemde büyük değişiklikler meydana gelir. Yaşıtların rolü değişim sürecinde önemlidir. Yaşıtlar bireylerin sosyal gelişimine ve görünümüne büyük katkı sağlayabilirler. Bireylerdeki değişim yaşıtların bir görevi başarılı veya başarısız şekilde gerçekleştirmelerinden etkilenebilir. Okul eğitimi öğrenme stratejileri, geri bildirimler, öğretmenlerin motivasyonu, yarışmalar ve etkinlikler gibi etmenler kişilerin kendine güven algısını etkileyebilir (Schunk & Meece, t.y. 2005).

2.3. Yeterliğin Sınıflandırılması

(Bandura, 1986)'Yeterlik kişinin kendi yetkinlik durumuyla ilgili algı ve inançların göreve ve duruma özgü olduğu bir kavramdır. Bununla birlikte diğer araştırmacılar yeterlik inancının üst düzey bir genel inanç olabileceğini de belirtmişlerdir ve yeterlik inançları göreve özel, alana özel veya genel yeterlik şeklinde sınıflandırılabilir (Eden, 1996; Judge vd., 1998).

2.3.1. Göreve özel yeterlik

Bandura, (1986) Yeterliğin çevreye göre değişebileceği ve çevrenin etkilenebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle bireyin yeterlik inancından belirli bir görevle ilgili olarak bahsedilebilir. İnanç bireyin kişilik tarzı değildir. Örneğin birey kendisinin yaptığı bir sunumun sözlü ifade ile becerilerine göre değerlendirilebilir. Yeterliğin bulunduğu mevcut ortam ve duruma bağlı olarak değişebileceği ifade edilir (Bandura, 1986).

Göreve özel öz yeterlilik ancak belirli bir işle ilişkilendirildiğinde ifade edilebilir. Örneğin bir kişi bir davranışı gerçekleştirirken o davranışı izleme ve uygulama yeteneğine sahip olabilir. Benzer şekilde bir kişi bir topluluk önünde sunum yaparken sözlü ifade veya sunum yeteneği önemlidir (İ. Işık, 2001).

2.3.2. Alana özel yeterlik

Sosyal bilişsel kuramam 'da yeteneklerimiz benzeyen görevlere genelleştirilebilir. Bu nedenle belirli alanlarda özel yeteneklerden bahsetmek mümkündür. Bu da kişinin günlük yaşamı, eğitim-öğretim hayatı veya mesleki yaşamıyla ilgili yetenek inançlarının ortaya çıkmasına neden olabilir (Bandura, 1986).

2.3.3. Genel yeterlik

Sosyal bilişsel araştırmacılarda Bandura'nın (1986) özel görev ile alan yeterlilik tanımına ek olarak yeterliliklerin farklı ortamlarda genelleştirilebileceğini ileri sürmektedirler (G. Chen vd., 1999; Eden, 1996; Judge vd., 1998)'un çalışmada genel yeterlik inancı durağan bir değişken olduğu ve bireyin davranışının başarı düzeyini etkileyen özel yeterliği açıkladığı gözlemlendi ve çalışmada genel yeterlik dönencesinin doğruluğunu test etmeyi amaçladı.

Öz yeterlilik görev ve alana bağlı olarak sınırlanırken Sosyal Bilişsel Teori'ye göre farklı ortamlara da uyarlanabilir. Bu nedenle araştırmacılar "özel" ve "genel" yeterlilik kavramlarını geliştirdiler. Bu inanç bireyin yeterliliği ile sınırlı değil aynı zamanda farklı yaşam alanlarında gösterdiği performansla da ilgilidir. Bu nedenle "genel yeterlilik" olarak adlandırılır. (İ. Işık, 2001).

2.3.4. Yeterliğin ölçülmesi

Gerçek yeterlik seviyesinden daha yüksek olan inanç kişinin yeterlik seviyesine dair öznel düşüncesiyle ilgilidir (Bandura, 1995). Bir kişinin hayatını etkileyen önemli bileşenlerden biri olan yeterlilik inancı ve algısı daha erken aşamalarda belirlenebilir. Bu şekilde kişi

yeteneklerine uygun olarak istediği alanda başarılı olmak için gereken niteliklere sahip olduğunu daha iyi anlayabilir (Pajares, 2005).

2.4. Antrenör Yeterliği

Bir sporcu doğuştan getirdiği yetenekleriyle başarılı olabilirken çalıştırıcı da bu yetenekleri şekillendirerek sporcuya ilham veren kişidir (Amman vd., 2000) ve sporcuların yetenekleri doğrultusunda çalışmalar ile başarılı olmak için her daim çalıştırıcı desteğine ihtiyaç duyarlar (Başer, 1985). Antrenörler sporcuların öğrenme sürecine odaklanırken aynı zamanda onların yarışma performansını da geliştirmeye çalışırlar (Feltz vd., 1999). Antrenörlerin sporcuların öğrenme ve deneyimleri üzerindeki etkisi önemli olsa da tam olarak anlaşılamamıştır (Feltz vd., 1999).

Antrenörlük yeterliliğinin etkilerini açıklayan bir model dört farklı kaynak üzerine odaklanıyor. Antrenörlük tecrübesi önceden kazanılmış başarılar sporcuların yetenekleri ve çevresel faktörler gibi kaynaklar sporcuların performansını etkileyen faktörler arasında yer alır. (Caron, 1980).

Feltz ve ark., (1999) Antrenörlerin yeterlilikleri dört farklı alt boyutta açıklanmaktadır: antrenörlük yeterliliği sporcuları motive etme yeterliliği, teknik öğretme yeterliliği ve karakter geliştirme yeterliliği. Antrenörlerin müsabaka stratejisi yeterliliği sporcuları başarılı bir performansa yönlendirebileceklerine olan güvenlerini ifade ederken güdüleme yeterliliği ise sporcuların psikolojik durumlarını etkileme yeteneklerine olan inançlarını ifade eder. Teknik öğretme yeterliliği antrenörlerin eğitim ve belirleme yeteneklerine olan inançlarını ifade ederken karakter geliştirme yeterliliği ise sporcuların kişisel gelişimlerini ve spora yönelik olumlu tutumlarını etkileme yeteneklerine olan güvenlerini ifade eder.

2.5. Antrenör Yeterliğiyle İlgili Yapılan Çalışmalar

Antrenörlerin yetkinliği davranışları ve sporcuların performansı üzerinde büyük bir etkisi vardır. Bu faktörler oldukça önemlidir (Feltz vd., 1999). Basketbol antrenörleriyle yapılan çalışmada antrenör yeterliliği ile sporcuların memnuniyeti ve antrenörlerin olumlu davranışları arasında anlamlı ve olumlu bir bağlantı tespit edilmiştir (Myers vd., 2005).

(Kenow & Williams, 1992) Bir araştırmada antrenörlerin kendi yeterliklerini değerlendirmesiyle sporcuların antrenörlerin yeterliklerini algılaması karşılaştırılmıştır ve sonuç olarak sporcuların algıladığı yeterlik puanları antrenörlerin kendilerine verdikleri puanlardan daha düşüktür (Caron, 1980)

(Myers vd., 2005) araştırmada üniversitelerde çalışan antrenörlerin yeterliklerinin ve bunun antrenör davranışları üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kadın antrenörler için sosyal destek durumu antrenör yeterliğinin önemli bir belirleyicisi iken erkek antrenörler için antrenör yeterliği takımın memnuniyetini kazanma yüzdesini ve sporcular tarafından algılanan antrenör davranışlarını belirlemektedir. (Teatro vd., 2017)

(Kassim & Boardley, 2018)'ın 276 takım ve 277 bireysel sporcu, voleybol, hokey, basketbol, squash-duvar tenisi ve masa tenisi dallarında yer alan sporcuların antrenörlerinin yeterlik boyutları üzerindeki etkinliğini inceleyen bir kültürler arası çalışmaya katılmıştır. Sporcular antrenörlerinin motivasyon yeterliklerinin farkındalığının özgüvenlerini ve antrenörleriyle olan iletişimlerini arttırdığını teknik yeterliklerinin yarışmacılığı algılamasının karakter oluşturma yeterliklerinin ise sporcu kimliğini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

2.6. Öz Yeterlilik Tanımı ve Kavramsal Çerçeve

"Bilişsel Davranışsal Değişim" alanında Albert Bandura 1977'de işyerinde verimli başa çıkma, kişisel üretkenlik ve etkili ekip yönetimi gibi temel yeteneklerle yakından bağlantılı olan Öz-Yeterlilik (SEM) kavramını ortaya attı. Araştırmalar öz-yeterlilik duygusuna sahip olmanın işle ilgili stresi azaltmada faydalı bir etkiye sahip olabileceğini göstermiştir (Yüksek Usta vd., 2017).

Bandura'ya göre bir kişinin bir işi yapmak için yeterli beceri ve niteliklere sahip olup olmadığına inancı o kişinin motivasyonunu etkiler. Öz yeterlilik olarak adlandırılan bu inanç bir kişinin zor durumlarla başa çıkma becerilerine sahip olduğuna dair bir inançtır. Bu inanç bir kişinin algı seçim ve çaba düzeyini etkiler. Öz yeterlilik inancı başarısızlık durumlarında da etkilidir. Fazlaca öz yeterlilik inancına sahip kişiler başarısızlıkları eksik çaba veya yanlış çalışma şekline bağlarken daha az öz yeterlilik inancı olan kişiler başarısızlıkları içsel veya kontrol edilemeyen sebeplere bağlarlar. Bandura'ya göre öz yeterlilik inancını besleyen kaynaklar arasında geçmiş tecrübeler, dolaylı deneyimler, sözlü ikna ve fizyolojik-duygusal durumlar yer alır..(Koçyiğit, 2019)

Bandura'nın Öz Etkinlik Kuramı kendinle konuşmanın açıklanmasında kullanılabilecek bir diğer kuram olmasına rağmen araştırmacıların ilgisini çekememiştir. Bandura kişinin kendini etkili bir şekilde yönetebilme ve başarabileceği yeteneği olarak adlandırdığı öz etkinliği tanımlamıştır (Feltz vd., 2008).

Bandura etkin inançlar için bir dizi kaynak önermiştir:

- a) Geçmiş performans başarıları,
 - b) Temsili deneyimler,
 - c) Sözel özendirmeler,
 - d) Fiziksel ve duygusal durumların anlamlandırılması için kendinle konuşmak önemlidir.
- Bu dış kaynaklardan ziyade kendine yönelik olabilir. (Bandura, 1997).

Bilişsel kuramla davranışsal kuramın birleşmesi ile sosyal öğrenme kuramı hasıl olmuş olup Sosyal bilişsel Teori (Social Cognitive Theory) diye de bilinmektedir (Derman, 2007). Sosyal öğrenme kuramının ana kavramı öz yeterlilik inancıdır (Bandura, 1997).

Bireylerin performansını yükseltmek için planlama yaparak yapabileceklerine inanmaları gereken öz yeterlilik Albert Bandura'nın sosyal öğrenme kuramında vurgulanmıştır (Bandura, 1997).

Bir insanın belli bir kapasitesi ya da yeteneği olmasa bile kendini yetenekli ve başarılı olarak görmesi kişinin öz yeterliliğini arttıracak ve başarıya ulaşmak için elinden geleni yapacaktır. Öz yeterliliği yüksek olan insanlar zorlu görevleri almaya daha istekli ve arzulu olurlar. Bu insanların endişeleri ve kaygıları daha azdır (Bandura & Schunk, 1981; D. H. Schunk, 1983). Bu durumun tam zıttı öz yeterlilik seviyesi düşük olan bireyler sıkıntılı ve zor işlerde görev almak istemezler bu tarz görevlerden uzak dururlar (D. H. Schunk, 1990).

Bir kişi, yaşadığı ortamda sorumluluklarını yerine getirebilmek için kendi yeteneklerini, kapasitesini, bilgisini, deneyimini ve tecrübelerini değerlendirir. Eğer bu sorumlulukları yerine getirebileceğine inanırsa, harekete geçer. Bu inancına öz yeterlilik inancı denir ve kişinin sorumluluklarını yerine getirebileceğine dair güveniyle ilgilidir. Bu nedenle öz yeterlilik önemli bir etkidir (Bandura, 1986).

Öz yeterlilik, insanların yeteneklerini nasıl ve ne şekilde kullanabildiği değil bireyin bu kapasitesini sarf ederek başarabileceğine olan inancıdır (Kahyaoglu, 2009).

(Bandura vd., 1977) tarafından Öz yeterlilik kavramı ilk kez ortaya atıldığından beri farklı alanlarda ve kaynaklarda araştırılmıştır. Bu inancın önemli bir değişken olduğu ve bazı faktörlerin bu inancın değerini artırdığı üzerinde durulmuş olup bunları üç madde halinde sıralayabiliriz.

- a) Öz Yeterlilik inancı kişinin geçmişte göstermiş olduğu performanstan daha çok performans göstereceği yapılan araştırma ve incelemelerde görülmüştür.

- b) Öz yeterlilik inancının performansı etkilediğinden değişkenlik arz etmesidir.
- c) Kişinin emek sarf ederek daha çok performans gösterip başarı kazanabileceği ve olumsuz durumlarda ise hızlı bir şekilde çaba sarf ederek geri toparlayacak olmasıdır (Bandura, 1986; Ç. Karahan, 2006)
- d) Antrenörler sporcuların hedeflerine ulaşmalarına ve başarıya ulaşmalarına yardımcı olmak için öz yeterlilik inancına sahip olmalıdır. Bu inanç sporcuların davranışlarını etkileyerek moral ve motivasyonlarını artırır (Altıntaş vd., 2012).

2.6.1. Öz yeterlik inancının önemi

Bireyin öz yeterliği hedeflerini belirleme yöntemleri bu hedeflere ulaşmak için gösterdiği çaba zorluklarla karşılaştığında ve başarısızlıkla karşılaştığında ne kadar dayanıklı olduğu ile ölçülür (Tezcan & Akçakoyun, 2022).

Öz yeterliliği yüksek olan insanlar işleri ne kadar zor veya stresli olursa olsun daha dayanıklı, ısrarcı ve daha az stresli olma eğilimindedirler. Araştırmalar fazla öz yeterlik inancı olan insanların azimli ve dayanıklı olduğunu göstermektedir. Diğer yandan az öz yeterlik inancı olan insanlar daha çabuk pes eder ve zorluklarla karşılaştıklarında düşük performans sergilerler (Kurbanoğlu, 2004).

2.6.2. Öz yeterlik inancını geliştiren faktörler

Araştırmacılar öz-yeterlik inancının geliştirilebileceğini ve öz-yeterlik kaynakları üzerindeki etkilerinin göz önünde bulundurulmasıyla iyileştirilebileceğini söylüyorlar. Öz-yeterlik kaynakları aşağıdaki gibidir (M. Tuncel, 2021);

Başarı Deneyimi: Kişinin belirli görevlerde veya alanda tekrarlayarak başarılı olacak şekilde performans göstermesi sonucunda elde edilen tecrübedir. Bu öğrenme sürecinde zorluklarla veya başarısızlıklarla karşılaşılmayacağı anlamına gelmez ancak başarılı olana kadar devam edilmesi gerektiğini gösterir. Başarılı deneyimler insanların yeteneklerini ve güvenlerini artırır.

Dolaylı Deneyim: Bir kişinin bir görevi veya aktiviteyi başarıyla tamamlayan arkadaşları veya meslektaşlarından öğrendiği bilgi ve becerileri gözlemleme duyma veya okuma yoluyla kazanmasıdır. Bazen kendimizi benzer bir akranımızla karşılaştırdığımızda dolaylı bir deneyim yaşarız. Bu durum geliştirilecek bir görev veya etkinlik için gerekli bilgi, beceri veya stratejileri öğrenmek için model alınabilecek akranlar tarafından yapılabilir.

Sosyal İkna: Bir kişinin öz-yeterlik inancını güçlendiren şey öğretmenlerin arkadaşlarının ve geri bildirimlerin olumlu mesajlarıdır. Olumlu durumlar öz-yeterlik inancını artırırken olumsuz durumlar ise azaltır. Bu nedenle öğretmenler ve arkadaşlar tarafından sağlanan geri bildirimlerin niteliğine dikkat etmek önemlidir.

Fizyolojik ve Duygusal Durumlar: Bir kişi önceden tahmin ettiği veya karmaşık görevleri yerine getirirken duyular aracılığıyla yorumladığı bilgileri ifade eder. Zor bir durumla başa çıkabileceği ihtimalinden heyecan duymak öz yeterliliğini artırırken göz korkutucu bir görev karşısında endişe veya stres hissi öz yeterliliğini azaltabilir. Araştırmalar öz yeterlilik inancını geliştiren ve iyileştiren müdahalelerin bireylerin yaşamlarında ve kariyerlerinde daha iyi akademik sonuçlara ve gelecekteki faydalara yol açtığını ortaya koymaktadır (M. Tuncel, 2021).

2.6.3. Öz yeterlik inancına sahip kişilerin özellikleri

Öz yeterlik kişinin kendi hedefleri için planlama ve uygulama konusundaki inancıdır. Kişinin kendine olan güveni yeteneklerine uygun işlerde başarılı olmasına sebep olur ve diğer insanlardan ayrışmasını sağlar (Sakız, 2013).

Kendisine hedefler belirleyen ve bunlara bağlı kalan bir kişidir. Başarısızlık durumlarında pes etmek yerine daha fazla denemeye devam eder. Birden fazla seçenek arasında etkili karar alır. İşine odaklanarak çalışır. İnşa edici davranışlar sergiler ve yol göstermekten korkmaz. Geleceğe umutla bakar (Kesgin, 2006).

2.6.4. Spor ve öz yeterlilik

Spor birçok becerinin kazanılmasına imkân tanıyarak kişilerin sorumluluk, özgürlük, otorite, disiplin, özgüven ve iletişim gibi yeteneklerini geliştirir. Fiziksel aktivite ve spor insanların pozitif düşünceler geliştirmesine öz güvenlerinin ve yeterliliklerinin artmasına yardımcı olur (Koca & Arslan, 2010).

Sporcuların performans ve başarı düzeyleri öz yeterlilikleri ile belirlenir. Öz yeterlilikleri sporcular için stratejik önem taşıyan müsabakalarda ve rakipleri karşısında büyük bir önem arz eder. Kazanılan öz yeterlilik yetenekleri sporcuların davranışlarını olumlu bir şekilde değiştirir ve geliştirir (Türedi, 2015).

2.6.5. Sportif öz yeterlilik

Sporcu öz yeterliliği kişinin sadece spor yetenekleriyle ilgili olan inanç düzeyini ifade eder. Bu, sporcuların sahip oldukları sportif becerilerin yeterliliğine olan inancını yansıtır (Sarı, 2013).

Sporcuların sportif öz yeterliliği spor dallarında öğrendiği becerileri doğru şekilde nerede ve nasıl uygulamaları gerektiği hakkındaki düşünceleridir. Örneğin kısa mesafeli koşuda kendine güveni yüksek olan bir sporcu uzun mesafeli koşularda aynı güveni gösteremeyebilir (Etiler, 2017; Stodolsky vd., 1991).

Bir kişi bir spor dalında kendine güveni yüksekken başka bir spor dalında kendine güveni düşük olabilir. (Demircioğlu, 2014).

2.6.6. Başarı ve öz yeterlilik

Başarı ve öz yeterlilik arasında karşılıklı bir bağlantı var. İnsanlar belli bir alanda başarılı olduklarında o alandaki öz yeterlilikleri de artıyor. Ancak başarısız oldukları alanlarda öz yeterlilikleri de düşüyor (Turcan, 2011). Kişinin belirli konuda başarılı olmalarını fark etmeleri bu konuda öz yeterliklerinin gelişmesine yardımcı oluyor (Spieker & Hinsz, 2004). Araştırmalar sık sık yapılan başarıların özyeterliliği arttırdığını gösteriyor. Ancak bir alanda yüksek özyeterlik başarılı olmak için yeterli değildir. Bazı durumlarda özyeterlik düşüklüğü bile başarıya ulaşmaya yardımcı olabilir. Kendilerini yetersiz hisseden insanlar hedefler belirleyerek ve daha çok çalışarak başarıya ulaşabilirler. Bu başarı özyeterlik algılarını doğal olarak artıracaktır. Birçok araştırmada (P. P. Chen, 2002; Lane vd., 2004; Zimmerman vd., 1992). Özgüven ile okul başarısı ve performans arasında olumlu bir ilişki olduğu keşfedilmiştir.

2.6.7. Mesleki yeterlilik

Meslek sahibi kişilerin işlerini doğru bir şekilde yapabilmeleri için gerekli bilgi ve yeteneklerine "mesleki yeterlilik" denir (Can, 1992).

Kişilerin mesleki yeterlilik inançları kendi mesleki alanları ile ilgili davranışlarını ve başarılarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle kişilerin yeterlilik inanç seviyeleri, tutumları, davranışları ve meslekleri diğer insanların inançlarını da olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir (Leonard vd., 1998).

(Güneş, 2016)'in tez çalışmasında farklı engel gruplarındaki sporculara eğitim veren antrenörlerle çalışarak antrenörlerin yeterlilik algıları ve mesleki tükenmişlikleri ile memnuniyetleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 139 antrenör katılmıştır.

Antrenörlerin yaş, mezuniyet durumu, çalışma yılı, engel grubu, aldıkları eğitim, antrenörlük belgesi ve kademe düzeyi ile tükenmişlikleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Ayrıca evli ya da bekar olmaları ücretleri çalıştırdıkları sporcu sayısı ve iş doyumu arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmanın sonucuna göre antrenörlerin başarılı olabilmesi için sporcuların engel durumlarına göre farklı kategorilerde değerlendirilmesi gerekmekte ve antrenörlerin bilgi sahibi oldukları engel durumuna sahip sporcularla çalışması gerekmektedir.

2.6.8. Antrenör yeterliliği

Sporcu doğduğu andan itibaren kazandığı yetenek ve becerilerin antrenör tarafından yönlendirilmesiyle başarılı olur. Antrenör sporcunun bu kabiliyetlerini şekillendirerek etkili bir rol oynar (Amman vd., 2000). Sporcuların sakatlanması durumunda ilk yardımı yapmak kaybedilen moral ve motivasyonu geri kazandırmak takım çalışmasını sağlamak yeni taktik ve teknikleri öğretmek ve kişisel problemlere çözümler üretmek için antrenörler gereklidir. Antrenörlerin tüm bu görevleri başarıyla yerine getirebilmeleri için gerekli mesleki yeterlilikleri sahip olmaları önemlidir (Amman vd., 2000).

Antrenörler sadece sporcuların öğrenme yetenekleriyle ilgilenmez aynı zamanda müsabakalardaki başarılarını da etkilemeyi amaçlarlar. Ancak antrenör yeterliliğinin öğrenme ve deneyim kazanmaları üzerindeki etkisi bilinmekle birlikte henüz tam olarak keşfedilememiştir (Feltz vd., 1999).

Öğretmen yeterliliğinden farklı olarak antrenör yeterliliği farklı örgütsel faktörlerden etkilenebilir. Örneğin, bir okulun akademik önemi öğretmen yeterliliği için önemli olabilir, ancak antrenör yeterliliği için önemli olmayabilir (Hoy & Woolfolk, 1993).

2.7. Antrenör Öz Yeterliliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Spor antrenörlüğü adaylarının sporcu olarak geçirdikleri sürelerinin, strateji geliştirme, teknik öğretme ve karakter oluşturma becerilerinde kendilerine olan güvenlerini artırdığı keşfedilmiştir. Bu sonuç sporcu dönemlerinde edinilen bilgilerin antrenörlük için bir hazırlık sağladığını göstermektedir (Feltz vd., 2009). Antrenörlük kabiliyetlerini olumlu yönde etkileyen bir faktör olarak önceki sporculuk tecrübeleri gösterilmiştir. Öte yandan (Duarte-Cavalcante vd., 2014), Spor uzmanları profesyonel sporculuk deneyimi ile antrenörlük yeterliliği arasında hiçbir önemli bağlantı olmadığını ifade etmiştir (Koçak, 2019a).

Milli takımdaki sporcuların milli sporculuk yapmamış olanlara göre fiziksel kondisyon ve oyun stratejileri konusunda daha fazla öz yeterlik düzeyinde oldukları ortaya çıkmıştır. Elit seviyede

sporculuk deneyimi antrenörlük öz yeterliklerini olumlu yönde etkileyebilir. Ancak üst seviye sporculuk deneyiminin antrenörlerin öz yeterlikleri üzerinde net bir etkisi olduğuna dair herhangi bir sonuç elde edilememiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre antrenörlük adaylarının öz yeterliklerini olumlu yönde etkileyen unsur üst düzey sporculuk geçmişi'dir. Araştırma örnekleminde cinsiyet, spor dalı türü, sporculuk deneyim süresi ve milli sporculuk deneyimi de öz yeterlik düzeylerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Yaşın öz yeterlik belirleyicisi olmadığı da araştırma sonuçları arasında yer almaktadır (Koçak, 2019a).

2.8. Öz Yeterlilik Algısı

Albert Bandura farklı alanlarda tartışılan bir konu olan öz yeterlilik algısına ilişkin görüşleriyle dikkat çekiyor. Bu algı bir kişinin bir faaliyet sırasında nasıl bir seçim yapacağı, nasıl bir performans sergileyeceği, problemler karşısında nasıl bir direnç göstereceği ve ne kadar sabırlı olacağı konularını içerir (Aşkar & Umay, 2001).

Algılanan öz yeterlik öz yeterlilik terimleri arasında yer alır. Bu kavram bir kişinin bir görevi yerine getirmek için gerekli yeteneklere ve becerilere sahip olduğuna inanmasıyla ilgilidir (Bandura, 1990).

Öz yeterlilik kişinin sahip olduğu yetenek ve kabiliyetleriyle ne kadar başarılı olabileceğine dair inancını ifade eder. Albert Bandura yetkinlik beklentisi ve sonuç beklentisi olmak üzere iki tür beklentiyi ayırır. Yetkinlik beklentisi kişinin belirli bir görevi yerine getirme konusundaki inancını ifade ederken sonuç beklentisi ise kişinin davranışlarının sonuçları hakkındaki inancını ifade eder. Sonuç beklentisi kişinin davranışlarından ne gibi sonuçlar elde edeceğine dair inancını ifade eder ve bu başarı değil gerçekleşen davranışın sonucuna ilişkin bir inançtır (Bandura, 1986).

Öz yeterlilik bir işi iyi bir şekilde yönetmek ve olumsuz durumlarda işi idare etmek için gerekli olan öz değerlendirme becerisine olan inancı ifade eden bir kavramdır. Bu inanç bir faaliyetle ilgili görevi üstlenerek onu başarıyla tamamlama yeteneği ile ilgilidir (Bandura & Adams, 1977).

Bireylerin yüksek öz yeterlilik algısı herhangi bir etkinlikte başarılı olmalarına ve bunu hızlı bir şekilde gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktadır (Yaman vd., 2004).

2.9. Öz Yeterlilik Süreçleri

Bireyin davranışlarında var olan ve öz yeterliliğe etki eden süreçler bulunmaktadır (Şahin & Gürbüz, 2012). Özyeterlik insanların belirli işlerde düzenleme ve yönetme yeteneği hakkındaki düşünceleridir. Bu yetenekler genellikle belirli çalışma türlerini gerektirir (Alabay, 2006; Bandura, 1986). Bu inancın insan hayatında önemli bir rol oynayan dört temel psikolojik süreç olan 1-bilişsel süreçler, 2-motivasyonel süreçler, 3-duyuşsal süreçler ve 4-seçim yapma süreçlerini de etkilediği söylenmektedir (Bandura, 1997).

2.9.1. Bilişsel süreç

Kişinin öz yeterlilik inancı zihinsel süreçte farklı etkiler yaratır. Birey hedeflerini belirlerken kendi deneyimleri ve yetenekleriyle geçmiş davranışlarından etkilenir. Kendine bir hedef belirleyen ve bunu başarmak için çaba sarf eden bir kişi öz yeterlilik inancını arttırır. Bu da daha zorlu görevlerle başa çıkabilmesi için kendisine bir hedef koyar (Bandura, 1994).

Kişinin eylemleri zihinsel süreçlerinden kaynaklanır. İnançlarına ve yeteneklerine dair düşünceleri hayal ettikleri senaryoları ve bunların tekrarı bilişsel süreçleriyle bağlantılıdır. Bir kişinin kendine olan güveni arttıkça performansı da artar ve başarılı senaryoları düşünmeye başlar. Ancak düşük bir yeterlilik hissi kişiyi başarısız senaryolar kurmaya ve hedeflerine ulaşmada hayal kırıklığına uğratar. Sonuç olarak bir kişinin davranışları düşünceleriyle başlar (Bandura, 1994).

2.9.2. Motivasyonel süreç

Hayatları boyunca insanlar birçok farklı olay ve durumla karşılaşır ve bu durumlar karşısında kendilerini pozitif ya da negatif etkileyebilirler. Eğer kişi karşılaştığı zorluklara karşı olumlu bir öz yeterlilik hissiyle yaklaşırsa kendine güvenerek bu zorlukların üstesinden gelebilir. Ancak eğer kişi olumsuz bir öz yeterlilik hissiyle karşılaştığı zorluklar karşısında kendisini yetersiz hissederse iyi hissetmeyecek ve geri çekilecektir (Bandura vd., 1996).

Yüksek öz yeterlilik inancına sahip olan insanlar hedeflerine ulaşmak için daha fazla çaba gösterirler ve kararlı bir şekilde hedeflerine ulaşmak için çalışırlar. Öz yeterlilik inancı düşük olan insanlar ise hedeflerine ulaşmak için yeterli çaba göstermezler ve hedeflerinden vazgeçerler. (Kesgin, 2006).

2.9.3. Duyuşsal süreç

Bir kişinin duygusal olarak kendine güveni olması, mutluluk, üzüntü, şaşkınlık, stres ve korku gibi durumlarda olumlu bir bakış açısı geliştirmesine ve olaylarla daha hızlı başa çıkmasına yardımcı olacaktır (Choi vd., 2013). Duygusal durumlar insanların düşünme sürecini etkileyerek davranışlarını etkiler. Bu etki doğrudan veya dolaylı olabilir (Bandura, 1989).

Bireylerin başarı veya başarısızlık deneyimleri duygusal süreçlerini etkiler. Başarılı deneyimler olumlu başarısızlıklar ise olumsuz etki yapar. Olumsuzluklarla başa çıkmakta öz yeterliliği yüksek bireyler daha hızlı toparlanırken öz yeterlilik inancı az olanlar bu konuda zorluk yaşayabilirler (Yüzen, 2016).

2.9.4. Seçim karar verme süreci

Bireylerin kendilerine uygun etkinliklere ne kadar çaba gösterdikleri ve zorlukları nasıl aştıkları öz yeterlilik algısını yansıtmaktadır. Bu nedenle insanlar yapabileceklerine inandıkları görevleri seçmeli başarısız olacaklarından korktukları görevlerden kaçınmalıdır (Bandura, 1982).

Bireylerin tercihleri yapılacak olan etkinlikler yaşam şekli ve çevresi öz yeterlilik algısını etkilemektedir (Kaleli, 2016). Bireyin seçtiği tercihler onun yeteneklerinin ve kabiliyetlerinin ilerlemesine yardımcı olacak ve kişisel özelliklerinin gelişimine etki edecektir. Kendine olan güveni yüksek olan bireyler faaliyetlerinde doğru seçim yaparak başarıya ulaşacaklardır (Yüzen, 2016).

2.10. Antrenör Sporcu İlişkisi ve Kavramsal Çerçeve

Bir sporcu belirli kurallar çerçevesinde kendini spora adayan rekabetçi ve dayanışmacı bir ortamda yer alan fiziksel ve zihinsel özellikleri olan maddi ve manevi kazanç elde eden bir aktiftir. Spor bireysel veya takım halinde yapılabileceği gibi araçlı veya araçsız olabilir. Bu süreçte kültürel etkileşimler de mevcuttur ve sporcu bu sürecin bir parçasıdır (Erkal, 1981).

Sporcular bireysel veya takım olarak spora kendini veren ve ileride sporu meslek olarak benimseyen kişilerdir. Rekabetçi, sosyal ve kültürel bir ortamda bulunurlar ve fiziksel gelişimlerini sağlarlar. Ayrıca yaptıkları işten hem maddi hem de manevi gelir elde ederler. Sporcular belirli düzen ve kurallar altında faaliyet gösterirler (Erkal, 1981).

Antrenmanlar ve turnuvaların temelinde sporcuların antrenörleriyle olan ilişkileri yer alır. Bu ilişkiler genellikle sosyal ve dinamik bir yapıdadır ve birlikte incelenmeleri gerekir (J. W. B. Lyle, 2007).

Sporcuların ruhsal ve bedensel gelişimleri antrenör ve sporcu arasındaki ilişki için önemlidir. Bu nedenle bu ilişkinin olumlu yönde devam etmesi sporcuların moral ve motivasyonunu artırarak tatmin seviyelerini ve yeteneklerini geliştirerek sporcuların kabiliyetlerinin gelişmesine yardımcı olacak uygun bir ortam yaratır (Altıntaş vd., 2012).

Ayrıca antrenörlerin önemli bir görevi de uluslararası yarışmalarda öne çıkabilmek ve ülke adını duyurabilmek için elit sporcular yetiştirmektir. Bu sporcuların geliştirilmesi ve eğitilmesinde büyük bir etkiye sahiptir (Pekgöz Çeviker, 2020). Spor alanında üst düzey performans göstermek ve başarılı olmak için antrenörlerin kendilerine özgü tarz ve yöntemleri kullanarak geleceğe yönelik hedefleri planlamaları ve bunları gerçekleştirmeleri gerektiği söylenebilir. Bu antrenörlerin işlerini iyi yapmaları ile doğrudan ilişkilidir (Sağlam, 2021).

Sporcu performansını etkileyen önemli faktörler içerisinde antrenör, psikolog ve sporcu arasındaki ilişkidir. Yarışma stresi altında sporcu iradesi ve dikkati sürekli dalgalanır. Bu dalgalanmalar sırasında sporcunun tepkileri değişir (Çalışkan, 2001).

Spor takımlarında bazı sporcuların ciddi sorunları olabilirken bazıları için sorunlar daha hafif olabilir. Bu sorunların tespit edilmesi ve önlemler alınması kolay değildir. Sorunlar müsabaka stresi sporcular arasındaki gerginlikler veya sporcunun kişilik problemleri gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkabilir. Bu tür durumlarda antrenörler devreye girmeli ve hızlı bir çözüm bulmalıdır. Antrenörler sporcularını iyi tanımalı, tepkilerini analiz etmeli ve sorunları çözmek için uygun adımlar atmalıdır (Yücel, 2010).

Antrenörün sporcuyla olan ilişkisiyle ilgili uygulamalarını şu şekilde sıralayabiliriz (Freischlag, 1985);

- Sporcuları övmek.
- Sporcuların değerli olduklarını hissetmeleri için onların aktif katılımını teşvik etmek.
- Her sporcu takımın başarısına katkıda bulunacak şekilde vurgulamak önemlidir.
- Sporcularla sporun tekdüze ve monoton kısımlarını nasıl daha çekilebilir hale getirebileceğimiz konusunda konuşarak onları daha fazla motive etmek.
- Hayatın geri kalanını mahvederek mükemmellik arayışında olmak yerine daha sağlıklı bir yol izleyebiliriz.
- Antrenörler sporcularını eleştirmemelidir. Ancak davranışları eleştirilmesi gerektiğinde antrenörler sporcularıyla daha iyi bir iletişim kurabilirler.

Eğitmen-atlet ilişkisi boyunca her iki tarafın duyguları düşünceleri ve davranışları birbirini etkileyebilir. Bu etkileşimler sürecin doğasından kaynaklanabilir (Avcı vd., 2018). Antrenörler sportmenlik bilincinin sporculara kazandırılmasında büyük bir rol oynarlar. (Sulistiyo vd., 2020).

Bir takımın içinde bazı sporcuların sorunları hafifken bazılarının sorunları daha ciddi olabilir. Bu sorunların tanımlanması ve önlemlerin alınması kolay değildir. Bazı sorunlar müsabaka stresi gibi koşullara bağlı olarak ortaya çıkabilir ya da sporcular arasındaki gerginlikler gibi durumlardan kaynaklanabilir. Diğer sorunlar ise sporcunun kişilik özelliklerinden kaynaklanabilir. Antrenörler bu tür durumlarda sorunlara müdahale etmeli ve anında çözümler üretmelidirler. Antrenörler sporcularını iyi tanımalı ve tepkilerini analiz ederek sorunların üstesinden gelmelidirler (Yücel, 2010).

Antrenör sporcu ilişkisi yönünden antrenörün uygulamalarını şu şekilde sıralayabiliriz (Freischlag, 1985);

- Bütün sporcularının aktif katılım sağlayarak sporculara kıymetli olduğundan önemsendiğinden emin olmalı.
- Sporcularına iltifatta bulunmak.
- Başarının tüm sporcunun gayretine bağlı olacağını ısrarla vurgulaması.
- Sporcuyla devamlı eleştirmemeli gerektiği durumlarda sporcunun davranışlarını tenkit etmeli böylece antrenör ve sporcu etkileşimi daha iyi bir seviyeye getirebilir.
- Hayatın geri kalan kısmını yıkarak mükemmellik elde etmeye çalışmamak.
- Sporcularla sporun rutin ve sıkıcı yönlerine nasıl sabır göstermesi konusunda iletişim kurarak daha fazla teşvik etmesini sağlamak.

2.10.1. Antrenörlerde sporculara karşı davranış şekilleri

Sporların çoğunun yapısı antrenörlerin takımdaki her bireyi ayrı ayrı anlamaları ve sorunlarına özen göstermeleri gerektiği kadar takımı tek bir bütün olarak ele almalarını gerektirir (Yücel, 2010). Wotruba & Golden, (1968) Bir araştırma başarılı bir antrenörün her zaman olumlu somut ve uzman görüşlere sahip olması gerektiğini ortaya koydu. Bu tip bir antrenör sporcuları dinlemeye ve öğrenmeye açık olduğunda gerçek bir şampiyon yapabilir. Ancak antrenörün sporcu için olumlu bir atmosfer yaratmadığı ve sporcu kendini kabul edilmiş hissetmediği takdirde başarılı olması mümkün olmaz (R. N. Singer, 1971).

Bir anlayışlı antrenör her sporcu için özel ilgi gösteren uzmanlık sahibi ve kişisel ilişkilerde başarılı olan bir antrenördür. Antrenör ve sporcu arasında somut bir planlama için fikir alışverişi yapılması önemlidir. (Yücel, 2010).

Antrenörlük bir yetenek işidir ve iyi bir antrenörün başarılı olabilmesi için bilgisini ve mesleki özelliklerini sporcularına aktarması gerekmektedir. Antrenörler kendilerini geliştirmeli yenilikleri sürekli takip etmeli ve sporcularıyla sık sık iletişim içinde olmalıdır. Bu unsurlar iyi bir antrenör olmak için önemlidir (R. N. Singer, 1971).

Antrenörlerin farklı durumlarda gösterdikleri davranışlar değişkenlik gösterir. Bu davranışlar aşağıda listelenmiştir:

A) Galip Sporcu veya Takımlara Karşı Antrenör Davranışı

Sadece müsabaka kazanmak antrenörlerin başarısının tek ölçüsü olmamalıdır ancak bu hedefe ulaşmak için gösterilen kararlılık önemlidir. Antrenörlerin sporcuların tam anlamıyla gelişmesi için büyük bir sorumluluğu vardır sadece kazanmakla sınırlı değildir. Özellikle genç sporcuların fiziksel, ruhsal ve duygusal olarak gelişmelerine yardımcı olmak antrenörlerin en önemli görevlerinden biridir. Antrenörlerin sporcuları nasıl motive edeceklerini ve tam potansiyellerini nasıl ortaya çıkaracaklarını bilmeleri gerekir. Antrenörlerin kazanan sporcular yetiştirmek için gösterdikleri kararlılık önemli bir özellikleridir (Çalışkan, 2001).

B) Mağlup Sporcu veya Takıma Karşı Antrenör Davranışı

Antrenörün tutumu kaybetmek kaybedenlere karşı olumsuz bir tavidir. Eğer bir antrenör kaybedenleri zayıf, beceriksiz ve alay edilecek kişiler olarak görürse sporcuların özgüveni azalır. Antrenörler oyuncularını korku yoluyla zorlayarak kazanmak istediklerinde başarıları sorgulanır hale gelir (Yücel, 2010).

Sporcu başarısını arttırmak için kaybetme durumunda olgun ve bilinçli bir yaklaşım gerekir. Antrenörler de kaybetme durumunda tutarlı bir yaklaşım sergilemeli ve kazanmanın yanı sıra Mağlup olmanın da üstesinden gelebilmelidir. Antrenörler "Ben tüm çabamı gösterdim ve yapabileceğim tüm yolları denedim ama kaybettik" demek yerine karşılıklı olarak hata bulmaya çalışarak aynı sonuçlara mahkum olunur (R. N. Singer, 1971).

Zor zamanlarda motivasyon sağlayıcı konuşmalar yapmak başarı şansını arttırabilir. Engelleri aşmak için bu yöntem oldukça etkilidir. Mağlup olan sporcu hataları yüzünden suçlanırken aslında kazanan antrenördür. Bu yüzden başarısızlık nedenini ilk olarak antrenörde aramak ve

daha sonra sporcuda araştırmak gerekmektedir. Sonucu inceleyerek analiz etmek ve yine aynı hatalara düşmemek için çalışmak en önemli adımdır (Çalışkan, 2001).

Bir antrenör her sporcusunu yakından takip etmeli ve onların özelliklerini tam olarak bilmelidir. Sporcusuna zaman tanımanın sabırlı ve anlayışlı olmanın önemli olduğunu unutmamalıdır çünkü ancak böylece daha iyi sonuçlara ulaşılabilir (Yücel, 2010).

2.10.2. Antrenörün problem sporcularla ilişkisi

Bazı sporcuların spor takımlarında küçük sorunları olabilirken diğerleri ise daha büyük sorunlar yaşayabilirler. Problemlerin tespiti ve önlenmesi kolay bir süreç değildir çünkü sebepleri yarışma stresi, sporcular arasındaki gerginlikler gibi koşullara bağlı olabileceği gibi sporcuların kişilikleriyle ilgili önceden kestirilemeyen faktörlerden de kaynaklanabilir. Antrenörler bu problemleri analiz etmeli ve hızlı çözümler üretmelidir. Problemler şu şekilde ele alınabilir (Yücel 2010);

Sporcuların antrenörlerinin kurallarına uymama veya onlara karşı çıkma gibi sorunları olabilir. Bu davranışların nedeni antrenörle anlaşamama veya ona saygı duymama olabilir. Bu durumda antrenörün daha sert önlemler alma ihtimali vardır. Bu da sporcuların daha da sinirlenmesine veya özgüvenlerini yitirmelerine neden olabilir.

Antrenörler bu tür durumlarda sporcuları tanımaya ve güven sağlamaya çalışmalı sporcuların tüm tepkilerini izleyerek çözüm bulmalıdır.

Sporcuların başka bir sorunu kendilerini öncelikli tutmaları sadece kendi çıkarlarına odaklanmaları ve bencil davranışlarıdır. Bu durumda antrenörlerin yapması gereken şey önce sözlü uyarı vermek ve eğer bu çözüm işe yaramazsa ciddi cezalar uygulamaktır.

Sporcuların karşılaşma sırasında fazla heyecanlanmaları ve stres yaşamaları başka bir sorun olarak ortaya çıkabilir. Bu durumda antrenörler iyi bir danışman olmalıdır ve sporcularına bu sorunu nasıl aşacaklarını göstermelidir. Antrenör sporcu kazanırsa ya da kaybederse her zaman yanında olduğunu belirtmelidir. Bu sayede sporcu kendine güveni artacaktır.

Psikologlar sporcunun bir eylemi başarılı bir şekilde tamamlayabileceğine dair inancı olarak tanımladığı kendine güven kavramını kullanırlar. Sporcu kendine güveni bir kişinin istenen davranışı gerçekleştirebileceğine inanmasıdır (Yücel, 2010).

Sporcuların kendine güven kavramı genellikle iki ana kategoride ele alınır: Sportif olarak kendine güven; bir kişinin sporda başarılı olacağına dair inancını ifade ederken durumsal sportif kendine güven sporcu yeteneklerine bazı zamanlarda inandığını ifade eder (Çetinkaya, 2015).

Bir kişinin spor ortamında özgüvenini geliştirebilmesi için kendisi ya da çevresi tarafından (antrenör, yönetici, medya, taraftar, aile) belirlenmiş hedeflere ulaşması gerekiyor. Birey kısa vadeli hedeflere ulaştıkça spor alanındaki özgüveni hızla artar (Işık, 2018).

Spor yaparken kendine güven her seviyede önemli bir başarı faktörüdür. Sporcu özgüveni stres altındaki sporcuların bile sakin ve rahat kalmasına yardımcı olur daha pozitif düşüncelere odaklanmalarını sağlar. Bu nedenle spor yaparken özgüvenli olmak kritik bir etkidir (Yücel, 2010)

Sporcular kendilerine uygun davranışlar sergiledikleri zaman kendilerini güvende ve yeterli hissederler. Ancak kendilerini değerlendirdikleri rol ve isteklerinin dışına çıkmak zorunda kaldıklarında veya kendilerini farklı bir şekilde değerlendirdiklerinde güvenleri azalır (Çetinkaya, 2015)

Antrenörler sporcularla antrenman ve müsabaka sırasında ilişkileri yöneterek önemli görevler üstlenirler. Spor ortamının temeli bu ilişkilere dayanır (Yücel, 2010).

2.10.3. Antrenörlükte iletişimin rolü

Çalıştırıcılığın en önemli şartlarından biri doğru iletişim kurmaktır. Antrenör her eylemi gerçekteştirirken iletişim kurmak zorundadır. Yani iletişim sadece mesaj göndermekle kalmaz aynı zamanda karşı tarafın mesajını da anlamak gerekir. Antrenör sporcularıyla iletişim halinde olmalı ve doğru şekilde anladığı mesajları geri bildirim yaparak yanıtlamalıdır. Mesajlar sözlü veya sözsüz olabilir. Genellikle antrenör ve sporcu arasında olumsuz durumlarda mesajlar ortaya çıkabilir (Karnıkara, 2022):

Sporcular ve antrenörler arasında bazen etkisiz iletişim sorunları ortaya çıkabilir ve bu sorunlar olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle bu konuda dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar aşağıda listelenmiştir;

- İletişimde amaçlanan mesajın içeriği beklentiyi karşılamayabilir.
- Bir mesajın tam anlamıyla iletilmesi için gereken bilgi ve beceri eksik olduğunda mesajın anlamı da kaybolur.
- Eğer atlet riskli durumlarda dikkatli davranmazsa mesajı anlaması mümkün olmayabilir.
- en iyi sporcu sözsüz iletişim kurma becerisine sahip olmadığı için mesajın içeriğini anlayamayabilir.

- Bir diğ er yanlış algılama durumu ise bazen sporcuların ilet tiğ i mesajı doğ ru anlarız ancak yanlış yorumlarız. Bu da yanlış anlama durumuna neden olur.

- Bir sporcu uzun ve çelişkili mesajlar nedeniyle mesajı tam olarak anlayamayabilir ve bu durumda kafası karışabilir. Bu yüzden gönderilen mesajın etkisiz olması sadece antrenörün sorumluluğ unda olmayabilir. Hem antrenör hem de sporcu bu sorunun kaynağı olabilir (Martens, 1998).

2.10.4. Antrenör sporcu ilişkisi ile ilgili yapılan  alışmalar

Tolukan & Akyel (2019) tarafından yapılan araştırmada TFF 1. Lig ile TFF 2. Lig'deki profesyonel sporcuların antrenörleriyle olan ilişkileri ve sportif kendine güven seviyeleri arasındaki bağlantıları araştırılmıştır. Sonuçlar antrenörlerle futbolcular arasındaki ilişkilerin olumlu olduğunu ve sportif kendine güven seviyelerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Ancak futbolcuların sporcu-antrenör ilişkisi düzeyleriyle sportif kendine güven seviyeleri arasında düşük ve pozitif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur.

( oban, 2019). Türkiye'deki hentbol 1.lig sporcuları üzerinde yapılan bir araştırmada, antrenör-sporcu ilişkisini etkileyen faktörler incelendi. Araştırma sonuçları antrenör-sporcu ilişkisinin genel olarak yüksek bir seviyede olduğunu gösterdi ve bu ilişkinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi veya deneyim gibi değişkenlerden etkilenmediği belirlendi.

(Merdan, 2020; Merdan & Aşçı, 2021) 352 genç adolesan sporcu üzerinde yapılan bir araştırmada, futbol, su topu, hentbol, voleybol ve basketbol gibi takım sporları yapan katılımcıların performansı, zihinsel dayanıklılığı, antrenör-sporcu ilişkisinin kalitesini ve takım birlikteliği seviyesini etkileyen faktörler arasında katılımcı ve saldırgan mizah tarzının önemli bir rol oynadığı bulunmuştur (Demirci, 2020) Antrenörlerin 14-17 yaş arasındaki altyapı sporcularıyla ilişkilerinin kalitesi sporcuların ahlaki karar alma tutumlarına ve saldırganlıklarına doğrudan etki ediyor. Ayrıca antrenörle çalışma süresi ve spor tecrübesi de antrenör-sporcu ilişkisi ve saldırganlık arasındaki ilişkiyi etkiliyor.

2.11. Sporcularla İletişim Metotları

İki ana kategoriden oluşmaktadır bunlar problemlili sporculara uygulanan sabit iletişim tarzı ve bütün sporculara uygulanan esnek haberleşme tarzı olarak ikiye ayrılmaktadır (Yücel, 2010).

2.11.1.1. Problemlı sporcularda uygulanan sabit iletişim tarzı

•**Sert olma:** Bir sporcu sorunlu ise takımın uyguladığı disiplin seviyesinden daha fazla disiplin uygulanabilir. Ancak bu disiplin seviyesi sporcu yorulana kadar aşırıya kaçırılmamalıdır. Antrenör genellikle üstün yetenekli sporcuların sorunlu davranışlarının doğal olduğunu anlamalı ve normalüstü yeteneklere sahip sporcuların davranışlarını kontrol etmeyi bilmelidir (Yücel, 2010).

•**Destekleme:** Sporcuyla yakından ilgilenerek her türlü konuda yardım etmek ve sorunlarına kayıtsız kalmamak önemlidir. Antrenör sporcu için her zaman destekleyici olmalıdır. Eğer bir turda kaybederse terslememeli ve yalnız bırakmamalıdır. Çünkü rakibin finale çıkması durumunda sporcu hala yarışmalara devam edebilir ve antrenörü her zaman hazır olmalıdır (Atık, 1973).

•**Babacan yaklaşım:** Bir aile lideri gibi sevgi dolu bir şekilde yanında olup sorunlarına yardım etmek önemlidir. Örneğin Türk Güreşi'nin büyük şampiyonu Yaşar Doğu değerli minder potansiyeline sahip insanları keşfeder onlara rehberlik eder iş bulmalarına yardımcı olur Yaşar Doğu birçok ünlü güreşçi antrenör ve yöneticinin keşfedilip şampiyonluklara ulaşmasını sağlayarak güven vermiş motive etmiş ve altın madalyalara yükseltmiştir. Bu isimler arasında Ahmet Ayık, Hamit Kaplan, Hüseyin Akbaş, Mahmut Atalay, İbrahim Karabacak ve Hasan Güngör gibi değerli sporcular yer almaktadır. Yaşar Doğu'nun öğrencilerine evlat gibi davranması ve zor zamanlarında yanlarında olması takdire şayandır (Gümüş, 1995).

•**Samimi yaklaşım:** Bir takımın başarısı sadece ihtiyaçlarını karşılamakla değil aynı zamanda kişilik değerlerine önem vererek gerçekten yardım edildiği hissi yaratılarak sağlanmalıdır. Günümüzde insanların moral güçleri sayesinde kanser gibi ölümcül hastalıkları yenerek hayata geri döndükleri bilinmektedir. Bu nedenle güreş gibi bir spor dalında da zafere giden en kısa yollardan biri "moral"dir. Antrenörler sporcularına güçlü bir kişilik, yakınlık, bilgi ve moral sağlamalıdır (Yücel, 2010).

•Sporcuyla iletişimi kesme:

Antrenör sporcularını kazanmaya çalışır. Ancak sporcunun herhangi bir iyi yaklaşıma cevap vermemesi durumunda sporcuyla ilişkisi sonlandırılabilir. Çünkü sorunlu bir sporcu tüm takımı etkileyebilir. (Tutko & Richards, 1971)

2.11.1.2. Bütün sporcularda uygulanan esnek haberleşme tarzı

•Esprî: Spor ekipleri antrenman sırasında hem bedensel hem de zihinsel olarak yorulur. Bu nedenle antrenörler takımlarına esprîli yaklaşımlarla rahatlamalarına yardımcı olabilirler. (Yücel, 2010).

•Soğukkanlılık: Bir antrenör hem antrenmanlarda hem de yarışmalar sırasında sakin kalmalıdır. (Yücel, 2010).

•Heyecan: Sporcuların öğrenme tutkusu yarışma coşkusu ve antrenörün heyecanı bir araya gelmelidir. Ancak aşırı heyecanın hem sporcu hem de antrenör için zararlı olabileceği ve başarısızlığa yol açabileceği unutulmamalıdır (Yücel, 2010).

•Öfke: Sporcuların üzerinde olumsuz etkileri olabilir. Öfke bazen azarlama şeklinde ortaya çıkabilir ancak aşırıya kaçılmamalıdır. Özellikle sporun başlangıcındaki ve küçük yaş grubundaki çocuklarda öfke ve azar vermekten kaçınılmalıdır (Yücel, 2010).

•Alay: Sporcuların kişiliklerinde negatif etkiler yaratabilir. Kızgınlık ve azarlanma unutulabilir ancak "alay" daima hatırlanır ve yıkıcıdır. Bu nedenle bunun kesinlikle kaçınılması gerekir (Tutko & Richards, 1971).

Antrenörler sporcuların kendilerini özgürce ifade edebilecekleri ortamı oluşturabilmelidir. Bir başarısızlık söz konusu olduğunda sporcuların eleştirilmesi değil anlaşılması gerekir. İnsanların eleştirildikçe kırıldıklarını unutmamalıyız.

2.11.1. Antrenör ile sporcu arasındaki etkili iletişim

Etkin iletişim spor antrenörleri sporcular, spor yöneticileri ve spor psikologları için en güçlü araçlardan biridir. Bu nedenle antrenörler sporculara yardımcı olduklarını ve her sporcunun aynı hedefe doğru birlikte çalıştıklarını hissettirmek için açık bir iletişim modeli oluşturmalıdır. Bu antrenörün takıma olan ilgisi kişiliği, antrenörlük felsefesi, oyuncularla sabırlı iletişimi ve açık iletişim modeliyle sağlanır. İyi bir iletişim olumlu eleştiriyi ve sporcular arasında sürekli etkileşimi sağlar. İletişim tüm ilişkilerin temelidir. İletişim sporcunun performansı hakkında bilgilendirilmesi, kulüp içi etkileşimler, motivasyon ve aracılık gibi çeşitli sonuçlar sağlar (Erkan, 2002).

Antrenörlerin hem sporcularla olan kişisel ilişkilerinde hem de sosyal yaşamlarında uygun iletişim yöntemlerini benimsemeleri ve bunları doğru kullanmaları oldukça önemlidir. Antrenörlerin sürekli olarak sporcularını eleştirmesi ve suçlaması iletişimi engelliyor. Bu sporcuların kendilerini haksızlığa uğramış ve çaresiz hissetmelerine neden oluyor ve

antrenörleriyle aralarında kopukluk yaşanıyor. Ayrıca antrenörlerin emirler vermesi ve kabul edilemez tutumlar sergilemesi de iletişim sorunlarına yol açabilir. (Güzel, 2008).

Günümüzde "antrenörler ve sporcular arasında etkili iletişim" konusu oldukça önemlidir. Antrenörlerin sporculara yönelik davranışları yazılı ve görsel basında sıklıkla yer almaktadır. Bu konudaki haberler ülkemizin gündemine girmiş gibi görünüyor. Bu bağlamda 22 Ocak 2008 tarihli "Kadın Pehlivanlara Şiddet Değil Tokat Atılıyor" haberinde antrenör Türkiye Gençler Kadınlar Serbest Güreş Şampiyonası finalinde rakibine mağlup olan kadın sporcunun yüzüne tokat attığını savundu. Şiddet içeren bir amaç güdülmemiştir. Ne olursa olsun bir koçun bu davranışı model koçluk davranışı içinde yer alması gereken bir davranış değildir. Özellikle kadın sporcu yetiştiren antrenörlerin bu konuya duyarlı olmaları gerekiyor (Akkaya, 2008). 16 Şubat 2008 tarihli bir gazetede bir haberde; Bir antrenörün ilkokul öğrencileri arasındaki yıldız kızlar basketbol maçında sporcularının hatalarından rahatsız olup bir kız sporcunun kulağından çekip tokatlaması diğer sporcunun da kolundan çekmesi olumsuz bir antrenör tutumu olarak değerlendirilmiştir. Ancak maçın hakemi sadece uyarıda bulunarak antrenörün bu davranışlarına müdahale etmemiştir (Arduç, 2008; R. Demirci, 2008). Bu haberde belirtilen olay antrenörün iletişim tarzının ne kadar sert ve saygısız olduğunu gösteriyor. Bu tür antrenörleri gören sporcular ve ailelerinin diğer antrenörleri de aynı kategoriye yerleştirmesi olasıdır (Yücel, 2010).

2.11.2. Antrenör-sporcu çatışması

İnsanlarla etkili bir iletişim kurmak için insan doğasını iyi anlamak önemlidir. İnsanların beklentilerini anlamak başarılı bir iletişim sağlamak için gereklidir. İnsanlar kabul edilmek söyledikleri ve yaptıkları onaylanmak ve değerlerinin takdir edilmesini isterler (Giblin, 1995). Antrenörlük kişileri ve takımları başarıya götürmek için gerekli koşulları oluşturan bir yönetim faaliyetidir. Antrenörler insanların hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olurlar. Ancak bu süreçte insanları cezalandırmak ve tehdit etmek yerine cesaretlendirmek, teşvik etmek ve bilgilendirmek çok daha etkili bir yaklaşımdır (Yücel, 2010).

Antrenörler sporcunun ailesi, değerleri, inançları ve kişisel özellikleri gibi özelliklerini göz önünde bulundurarak sorunların çözümünde sporcu tarafınca belirlenmesine fırsatlar vermelidir. Antrenör ile sporcu arasında karşılıklı bir saygı, kabul, önem verme ve değer verme gibi duyguların oluşması önemlidir. Sporcu kabul edildiğini, sevildiğini, güvenildiğini ve saygı duyulduğunu hissetmelidir. Antrenör sporcusuyla iyi bir iletişim kurarak birlikte çalışma konusunda daha başarılı olabilir (Morgan, 1999). Bir antrenör olarak ideal davranışlar

sergilemek yerine gerçek ve ulaşılabilir bir kişi olmak önemlidir. Antrenman sırasında antrenör ile sporcu arasında etkili bir iletişim kurulması güvene dayalı bir özel bağın oluşmasına bağlıdır. Hem karşılıklı saygı göstererek hem de yaratıcılığa ve gelişime olanak sağlayarak her iki taraf da birbirinin ihtiyaçlarını dikkate alır (Thomas, 1996). Etkin antrenör-sporcu ilişkisi olmayan sporcuların mutluluk seviyesi düşer ve spor ve sosyal yaşamlarındaki eğlence azalır. Bu nedenle birçok sporcu sporu bırakır. Bu durum sporcuların endişe seviyelerini artırır ve hata yapma olasılıklarını yükseltir. Başarısızlık korkusu sporcuların risk almaktan kaçınmalarına neden olur. Sonuç olarak istenmeyen davranış kalıpları ve disiplin sorunları ortaya çıkar (Güzel, 2008).

2.12. Antrenör Sporcu İletişimi

İnsanlar doğdukları andan itibaren iletişim kurarak kendilerini ifade ederler ve toplumun bir parçası olurlar. Bu nedenle iletişim hayatımızın önemli bir parçasıdır ve kişinin kimliğini tanımlamasına yardımcı olur (Mutlu, 1994). İnsanlar hayatta kalmak ve etkileşimde bulunmak için iletişim kurmak zorundadır. Bu nedenle toplumsal ve kültürel kurumlar oluşturarak belirli kurallar ve değerler belirlemişlerdir. İletişim yoluyla insanlar geleneklerini ve kültürel kimliklerini koruyabilir ve aynı zamanda yeni düşüncelerini ve değerlerini yayabilirler (Mutlu, 1994).

Spor sosyal bir platformdur. İnsanlar arasında anlaşmayı ve birlikte hareket etmeyi sağlayan iletişim sözlü veya sözsüz olarak gerçekleştirilebilir. İletişim gelişime açık bir sporcu için geliştirilmesi en önemli özelliklerden biridir (Ulukan, 2012).

Antrenörler sporcuları ile birlikte sürekli zaman geçirerek onların ihtiyaçlarını en iyi şekilde anlayan ve karşılayan kişilerdir. Sporcular antrenörlerinden sadece iyi performans göstermeleri için değil aynı zamanda iyi bir karaktere sahip olmaları için de destek beklerler. Bu nedenle sporcular ile iletişim halinde olan antrenörlerin sadece sporla ilgili değil kişisel problemleriyle de ilgilenmeleri gerekmektedir. (Yücel, 2010).

Antrenörler sporcularına bilgi, deneyim ve tecrübelerini aktararak onları yönlendirirler. Ayrıca sporcuları ve rakipleriyle etkili bir şekilde iletişim kurarak liderlik rolü üstlenirler. Antrenörler aynı zamanda takımdaki uyum ve iş birliğine özen gösterirler. (Güllü & Şahin, 2018). Sporcuların hayatında önemli bir yer tutan kişiler antrenörlerdir ve onların örnek olması beklenir.

Sporcularda etkili bir etki yaratan şeyler arasında antrenörlerin verdiği sözler, davranışları ve sporcularına ilettikleri mesajlar yer alır. Bu durum sporcuların harekete geçmesini sağlar

(Arıpınar & Donuk, 2011). Bu durumda antrenörün gerçekleştirdiği davranışların şekli sporcular da olumlu ve olumsuz bir etkiye neden olabilir (Sağlam, 2021).

Antrenörler ve sporcular arasındaki ilişkinin her iki tarafı da birbirlerinin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını etkileyeceği söylenebilir (Avcı vd., 2018). Ayrıca sporculara sportmenlik bilencinin kazandırılmasında da antrenörlerin rolü çok önemlidir (Sulistiyo vd., 2020).

Spor dünyasında üst düzey atletlerin başarılarının arkasında antrenör ve sporcu arasındaki etkileşimin önemi büyüktür. Bu iletişim sonuçların ve performansın belirlenmesinde kritik bir faktördür. Rejeski vd., (1979)' yüklemleme uyumsuzluğu olarak adlandırılan bir duruma neden olabilir. Sporcular yüklemelerinin nedenini dış faktörlere bağlarken antrenörler daha çok iç faktörlere odaklanırlar. Bunun nedeni "izleyen-yaşayan" farkıdır. İkinci neden kişi ile yabancı farkıdır. Sporcu müsabakalar sırasında kendi geçmiş deneyimleriyle de etkileşime girer. Bu nedenle durumun değerlendirilmesinde bazı farklılıklar ortaya çıkabilir (Karagözoğlu, 2006).

Spor camiasında sporcuların en çok etkileyen kişilerin antrenörleri olduğu düşünüldüğünde antrenörlerin başarı veya başarısızlıklarından dolayı sorumlu tutulduğu sık sık görülür.

Antrenörlerin öncelikli görevi sporculara teknik ve taktik desteği sağlamaktır. Ancak günümüz antrenörlerin başarısı spor dünyasında doğru psikoloji bilgisine sahip olmalarıyla doğrudan ilişkilidir. (Ulukan, 2012)

Günümüzde ilişkilerin başarılı bir şekilde kurulması için iletişim şarttır. İletişim olmadan bireysel ve mesleki hayatta başarılı olmak zordur ve insan gruplarını yönetmek için de iletişim gerekli bir unsurdur. Bu nedenle etkili iletişim hayati öneme sahiptir (Konter, 2006; Martens, 1998; M. G. Singer, 1990)'de Bir takım insanların lideri olan antrenörler için olmazsa olmaz sekiz önemli iletişim becerisi üzerinde durulması gerektiği belirtilmektedir;

-İletişim sırasında karşımızdakine saygı ve değer vermek,

-Olumlu bir yaklaşım sergilemek,

-Yüksek bilgilendirme içeriği olan mesajlar vermek,

-Tutarlı olmak,

-Dinleme becerilerimizi kullanmak,

-Sözsüz iletişime önem vermek önemlidir,

-“Güçlendirme ile Pekiştirme” ilkelerini bilmek,

-spor becerileri öğretirken bilgi ve deneyime sahip olmak da gereklidir.

Hannula (2007), antrenörlere sporcularla iletişimde kullanabilecekleri bazı öneriler sunmaktadır. Bu öneriler şu şekildedir:

- Olumlu şeylere odaklanın, ancak olumsuz şeyleri de dürüstçe ele alın.
- Doğru yaptıkları şeyleri vurgulayın, hatalarını görmezden gelin.
- İyi performansları övmek için övgü kullanın.
- Sporcunuz yanlış yapıyorsa, onları düzeltin.
- Her çalışmada sporcularla konuşun ve hiçbirini göz ardı etmeyin.
- Anlaşılması kolay kelimeler kullanın ve beden dilinizi kullanarak konuşun.
- Kısa ve öz cümleler kurun.
- Sporcularınızla konuşurken isimleriyle hitap edin.
- Oyuncularınızdan öğrendiklerini göstermelerini isteyin ve ne hissettiklerini sorun.
- Bir konuya odaklanın ve sabırlı olun. Eğer öğrenci öğrenmediyse öğretmen henüz öğretememiştir.

İletişimde başarılı olmak iletişim becerilerinin ve engellerin üstesinden gelebilme kabiliyetidir. Bu nedenle antrenörlerin iletişim engellerini aşabilmek için önerilerin sunulduğu literatür incelendi ve iletişim becerileri alt başlıkları şeklinde sıralandı (Ulukan, 2012).

2.12.1. Antrenör ile sporcu arasında iletişim şekilleri

Antrenör ve sporcu arasında iletişim türleri bu şekilde ifade edilmiştir (Yücel, 2010):

Bilgi Verme

Bu evrede sporculara bilgi vermek için farklı yöntemler kullanılır. Bunlar:

- Kesin ifadeler kullanarak doğrudan talimat vermek,
- Konferans düzenleyerek takım hakkında bilgi vermek ve kuralları hatırlatmak,
- Gösteri yaparak müsabakada yapılması gereken hareketleri kendisi uygulayarak göstermek,
- Başarı ve başarısızlık durumlarının analiz edilerek sporcuların görsel araçlarla bilgilendirilmesi.

Bilgi Alma

Antrenör sporculardan her durum hakkında fikirlerini alarak bu bilgileri kullanarak kararlar verir.

Tartışma

Spor antrenörünün sporcularla temas kurarak onların fikirlerini paylaşımlarını sağlaması her zaman önemlidir. Bu şekilde sporcular birbirleriyle daha iyi anlaşabilir ve iletişimleri daha güçlü hale gelebilir (Çoban, 2019).

Antrenör ile Sporcu Arasında İletişim Metotları

İletişim yöntemleri iki şekilde analiz edilebilir. Bunlar sorunlu sporculara ve tüm sporculara uygulanan yöntemlerdir (Yücel, 2010):

Sorunlu sporculara uygulanan çözüm metotları:

- Otoriter bir yaklaşım sergilemek,
- Sporcuya destek olmak,
- Samimi bir tutumla yaklaşmak,
- Sporcuyla tüm iletişimi kesmek.

Tüm sporculara uygulanan metotlar ise şu şekildedir:

- Sporcuları aralarda rahatlatmak için esprili bir yaklaşım sergilemek,
- Her zaman sakin kalmak,
- Sporcuları motive etmek için dozunda heyecanlanmak,
- Dozunda otoriter davranmak,
- Sporcuları incitecek ifadelerden kaçınmak.

2.12.2. Antrenör ve Sporcu Arasında İletişim Metotları

İletişim yöntemleri sorunlu sporcular ve tüm sporcular için uygulanan iki farklı yaklaşımla incelenebilir (Yücel, 2010):

Sorunlu sporculara uygulanan metotlar:

- Baskıcı bir tutum sergileme,
- Sporcuya destek veren bir tutum benimseme,

- Samimi bir yaklaşım sergileme,
- Sporcudan koparma yaklaşımı,

Bütün sporculara uygulanan metotlar ise şu şekildedir:

- Sporcuları ara sıra şakalarla rahatlatarak esprili bir yaklaşım sergilemek,
- Her durumda sakin kalabilmek,
- Sporcuları motive etmek için bir miktar heyecan göstermek,
- Kontrollü bir otorite sergilemek,
- Onur kırıcı sözlerden kaçınmak.

2.12.3. Sporcuların müsabakaya hazırlanması

Müsabakaya hazırlık farklı uzunluklarda antrenmanların yanı sıra kamplar, seyahatler ve konaklamaları da içerir. Bompa'ya (1994) göre bu hazırlık aşamaları farklı aşamalarda gerçekleştirilir. (Ulukan, 2012)

Antrenörler sporcuları hazırlarken müsabaka öncesinde ve ara verildiğinde sürekli konuşarak teknik ve taktik konuları ele almalıdır. Bu konuşmaların dili de oldukça önemlidir çünkü sporcuları motive etmek için kullanılır. Ancak antrenörler her zaman iletişimi tam olarak sağlayamayabilir. Bu nedenle konuşmalarında dikkat etmeleri gereken bazı noktaları hatırlamalıdır (Çoban, 2019).

Karagözoğlu (2006) dikkat edilmesi gereken bu noktaları aşağıdaki gibi ifade etmiştir;

- Aynı konuyu tekrarlamak yerine, farklı bir ifadeyle aynı mesaj iletilmelidir.
- Aynı konu ile ilgili yapılmış daha önceki konuşmanın tekrarı yerine farklı bir ifade tarzı kullanılarak aynı konu iletilmelidir.
- Ses tonu ve vurgular önemlidir.
- Her sporcu özne olarak isimleriyle hitap edilerek fikirleri sorulmalıdır.
- Motivasyon sağlamak için standart ifadeler kullanılmamalıdır
- Göz teması da önemlidir.
- Kulüp yöneticileri soyunma odasına gelip konuşma yapmamalıdır.
- Psikolojik olarak motive edici teknikler kullanılmalıdır.
- Konuşmalarda azar veya küçük düşürücü ifadelerden kaçınılmalıdır

- Fazlaca eleştiri yapılmamalıdır.
- Konuşmalar açık, net ve kısa olmalıdır.
- Konuşmalar sırasında duygular ve düşünceler karşı tarafa iletilmelidir.
- Küfür veya benzeri ifadeler kullanılmamalıdır.
- Konuşmalardan önce hazırlık yapılmalıdır.
- Geçmiş veya gelecekteki olaylardan ziyade o anki durum hakkında konuşulmalıdır.
- Bazı durumlarda antrenörle birlikte bir oyuncuyla konuşmak daha etkili olabilir.
- Antrenmanların süresi doğru ayarlanmalı ve hazırlık antrenmanları en az 30 dakika önce yapılmalıdır (Çoban, 2019).

2.12.4. Müsabaka sonrası antrenörlerin psikolojik desteği

Antrenörler sadece karşılaşma öncesinde değil aynı zamanda müsabaka sonrasında da sporcularıyla doğru bir iletişim kurmalıdır. Çünkü sporcuların bir sonraki karşılaşmada hazır olmalarının temeli bu iletişime dayanmaktadır (Karagözoğlu, 2006).

Sporcular kazandıklarında mutlu olurken kaybettiklerinde üzüntüye kapılırlar ve bazen kazandıkları şeyleri unuturlar. Bu durumda antrenörlerin görevi devreye girer. Kulüp yöneticileri sporcuların kazandıklarında ödüllendirildikleri gibi kaybettiklerinde de üzüntülerini paylaşarak onları teselli etmek için soyunma odasına giderler. Bazı profesyonel olmayan antrenörler takım kaybetğinde sporcularına kızarak ve onları incitecek şeyler söyleyerek uygunsuz davranabilirler. Ancak maçı kaybettikleri süreçte oyuncuların en çok desteğe ihtiyaçları olduğu unutulmamalıdır (Ulukan, 2012).

Bu nedenle eğer antrenör maç kaybedildiği zaman sporculara karşı agresif davranırsa sonraki maçta söyleyeceği şeylerin ve taktiklerin anlamı kalmayacaktır. Sporculara iletişiminde hiçbir etkisi olmayacaktır.

Antrenörün mağlubiyet sonrası tepkisiz kalması takım ve sporcuları önemsemediği izlenimini verir. Antrenör sporcusuna kızgın olsa bile iletişimde kırıncı olmadan bu durumu aktarmalıdır (Çoban, 2019).

Sporcularla etkileşime geçerken kızgınlığını ifade etmek önemlidir. Ancak saldırgan bir ton kullanmak yerine sorunun çözümüne odaklanan bir iletişim kurulmalıdır. Örneğin bir sporcu hata yaptığında ona "aptal gibi oynadın" demek motivasyonunu ve isteğini yok edebilir. Bu nedenle daha yapıcı bir dil kullanmak daha faydalı olacaktır.

Karagözoğlu (2006) böyle durumlarda genel olarak antrenörün yapması gerekenleri şu şekilde özetlemiştir:

- Antrenörlerin oyuncular hakkındaki düşüncelerini ifade etmeleri,
- Mevcut durumun açıklanması,
- Olayın nasıl etkilediğinin belirtilmesi gibi adımlar izlenir.

2.12.5. Antrenörde bulunması gereken iletişim becerileri

Antrenörler ile sporcular arasındaki konular hakkında iki farklı ilişki tartışılmaktadır. Bu ilişkinin başarılı bir şekilde yönetilebilmesi için antrenörün gereksinim duyduğu bazı beceriler vardır.

Bu iletişim becerileri şu şekilde ifade edilmektedir (Ulukan 2012):

- İkna edici ve etkileyici konuşma becerisi,
- Empati kurma becerisi,
- İyi dinleme becerisi,
- Geri bildirim verme becerisi,
- Bilgilendirici (eğitici-öğretici) iletişim becerisi,
- Pozitif bir yaklaşımla iletişim kurma becerisi,
- İletişimde doğru zamanlama becerisi,
- Beden dilini etkili bir şekilde kullanma becerisi.

Eğer antrenör sporcularla iyi bir iletişim kurabilirlerse iletişim kalitesi artar ve bu da sporcuların motivasyonunu, başarısını ve performansını olumlu yönde etkileyerek takımın başarı düzeyini arttırır. Bu nedenle antrenörlerin iletişim becerilerine önem vermeleri gerekir.

2.12.6. Sporda iletişim kavramının sporcu performansı üzerindeki önemi

Sporcular arasındaki başarı farkı inanılmaz bir şekilde azalmıştır. Milimetrelerce kadar ölçülen farklar sayesinde rekorlar arasındaki mesafeler kapanmaya başlamıştır. Bilim insanları sporcuların performansındaki artışın nedenlerini araştırıyorlar ve farklı yöntemleri test ederek hangi ortamlarda kullanılacağına karar vermeye çalışıyorlar. Fiziksel ve psikolojik antrenman yöntemleri konusunda da birçok çalışma yapılmıştır. Ancak sporcu ve antrenör arasındaki iletişim becerileri çok önemlidir. Eğer sporcu ve antrenör arasında etkili bir iletişim

kurulamazsa sporcu istenileni yapamaz ve antrenör de bilgi ve deneyimlerini aktaramaz. Bu yüzden sporcu ve antrenör arasındaki iletişim becerileri başarı için çok önemlidir (Ulukan, 2012).

Takım sporları ve bireysel sporlarda performansı etkileyen faktörler arasında fiziksel zorlamalar sporcu-antrenör iletişimi ve teknik-taktik unsurlar yer almaktadır. Sporcu ile antrenör ilişkisinin doğası da özellikle başarı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Erkan, 2002).

Sporcu ile antrenör ilişkisi kulüp içinde etkili iletişim becerileriyle desteklenirse hem sporcu hem de takım performansını artırabilir. Antrenörlerin kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi ve kapasitelerinin belirlenmesi zaman alır bu nedenle atama yöntemi kullanılır.

Liderlik kavramına bakıldığında antrenörün üç önemli özelliğe sahip olması gerektiği ortaya çıkmaktadır;

- Etkilenme,
- Harekete Geçirme,
- Eşgüdüm'dür.

Carron, liderlik niteliklerinin evrensel olmadığını ancak liderlik zekasının grup performansı ile ilgili bazı bağlantılar için çok önemli olduğunu belirtiyor. Bu konuda birçok araştırmamın var (Carron vd., 1980) olduğunu belirlemiştir. Bunlar;

- Liderin ne kadar motive olduğu,
- Liderin tecrübe düzeyi,
- Liderin kendisine yardımcı olanlarla olan ilişkileri,
- Liderin grup üyeleriyle olan ilişkileri' dir.

Antrenörler de olması gereken nitelikler ve liderlik hedefleriyle bağlantılı nitelikler arasında birçok iletişim becerisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Çünkü antrenörler öncelikle bireysel sporculara ve takıma karşı sorumludur. Sporcuları tanımak, kişisel özelliklerini bilmek ve davranışlarına göre hareket etmek için aktif iletişim becerilerine sahip olmak zorundadırlar. Bu nedenle spor alanında iletişim kavramının önemi ve sporcu performansı ile takım bağlılığı açısından değerinin incelenmesi gerekmektedir.

2.12.7. Takım sporlarında iletişim kavramının sporcu performansı üzerindeki önemi

Günümüzde sporcuların arasındaki başarı farkı inanılmaz derecede küçülmüş ve rekorlar arasındaki mesafeler kapanmaya başlamıştır. Bu yükselişte bilim çevreleri birçok farklı yöntemi test ederek hangi ortamlarda ve ne sıklıkta kullanılacağına ilişkin araştırmalar yapmaktadır. Sporcuların fiziksel ve psikolojik eğitim yöntemleri hakkında birçok araştırma yapılmış ve bilimsel veriler elde edilmiştir. Ancak sporcuların yoğun antrenman programlarına uyum sağlaması antrenörlerinin isteklerini yerine getirmesi ve arkadaşlarıyla uyumlu bir şekilde performans sergilemesi için sporcu ve antrenör arasında farklı bir nitelik gerekmektedir. Bu nitelik sporcu ve antrenör açısından "iletişim becerisi" olarak tanımlanır. Sporcu ne kadar yetenekli olursa olsun karşılıklı bir iletişim kurulamadığında istenilen performansı gösteremez. Benzer şekilde antrenör de bilgi ve deneyimlerini sporcuyla paylaşamaz. Sonuç olarak hem sporcu hem de antrenör başarısızlıktan korunamayacaktır (Ulukan, 2012).

2.13. Antrenör-Sporcu İlişkisinin Niteliği

Antrenörler öğrenci sporcuların hayatlarını etkileyebilirler. Bu ilişki karmaşık ve çok yönlüdür (Somoğlu, 2021). Bu deneyimler sık sık birçok farklı kişisel (Jackson, Dimmock, Gucciardi & Grover, 2011; Kenow & Williams, 1999) ve çevresel faktörlerden etkilenmektedir. (Somoğlu, 2021).

Genellikle bir antrenör ve sporcu arasındaki bağlantı sporcu için hem fiziksel hem de psiko-sosyal gelişimde önemli bir rol oynar (Jowett & Cockerill, 2003). Sporcular bilgi edinmek için antrenörlere danışırken antrenörler de uzmanlık kazanmak için sporculardan yararlanır. Her iki taraf birbirine bağımlıdır çünkü yalnızca ikisi birlikte hedeflerine ulaşabilirler (Lorimer & Jowett, 2010). Antrenörler ve sporcular arasındaki dayanışma başka bir kişiye yarar sağlamak veya yardım etmek için gönüllü olarak yapılan daha toplumsal eğilimli davranışlarla bağlantılıdır (Rutten vd., 2011).

2.13.1. Antrenör davranışlarının önemi

Spor alanında insanlar birbirleriyle etkileşim halindedir. Bu etkileşimler sporcular arasında antrenörlerle sporcular arasında veya antrenörler arasında olabilir (Ahmad, 2014). Antrenör ile sporcu ilişkisinin bu ilişkiler arasında en güçlü olanı olduğu söylenmektedir (Cross, 1999; Jowett & Cockerill, 2003).

Antrenörün ve sporcunun arasındaki iletişim tarzı sporcunun ruhsal durumunu ve sportif başarısını etkileyebilir. Antrenörün sporcuyla etkileşim biçimi sporcunun psikolojik durumunu

ve sportif performansını belirleyici bir role sahiptir (Cranmer & Myers, 2015). Antrenörlerin agresif iletişim tarzı sporcular için olumsuz etkilere neden olabilir. Bu nedenle antrenörlerin olumsuz iletişim tarzının sporcuların duygularını incittiği belirtilmektedir (Bekiari & Sympas, 2015). Eğer antrenör etkili bir liderlik sergileyemezse antrenör ve sporcu arasında bazı sorunlar yaşanması muhtemeldir (Kalkan & Sarı, 2021a).

Antrenörlerin tutumları sporcuların motivasyonu ve performansı arasında bir bağlantı vardır. Antrenörler ve sporcular arasındaki iletişim sporcuların psikolojik ve fiziksel özelliklerinin gelişimi için önemlidir (Jowett & Cockerill, 2003). Sporcular ve antrenörler birbirlerine ihtiyaç duyarlar çünkü atletik performansa ulaşmak, madalya kazanmak, becerileri geliştirmek, spordan zevk almak ve motivasyonlarını sürdürmek için işbirliği yapmaları gerekir (Jowett, 2012). Sporcuların sportif performansını artırmak için antrenörlerin onlarla zihinsel ve duygusal olarak uyumlu olmaları gerekiyor. Sporcuların başarılı performanslar göstermeleri için antrenörlerin uyum sağlamaları motive etmeleri ve doğru geri bildirimlerde bulunmaları gerekiyor. Bu nitelikler antrenörlerin iletişim tarzıyla yakından ilişkilidir. Antrenörler sporcularıyla iletişim kurarak onların başarılı performans göstermelerine yardımcı olurlar. Bu nedenle antrenörler sporcuların sahip oldukları yetenekleri şekillendirerek onlara yön verirler (Amman vd., 2000).

Antrenörlük çeşitli çalışma alanlarıyla bağlantılı olduğu için geniş bir araştırma alanıdır. Antrenörler sporcuları birçok yönden etkileyebildiği için davranışlarıyla ilgili farklı bakış açılarından araştırmalar yapılmıştır. Antrenörler takım içindeki farklı bireylerle işbirliği yaparak takımın başarısı için sonuçlarını değerlendirmek zorundadır (Koç, 1994). Son zamanlarda antrenörlük spor dünyasında büyük bir önem taşıyor. Bu önem antrenörlerin sporcular üzerindeki potansiyel etkilerine bağlı olarak artmaktadır (Sarı & Bulut, 2020) ve Birçok çalışma antrenörlerin sporcular üzerindeki etkisi hakkında yapılmıştır (Sarı, 2019). Antrenör davranışları ile ilgili çalışmalar uzun süren teorik yaklaşımların sonucunda şekillenmiştir. Bu sebeple farklı teorilerin antrenör davranışları hakkında incelenmesi konunun daha iyi kavranmasına yardımcı olabilir. Bu teoriler antrenör davranışlarının sporcular üzerindeki etkisini ve farklı yaklaşımları incelemektedir (Kalkan & Sarı, 2021a).

2.13.2. Antrenör davranışlarının sporcuya etkisi

Sporcuların performansı ve psikolojik özellikleri antrenörlerin davranışlarından etkilenir. Çalışmalar "başarılı bir antrenörün" üstün performans ve olumlu psikolojik tepkiler elde ettiğini gösteriyor. Bu nedenle etkili bir antrenör liderlik yetenekleriyle sporcuların performansını ve

psikolojik özelliklerini en üst düzeye çıkarmalıdır. Aşağıda antrenör davranışlarının sporcuların performans ve psikolojik özellikleri üzerindeki etkisi ayrıntılı olarak incelenmektedir (Kalkan & Sarı, 2021a).

2.13.3. Antrenör davranışlarının sporcunun performansına etkisi

Antrenörlük sürecinde sporcuların performansına etki eden birçok faktör arasında antrenörlerin davranışları da yer almaktadır. Antrenörlerin sporculara karşı sergiledikleri davranışlar olumlu veya olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle antrenör-sporcu ilişkileri davranışlarının nasıl algılandığına dair araştırmalar yapılmalı ve etkili antrenörlük amacıyla yol gösterici olmalıdır (Jowett & Ntoumanis, 2004). Antrenörlük mesleği birçok farklı yeteneği gerektirir. Örneğin özel teknik bilgilerin yanı sıra sporcuların davranışlarını etkileyebilme çevresel faktörleri uyumlu hale getirme performans değişkenlerini yönetme hedefleri belirleme ve etkili iletişim becerileri gerekir (Konter, 2006; Sabido vd., 1994). Sporcuların başarı şansları fiziksel, teknik-taktik ve psikolojik olarak hazır olduklarında artar. Antrenörler bu hazırlığı farklı antrenman yöntemleriyle sağlarlar (Durdubaş, 2013). Antrenörlerin hazırladığı özel eğitim programlarının yanı sıra antrenörlerin davranış ve tutumları da sporcuların performansını etkiler.

Araştırmalar antrenörlerin sporcunun performansı üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu gösteriyor. Örnek olarak üniversite sporcularının takımın başarı oranı antrenörlerin liderlik tutumlarına bağlıdır (Chelladurai & Carron, 1978; Weiss & Friedrichs, 1986). Sporcular çalışmada antrenörleriyle iletişim kuramadıklarından dolayı performanslarının olumsuz etkilendiğini söylemişlerdir (Gould vd., 1999). Antrenör-sporcu iletişimi, sporcuların duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarına odaklanarak karşılıklı bilgi alışverişi yapılması ve yapıcı bir dilin kullanılmasıyla olumlu bir ortam yaratır. Bu ortamda sporcular motive edilir ve başarılı olmak için gerekli performansı verimli bir şekilde kullanabilirler (Bartholomew vd., 2009).

2.13.4. Antrenör davranışlarının sporcunun motivasyonu üzerindeki etkileri

Motivasyon, bir kişinin içinde var olan bir güçtür. Bu güç kişinin belirli davranışlarda bulunmasına hedeflerine ulaşmasına ve tatmin olmasına yardımcı olur. Bu güç insanları harekete geçirir ve istenilen performansa ulaşmayı sağlar. İnsanların bir işi yapma isteğini sağlayan motivasyon gücü çok önemlidir (Bentley & Yildirim, 2003). Motivasyon bir etkene bağlı olarak ortaya çıkan ve spor yapmayı tetikleyen sürecin adıdır. Bu süreç motivasyonun kaynağına ve mevcut koşullara bağlı olarak devam eder (Kalkan & Sarı, 2021a).

Antrenörler sporcuları yönlendiren antrenman programlarını oluşturan performanslarını değerlendiren ve spor ortamını şekillendiren kişilerdir. Antrenörlerin davranışları sporcuların motivasyonunu etkileyen bir faktördür ve spor ortamının şekillenmesine katkı sağlar. Antrenörler sporcuları ödüllendirebilir veya cezalandırabilirler (Treasure & Roberts, 1998).

Spor yapmak için gerekli olan özellikler arasında yüksek oranda adele ve iskelet yapısı, iyi koordinasyon, belli kişilik özellikleri ve yeterli motivasyon yer almaktadır. Ancak eşit fiziksel yeteneklere ve koşullara sahip birçok sporcu arasında sadece birkaçı yüksek performans sergileyebilmektedir. Bu performans farklılıklarının nedeni birçok faktöre bağlıdır. Bunların en önemlilerinden biri motivasyondur. Spor ortamında antrenörler ve diğer sporcuların geri bildirimleri, sporcular için büyük bir motivasyon kaynağıdır (Kalkan & Sarı, 2021b)

2.13.5. Antrenör davranışlarının sporcunun tükenmişliği üzerine etkileri

Spor dünyasında antrenör ile spor psikologlarında endişe yaratan bir sendrom olan tükenmişlik (Raedeke vd., 2002) duygusal ve fiziksel yorgunluk, başarı hissinin azalması ve sporun değerinin düşmesi gibi çok boyutlu bilişsel-duygusal bir sendrom olarak tanımlanmaktadır (Kalkan & Sarı, 2021b).

Vealey vd., (1998) yaptıkları araştırmada Antrenörlerin davranışlarının sporcuların tükenmişliği üzerindeki etkileri hakkında yapılan bir çalışmada sporcuların antrenörlerin davranışlarına ilişkin algılarına bağlı olduğu için antrenör davranışı ve sporcu bağlantısının net olmadığı iddia edilse de sporcularda yüksek düzeyde tükenmişliğin antrenörlerin Kesin olarak ifade edilebilir ki algılar iletişim ve geri bildirim davranışları ile koçluk tarzlarına daırdır. Bu nedenle antrenörler sporcuların tükenmişliğini önlemede veya azaltmada oldukça etkili bir rol oynamaktadır. Ancak sporcuların koçluk davranışlarına ilişkin algılarının sınırlı olması mevcut tükenmişlik düzeylerinin antrenörlerin davranışlarını değerlendirmelerini etkileyebileceği anlaşılmaktadır (Vealey vd., 1998).

2.13.6. Antrenör davranışlarının sporcunun ahlaki davranışları üzerine etkileri

Spor etkinlikleri insanlar arasında etkileşim sağladığı için ahlakla sıkı bir bağ içindedir (Arslan vd., 2018). Bu nedenle spor ahlakının öğretilmesi ve hayatın her alanına uygulanması spor ortamında büyük önem taşır (Gülcan, 2015). Sporun hedefleri arasında erdemli, ahlak değerlerine saygılı, sağlıklı, mutlu ve üretken bir gençlik yetiştirmek yer alır. Spor etkinlikleri fair play ruhunu ve ahlaki değerleri hayata geçirmeyi amaçlar (Durak, 2011).

Spor ortamlarındaki antrenörler sporcularıyla yakın bir ilişki içindedir ve bu ilişki sporcunun ahlaki davranışlarını da etkiler. Antrenörler sporcularını destekleyerek olumlu ahlaki kazanımlar elde edilmesine yardımcı olurlar (Sarı, 2019; Sarı & Köleli, 2020). Antrenörlerin kazanmayı hedeflediği zaman futbolcuların ahlaki olmayan davranışları örneğin saldırganlık ve öfke artmıştır (Guvendi & Isim, 2019; Guvendi & Keskin, 2020; Ommundsen vd., 2003; Palou vd., 2013).

Cairney vd., (2018) Bir araştırmada sporcular ve antrenörleri arasındaki olumlu ilişkinin birçok olumlu etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Bu etkiler arasında olumlu sosyal davranışlar da bulunmaktadır. Başka bir çalışmada antrenör-sporcu ilişkisi yüksek kalitede olan sporcuların daha az anti-sosyal davranış sergilediği ve daha sık olumlu sosyal davranışlar gösterdiği rapor edilmiştir (Rutten vd., 2007). Başka bir çalışmada antrenörlerin kazanmayı beklèmelerinin sporcuların fair play davranışlarını nasıl etkilediği gözlemlendi. Bu özellikle az deneyimli sporcular arasında daha belirgin bir şekilde ortaya çıkar (Canlı vd., 2021; Stornes, 2001). Antrenörlerin altyapı sporcularının ahlaki karar alma tutumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmalar sporculara karşılıklı güven, saygı ve değer verilmesinin ahlaki karar alma tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Yani antrenör-sporcu ilişkisinin güçlenmesi, sporcuların ahlaki karar alma tutumlarını da arttırabilir.

2.13.7. Antrenör davranışlarının sporcuların takım birlikteliği üzerindeki etkileri

Spor takımlarında sporcular arasında birliktelik olması önemlidir. Sporcular arasındaki birlik ve beraberlik arttıkça motivasyon da artar. Birliktelik, takım üyelerinin birbirleriyle iyi anlaşarak birlikte hareket etmelerini ve birbirlerine destek olmalarını ifade eder. Takımın başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biri takım ruhu ve birlikteliğidir. Takımın birlikteliğini etkileyen faktörler arasında sporcularla antrenör arasındaki iletişim de yer almaktadır. Bir takımın başarısı için antrenörün sporcularına destek olması takımına güvenmesi ve motivasyon sağlaması çok önemlidir. Antrenörün takım dinamiğine olumlu etkisi, takım bütünlüğü ve başarı odaklı bir ekip ruhu için kritiktir (Carlson, 2011).

2.13.8. Antrenör sporcu ilişkisi modeli

Spor dünyasında antrenörlük safhasında, antrenör ile sporcu arasındaki bağlantı sporcuların hem fiziksel hem de psikolojik gelişiminde hayati bir rol oynamaktadır (Jowett ve Cockerill, (2002). Sporcu için önemli olan haz, özsaygı ve performans başarıları, antrenörlük süreci tarafından şekillendirilebiliyor. Bu bağlamda düşünüldüğünde antrenörlük sporcunun deneyimleyeceği bu faktörler için kritik bir rol oynuyor (Jowett & Meek, 2000). Jowett vd.,

(2005)'e göre Antrenörler ve sporcular arasındaki ilişki son yıllarda çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Bu ilişki antrenörün ve sporcunun birbirine bağlı ve birbirleriyle ilişkili hisleri düşünceleri ve davranışlarına dayanmaktadır. Kaliteli bir antrenör-sporcu ilişkisi sportif başarı açısından olumlu sonuçlar doğurabilir (Jowett & Meek, 2000; Jowett & Ntoumanis, 2004).



3. YÖNTEM

3.1. Çalışma Grubu

Araştırmaya Bursa ilindeki antrenörlük belgesine sahip olan tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak antrenörlük yapan 243 kişi ile anket uygulaması yapılmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama araçları; 1. bölüm kişisel bilgi formu ile katılımcı antrenörlerin cinsiyet, yaş gibi özelliklerinin yanı sıra ilgilendiği spor türü, spor branşı, antrenörlük belgesi kademesi, antrenörlük deneyimi, eğitim durumu, sporcuları ile kaç yıldır çalıştığı, haftada kaç antrenman yaptığı ve süresi, branşında derecesi ve Milli Takım antrenörlüğü yapıp yapmadığını belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

2. bölümü Koçak (2020) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış olan “Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği” kullanılmış, toplam 21 soru ile antrenörlerin mesleki öz yeterliklerine ve öz yeterlik inançlarını ölçebilecek psikometrik özellikler ile ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 5’li Likert tipinde 1) Katılmıyorum 2) Az Katılmıyorum 3) Orta Düzeyde Katılıyorum 4) Çok Katılıyorum 5) Tamamen Katılıyorum olarak puanlanmaktadır. Bu ölçek, Performans Yeterliliği, Psikolojik Yeterliliği, Kişilik Edindirme Yeterliliği, Yönetim Yeterliliği kapsamında 4’er soru ve Öğretim Yeterliliği için ise 5 soru olmak üzere beş yeterlilikten oluşmaktadır.

Bölüm 3’te, Jowett ve Ntoumanis (2004) tarafından geliştirilen ve Altıntaş ve ark. (2012) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri (CART-Q) kullanılmıştır. Bu envanter, antrenörün sporcuyla olan ilişkisini değerlendiren "Antrenör Formu"nu içermektedir. Yargılar, 7 (yedi) basamaklı bir değerlendirme sistemiyle ölçülmektedir. (1= Kesinlikle katılmıyorum; 7= Kesinlikle katılıyorum) likert tipi bir öz değerlendirme aracıdır. Bu envanter, Yakınlık (4 soru), Bağlılık (3 soru) ve Tamamlayıcılık (4 soru) olmak üzere üç alt boyut ve toplam 11 sorudan oluşur. Bu değerlendirme aracı bireylerin kendilerini nasıl algıladıklarını belirlemek için kullanılır.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için SPSS yazılımı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uyup uymadığını anlamak amacıyla Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre verilerin non-parametrik dağıldığı tespit

edilmiştir ($p<0.05$). Araştırmada verilerin analizinde betimleyici istatistikler, Spearman korelasyon analizi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.



4. BULGULAR

Bu araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu ile katılımcıların cinsiyet, ilgilendiği spor branşı türü, antrenörlük kademesi, ilgilendiği branştaki derece yapma durumu, milli takım antrenörlüğü yapma durumu, eğitim durumu, antrenörlük tecrübesi, soruları cevaplarken ki sporcuları ile çalışma yılı analiz bilgileri ile cinsiyetlerine, spor branşı türüne, sporcu ile çalışma yılına, milli takım antrenörlüğü, ilgilendiği spor branşında derece yapma, antrenörlük tecrübesi, antrenörlük belge kademesi göre antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği arasındaki ilişkiler incelenmiş ve sonuçları tablo halinde sunularak yorumlanmıştır.

Tablo 4.1. Katılımcıların cinsiyet dağılım analizi

Cinsiyet	N	Yüzdelik dilimi
Erkek	197	81,1
Kadın	46	18,9
Toplam	243	100,0

Katılımcı antrenörlerin %81,1'i (197) erkek, %18,9'u (46) ise kadın antrenörlerin olduğu görülmüştür. Türkiye de antrenör sayısında popülasyon ile doğru orantılı olarak erkek nüfus ağırlıklıdır.

Tablo 4.2. Katılımcıların ilgilendiği spor branşı türü durum analizi

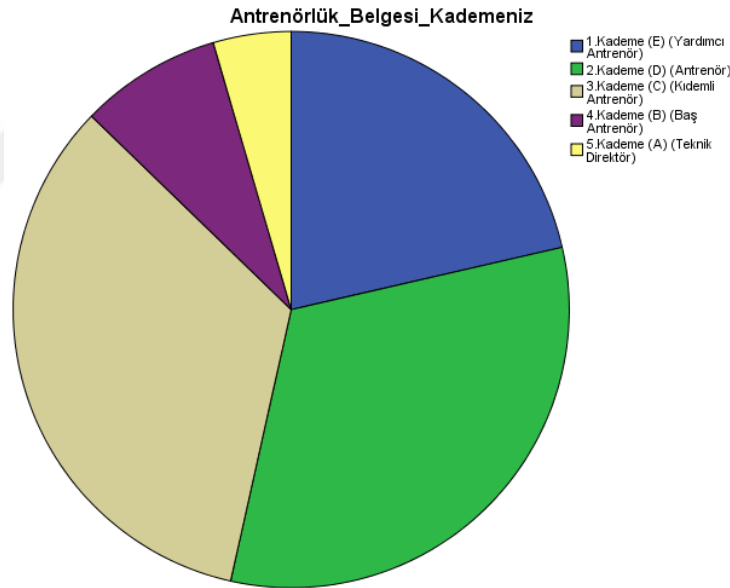
Spor Türü	N	Yüzdelik dilimi
Takım sporu	122	50,2
Bireysel spor	121	49,8
Toplam	243	100,0

Antrenörlerin %50,2'si (122) takım branşları sporlarından, %49,8'u (121) ise bireysel branşları sporlarından olduğu görülmüştür.

Tablo 4.3. Katılımcıların antrenörlük kademesi dağılım analizi

Antrenörlük Kademesi	N	Yüzdelik dilimi
1.Kademe (E) (Yardımcı Antrenör)	52	21,4
2.Kademe (D) (Antrenör)	78	32,1
3.Kademe (C) (Kıdemli Antrenör)	82	33,7
4.Kademe (B) (Baş Antrenör)	20	8,2
5.Kademe (A) (Teknik Direktör)	11	4,5
Toplam	243	100,0

Araştırmaya katılan antrenörlerin; %21,4'ü (52) 1.Kademe (E) Yardımcı Antrenör Belgesine, %32,1'i (78) 2.Kademe (D) Antrenör Belgesine, %33,7'si (82) 3.Kademe (C) Kıdemli Antrenör Belgesine sahiptir, %8,2'si (20) 4.Kademe (B) Baş Antrenör Belgesine, %4,5'i (11) 5.Kademe (A) Baş Antrenör Belgesine sahip olduğu görülmüştür.



Şekil 4.1. Katılımcıların Antrenörlük Kademesi Dağılım Analizi

Tablo 4.4. Katılımcıların İlgilendiği Branştaki Derece Durum Analizi

İlgilendiği Branştaki Derece Durum	N	Yüzdelik dilimi
Evet	158	65,0
Hayır	85	35,0
Toplam	243	100,0

Katılım sağlayan antrenörlerin %65'i (158) ilgilendiği branşta derecesi vardır, %35'i (85) ise ilgilendiği branşta derecesi olmadığı görülmüştür.

Tablo 4.5. Katılımcıların Milli Takımda Antrenörlük Yapma Durum Analizi

Milli Takımda Antrenörlük Yapma Durum	N	Yüzdelik dilimi
Evet	47	19,3
Hayır	196	80,7
Toplam	243	100,0

Araştırmaya katılan antrenörlerin %19,3'ü (47) Milli Takımda antrenörlük yapmıştır, %80,7'si (196) ise Milli Takımda antrenörlük yapmadığı görülmüştür.

Tablo 4.6. Katılımcıların Eğitim Durumu Analizi

Eğitim Durumu	N	Yüzdelik dilimi
Lise ve Dengi	35	14,4
Ön Lisans	21	8,6
Lisans	165	67,9
Lisansüstü	22	9,1
Toplam	243	100,0

Antrenörlerin eğitim durumlarına bakıldığında ağırlıklı olarak %67,9'u (165) Lisans öğrenime sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 4.7. Katılımcıların Antrenörlük Tecrübesinin Analizi

Antrenörlük süresi	N	Yüzdelik dilimi
1-5 yıl	88	36,2
6 yıl ve üzeri	155	63,8
Toplam	243	100,0

Araştırmaya katılan antrenörlerin %36,2'si (88) 1-5 yıl arasında tecrübe durumuna, %63,8'i (155) 6 yıl ve üzeri tecrübe durumuna sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4.8. Katılımcıların Antrenörün Soruları Cevaplarken ki Sporcuları ile Çalışma Yılıının Analizi

Sporcularla birlikte çalışma süreleri	N	Yüzdelik dilimi
1-4 yıl	142	58,4
5 yıl ve üzeri	101	41,6
Toplam	243	100,0

Antrenörlerin sporcuları ile birlikte çalışma sürelerine bakıldığında %58,4'ü (142) 1-4 yıl arasında sporcusu ile çalışma durumuna, %41,6'sı (101) 5 yıl ve üzeri sporcusu ile çalışma durumuna, sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4.9. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler		Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Z	U	p
Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği		Kadın	46	5786	-,406	4357,000	,685
		Erkek	197	2386			
Antrenör- Sporcu İlişkisi Ölçeği Alt Boyutları	Yakınlık	Kadın	46	5876	-,625	4267,000	,532
		Erkek	197	2377			
	Bağlılık	Kadın	46	5861	-,586	3657,500	,558
		Erkek	197	2378			
	Tamamlayıcılık	Kadın	46	2384	-,438	4281,500	,661
		Erkek	197	5797			

Tablo incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.10. Katılımcıların Spor Branşı Türüne Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler		Spor Türü	N	Sıra Ort.	Z	U	p
Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği		Takım Spor	122	1454	-,615	7044,500	,539
		Bireysel Spor	121	1509			
Antrenör- Sporcu İlişkisi Ölçeği Alt Boyutları	Yakınlık	Takım Spor	122	1469	-,343	7196,000	,731
		Bireysel Spor	121	1494			
	Bağıllık	Takım Spor	122	1379	-2,012	6287,000	,044*
		Bireysel Spor	121	1585			
	Tamamlayıcılık	Takım Spor	122	1408	-1,471	6586,000	,141
		Bireysel Spor	121	1555			

Spor branşı türü değişkenine göre antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında Bağıllık alt boyutu arasında anlamlı düzeyde ($p<0.05$) farklı olduğu görülmüş, antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği yakınlık ve tamamlayıcılık alt boyutlarda ise anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.11. Katılımcıların Sporcu İle Çalışma Yılına Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler		Sporcu ile Çalışma Yılı	N	Sıra Ort.	Z	U	p
Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği		1-4 yıl arası	142	1714	-,331	6992,500	,741
		5 yıl ve üzeri	101	1250			
Antrenör- Sporcu İlişkisi Ölçeği Alt Boyutları	Yakınlık	1-4 yıl arası	142	1786	-1,011	6634,000	,312
		5 yıl ve üzeri	101	1178			
	Bağıllık	1-4 yıl arası	142	1726	-,112	7111,000	,911
		5 yıl ve üzeri	101	1238			
	Tamamlayıcılık	1-4 yıl arası	142	1765	-,613	6844,500	,540
		5 yıl ve üzeri	101	1199			

Antrenörlerin sporcular ile çalışma yılı değişkeni ile antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.12. Katılımcıların Milli Takım Antrenörlüğü Yapma Durumuna Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler		Milli Görev	N	Sıra Ort.	Z	U	p
Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği	Evet	47	6641	-2,099	3698,500	,036*	
	Hayır	196	2300				
Antrenör- Sporcu İlişkisi Ölçeği Alt Boyutları	Yakınlık	Evet	47	5679	-,128	4551,500	,898
		Hayır	196	2396			
	Bağlılık	Evet	47	5130	-1,405	4002,500	,160
		Hayır	196	2451			
	Tamamlayıcılık	Evet	47	5823	-,210	4516,500	,834
		Hayır	196	2382			

Milli Takım antrenörlüğü değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p>0.05$). Ancak Milli Takım antrenörlüğü değişkenine göre antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Milli takım antrenörlüğü yapan antrenörlerin öz yeterlilik düzeylerinin arttığı düşünülmektedir.

Tablo 4.13. Katılımcıların İlgilendiği Spor Branşında Derece Yapma Durumuna Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler		Dereceniz var mı?	N	Sıra Ort.	Z	U	p
Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği	Evet	158	2014	-1,668	5844,500	,095	
	Hayır	85	9499				
Antrenör- Sporcu İlişkisi Ölçeği Alt Boyutları	Yakınlık	Evet	158	1973	-,885	6260,000	,376
		Hayır	85	9915			
	Bağlılık	Evet	158	1919	-,147	6638,500	,883
		Hayır	85	1044			
	Tamamlayıcılık	Evet	158	1926	-,021	6704,000	,983
		Hayır	85	1038			

İlgilendiği spor branşında derecesi olması değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı arasında ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.14. Katılımcıların İlgilendiği Antrenörlük Tecrübesi Durumuna Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Mann Whitney-U Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler		Antrenörlük Tecrübesi Yılı	N	Sıra Ort.	Z	U	p
Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği		1-5 yıl arası	88	1079	-,112	6761,000	,911
		6 yıl ve üzeri	155	1885			
Antrenör- Sporcu İlişkisi Ölçeği Al Boyutları	Yakınlık	1-5 yıl arası	88	1028	-,872	6368,000	,383
		6 yıl ve üzeri	155	1936			
	Bağlılık	1-5 yıl arası	88	1031	-,800	6402,000	,424
		6 yıl ve üzeri	155	1932			
	Tamamlayıcılık	1-5 yıl arası	88	1021	-1,007	6297,000	,314
		6 yıl ve üzeri	155	1943			

Antrenörlük tecrübesi değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.15. Katılımcıların Antrenörlük Belge Kademelerine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Kruskal Wallis Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler		Kademe	N	Ort.	Chi Square	p	U
Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği	Öz Yeterlik Toplam	1.Kademe (E)	52	127,72	11,451	,022*	1<5 2<5 3<5 4<5
		2.Kademe (D)	78	109,99			
		3.Kademe (C)	82	125,21			
		4.Kademe (B)	20	108,13			
		5.Kademe (A)	11	181,41			
	Performans Yeterliği	1.Kademe (E)	52	127,43	6,636	,156	
		2.Kademe (D)	78	117,28			
		3.Kademe (C)	82	117,87			
		4.Kademe (B)	20	116,15			

Tablo 4.15. (Devam) Katılımcıların Antrenörlük Belge Kademelerine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Kruskal Wallis Testi Analizi Sonuçları

Psikolojik Yeterlilik	5.Kademe (A)	11	171,23	8,228	,084
	1.Kademe (E)	52	127,26		
	2.Kademe (D)	78	108,45		
	3.Kademe (C)	82	128,43		
	4.Kademe (B)	20	112,50		
	5.Kademe (A)	11	162,59		
Öğretim Yeterliliği	1.Kademe (E)	52	131,40	8,309	,081
	2.Kademe (D)	78	108,65		
	3.Kademe (C)	82	126,37		
	4.Kademe (B)	20	109,85		
	5.Kademe (A)	11	161,73		
Kişilik Edindirme Yeterliliği	1.Kademe (E)	52	122,82	7,523	,111
	2.Kademe (D)	78	116,69		
	3.Kademe (C)	82	127,27		
	4.Kademe (B)	20	97,43		
	5.Kademe (A)	11	161,18		
Yönetim Yeterliliği	1.Kademe (E)	52	131,70	10,799	,029* 2<5 3<5
	2.Kademe (D)	78	109,57		
	3.Kademe (C)	82	118,81		
	4.Kademe (B)	20	128,35		
	5.Kademe (A)	11	176,50		

Tablo 4.15. (Devam) Katılımcıların Antrenörlük Belge Kademelerine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Kruskal Wallis Testi Analizi Sonuçları

Antrenör- Sporcu İlişkisi Ölçeği Alt Boyutları	Yakınlık	1.Kademe (E)	52	111,58	4,604	,330
		2.Kademe (D)	78	115,10		
		3.Kademe (C)	82	130,87		
		4.Kademe (B)	20	139,60		
		5.Kademe (A)	11	122,09		
	Bağılılık	1.Kademe (E)	52	102,93	6,515	,164
		2.Kademe (D)	78	122,68		
		3.Kademe (C)	82	134,37		
		4.Kademe (B)	20	118,75		
		5.Kademe (A)	11	121,00		
	Tamamlayıcılık	1.Kademe (E)	52	106,79	8,082	,089
		2.Kademe (D)	78	113,13		
		3.Kademe (C)	82	137,15		
		4.Kademe (B)	20	129,63		
		5.Kademe (A)	11	129,95		

Antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanında katılımcı antrenörlerden 5.kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin ortalamalarının diğer kademelere göre anlamlı düzeyde ($p<0.05$) farklı olduğu, yönetim yeterliği alt boyutunda ise 5.kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin 2. ve 3. kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin ortalamalarının anlamlı düzeyde farklı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). Antrenörlük belgesi kademeleri artıkça öz yeterlilik düzeylerinin de arttığı düşünülmektedir.

Tablo 4.16. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği ve Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği Arasındaki Korelasyon Testi Analizi Sonuçları

Ölçekler			Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği					
			Performans Yeterliği	Psikolojik Yeterlik	Öğretim Yeterliği	Kişilik Edindirme Yeterliği	Yönetim Yeterliği	Öz Yeterlik Toplam
Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği	Yakınlık	r	,209*	,231*	,123	,121	,202*	,213*
		p	,001	,000	,056	,059	,002	,001
		N	243	243	243	243	243	243
	Bağlılık	r	,122	,016	-,039	-,004	-,018	,023
		p	,058	,803	,545	-,944	,779	,725
		N	243	243	243	243	243	243
	Tamamlayıcılık	r	,253*	,251*	,153*	,127*	,233*	,249*
		p	,000	,000	,017	,048	,000	,000
		N	243	243	243	243	243	243

Antrenör öz yeterlik ölçeği alt boyutları ile Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği alt boyutları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmaktadır. ($p < 0.05$). Öz yeterlilik düzeyleri arttıkça antrenörün sporcu ile iletişim düzeylerinin de arttığı düşünülmektedir.

Korelasyon analizinde değişkenlerin normal dağılım göstermemesi durumunda Spearman Korelasyon Katsayısı hesaplanmaktadır. Bu katsayı değişkenler arasındaki ilişkinin gücü ve yönü hakkında bilgi vermektedir. Spearman Korelasyon Katsayısı (r) +1 ile -1 arasında değerler almaktadır.

0,00 - 0,20 aralığında ise çok zayıf ilişki veya ilişki yok

0,21 - 0,40 aralığında ise zayıf ilişki

0,41 - 0,60 aralığında ise orta düzey ilişki

0,61 – 0,80 aralığında ise yüksek ilişki

0,81 – 1,00 aralığında ise çok yüksek ilişki olduğu söylenmektedir (Karagöz, 2019)

Tablo 4.16.'da değişkenler arasındaki korelasyon analizleri gösterilmiştir.

Katılımcıların yaş değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği arasındaki Korelasyon testi analizi sonuçlarına göre;

Performans yeterliliği değişkeninin öz yeterlilik ölçeği alt boyutları; psikolojik yeterlilik ($r=,542$, $p < 0,01$) orta düzeyde ilişki, öğretim yeterliliği ($r=0,558$, $p < 0,01$) orta düzeyde ilişki, kişilik edindirme yeterliliği ($r=0,503$, $p < 0,01$) orta düzeyde ilişki, yönetim yeterliliği ($r=0,540$, $p < 0,01$) orta düzeyde ilişki, öz yeterlilik toplamı ($r=0,783$, $p < 0,01$) yüksek düzeyde ilişki ile antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; yakınlık ($r=0,209$, $p < 0,01$) düşük düzeyde ilişki, ve

tamamlayıcılık ($r=0,253$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Psikolojik yeterlilik değişkeninin öz yeterlilik ölçeği; öğretim yeterliliği ($r=0,558$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, kişilik edindirme yeterliliği ($r=0,554$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, yönetim yeterliliği alt boyutunda ($r=0,544$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, öz yeterlilik toplamı ($r=0,780$, $p<0,01$) yüksek düzeyde ilişki, antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; yakınlık ($r=0,231$, $p<0,01$) düşük düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,251$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Öğretim yeterliliği değişkeninin öz yeterlilik ölçeği; kişilik edindirme yeterliliği ($r=0,534$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, yönetim yeterliliği alt boyutunda ($r=0,535$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, öz yeterlilik toplamı ($r=0,853$, $p<0,01$) çok yüksek düzeyde ilişki ve antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; tamamlayıcılık ($r=0,153$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Kişilik Edinme Yeterliliği değişkeninin öz yeterlilik ölçeği; yönetim yeterliliği alt boyutunda ($r=0,548$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, öz yeterlilik toplamı ($r=0,732$, $p<0,01$) yüksek düzeyde ilişki ve antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; tamamlayıcılık ($r=0,127$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Yönetim Yeterliliği değişkeninin öz yeterlilik toplamı ($r=0,768$, $p<0,01$) yüksek düzeyde ilişki, antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; yakınlık ($r=0,202$, $p<0,01$) düşük düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,233$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Öz yeterlilik Toplam değişkeninin antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; yakınlık ($r=0,213$, $p<0,01$) düşük düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,249$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Yakınlık değişkeninin antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; bağlılık ($r=0,431$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,725$, $p<0,01$) alt boyutu ile yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Bağlılık değişkeninin tamamlayıcılık ($r=0,589$, $p<0,01$) alt boyutu ile orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Etkili bir antrenör-sporcu ilişkisi için antrenörün pozitif tutumu konusunda uzman olması ve somut geri bildirimler vermesi çok önemlidir. Sporcu için olumlu bir ortam yaratan antrenör sporcunun potansiyelini en üst düzeye çıkarmasına yardımcı olur. Antrenör ve sporcular arasındaki güçlü bağ ortak amaçlar doğrultusunda uyumlu bir çalışma ortamı oluşturur. Bu sayede karşılıklı anlayış ve güven duygusu gelişir antrenör-sporcu ilişkisi daha sağlıklı ve verimli hale gelir.

Antrenörün sporcusuyla kurduğu ilişkide belirleyici unsurlar onun pozitif bir bakış açısına uzmanlığına ve somut yaklaşımına sahip olmasıdır. Antrenör sporcunun yeteneklerinin en üst seviyeye ulaşmasına yardımcı olur. Koçla sporcu arasındaki uyum karşılıklı saygı ortak amaç doğrultusunda etkili iletişim, yakınlık ve güven bu ilişkinin sağlıklı ve verimli olması için son derece önemlidir. Birlikte çalışmaları birbirlerini anlamaları ve güvenmelerinin başarı için kritik rol oynadığı açıktır.

Spor alanında özellikle antrenörlük sırasında antrenör ve sporcu arasındaki bağlantı sporcunun hem bedensel hem de psikolojik ve sosyal açıdan gelişmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Antrenör-sporcu ilişkisi sporcunun tüm yönlerden ilerlemesinde kritik bir role sahiptir (Jowett & Cockerill, 2002). Antrenörün rolü sporcunun spor deneyiminde anahtar bir faktördür. Antrenör sporcunun zevk almasını benlik algısını ve performans başarılarını etkileyebilir. Antrenörlük süreci sporcunun spor yaşantısını şekillendirmede kritik bir öneme sahiptir (Jowett & Meek, 2000).

Jowett vd., (2005)'e göre Antrenör ve sporcu arasındaki ilişki son yıllarda çeşitli açılardan incelenmiştir. Bu ilişki her iki tarafın da birbirine bağlı olan duygularına, düşüncelerine ve davranışlarına dayalıdır. Antrenör ve sporcu arasındaki güçlü ve sağlıklı bir ilişki sporcunun performansını olumlu yönde etkileyebilir. Etkili bir iş birliği iki tarafın da kazançlı çıkmasını sağlayabilir. Doğru iletişim ve uyum sportif başarı için büyük önem taşır (Jowett & Meek, 2000; Jowett & Ntoumanis, 2004).

Antrenörün sergilediği davranışlar sporcunun performansını ve psikolojik durumunu etkilemektedir. Yapılan araştırmalar başarılı ve olumlu tepkiler alan antrenörlerin "etkili antrenör" olarak nitelendirildiğini gösteriyor. Bu nedenle etkili bir antrenör liderlik becerilerini etkin bir şekilde kullanmalı ve bu sayede sporcuların performans ile psikolojik özellikleri en iyi

şekilde geliştirebilmelidir. Antrenör davranışlarında sporcuların performansı ve psikolojik özellikleri üzerindeki etkileri aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Antrenörün ve sporcunun arasındaki ilişkinin kalitesi başarılı bir atmosfer yaratılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Yüksek kaliteli ilişkiler sporcuların daha iyi performans göstermesine olanak sağlarken düşük kaliteli ilişkiler ise sporcuların performansını olumsuz etkilemektedir (Adie & Jowett, 2010). Diğer bir açıdan bakıldığında sporcunun motivasyon seviyesinin yüksek olması durumunda işine daha odaklı olduğu daha fazla çaba gösterdiği ve antrenman yapmaktan keyif aldığı anlamına gelir. Buna karşılık motivasyon seviyesinin düşük olduğu durumlarda ise sporcunun antrenmanlar sırasında isteksiz davrandığı mücadele etme isteğinin azaldığı ve kendini kanıtlama arzusunun azaldığı sonucuna varılmıştır.

Antrenörlerin davranışlarının sporcuların performansı üzerindeki etkisi bu alanda yapılan araştırmalara konu olmaktadır. Antrenörlerin sergilediği olumlu veya olumsuz davranışların sporcuların başarı düzeylerini belirgin olarak etkilediği düşünüldüğü antrenör ve sporcu ilişkisinin algılanan davranış kalıpları açısından incelenmesi ile etkili antrenörlük uygulamaları için önemli bir rehber niteliği taşır (Jowett & Ntoumanis, 2004). Antrenörlük çok yönlü bir meslektir. Örneğin spor dalına özgü teknik bilgi sporcuların davranışlarını şekillendirme, farklı etmenleri koordine etme, performans unsurlarını kontrol etme, hedefler belirleme ve bunlara ulaşmak için etkili yönlendirme ve iletişim becerileri antrenörlüğün gerektirdiği önemli yetkinliklerdendir (Konter, 2006; Sabido vd., 1994). Sporcuların başarısı fiziksel, teknik-taktik ve psikolojik hazırlığın bir bütün olmasına bağlıdır. Antrenörler çeşitli antrenman yöntemleriyle sporcuları bu üç açıdan da yetiştirmektedir. Böylece sporcular tam donanımlı hale gelerek en üst düzeyde performans gösterme şansına kavuşmaktadır (Durdubaş, 2013). Koçların her sporcu için özel olarak hazırladığı antrenman planlarının yanı sıra onların davranış ve yaklaşımları da sporcuların performanslarını artırmada kilit rol oynamaktadır. Koçların sergilediği tutum ve davranışlar sporcuların gelişimlerinde büyük bir etkiye sahiptir.

Tezin bu kısmında çalışmadan elde edilen bulgular ile ilgili literatürdeki bilgilerle karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada katılımcıların cinsiyetlerine göre antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği Mann Whitney-U testi analizi sonuçları cinsiyet değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Kadın antrenörlerin öz yeterlilik toplam puanı Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri yakınlık ve bağlayıcılık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülürken tamamlayıcılık alt boyutunda ise erkek antrenörlerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Cinsiyet değişkeni sonucuna ve literatürdeki araştırmalar karşılaştırıldığında ön görölen öneriler ise; çalışmam sonucunda cinsiyet değişkenine göre antrenörlerin öz yeterlik seviyesi arasında ve antrenörün sporcusu ile ilişkisinde anlamlı düzeyde bir farklılık görölmemiştir. Literatürdeki alışmalar incelendiğinde birçok araştırma ile çalışmam arasında öz yeterlik düzeylerinde cinsiyete göre bir farklılık görölmemiş benzer sonuçlar elde edilmiştir. Oyun stratejileri arasında da bir farklılık saptanmamıştır. Cinsiyet ile birlikte spor dalı türü, sporculuk deneyim süresi ve milli sporculuk deneyimi gibi değişkenler ile öz yeterlik düzeylerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görölmüştür. Bu doğrultuda cinsiyet faktöründen ziyade antrenörlerin kendilerini diğer etkenler ile geliştirerek fark yaratacağı ve öz yeterlilik seviyelerinin artacağı kanısındayım. Çalışmamda antrenör sporcu ilişkisi ile cinsiyet bakımından da anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen literatürdeki araştırmalarda erkek antrenörlerin kişilik kazandırma yeteneği ve kişisel başarı düzeyleri kadın antrenörlerden daha yüksek. Ancak kadın antrenörlerin duygusal tükenmişlik, yabancılaşma ve sosyal izolasyon seviyeleri erkek antrenörlerden daha fazla olduğu görölmüştür. Kadın antrenörlerin daha anlayışlı, nezaketli ve destekleyici özellikleri olduğunu bu sebeple antrenör sporcu ilişkisi düzeylerinin daha yüksek olabileceği kanısındayım.

Cinsiyet değişkenine göre literatürde yer alan çalışmalarda; Bandura'nın kuramına göre erkekler ve kadınlar arasında yeterlilik algısı bakımından önemli bir fark gerekmemesine rağmen daha önceki araştırmalarda bu konuyla uyumlu ve çelişkili sonuçlar bildirilmiştir. İlgili olarak (Erdem (2012) Kadın antrenörler erkek meslektaşlarına kıyasla kendi antrenörlük yetkinliklerini daha yüksek algılamaktadırlar. Buna göre kadınların kendilerini daha yetkin antrenörler olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Başka bir çalışmada ise Villalon & Martin (2020) Spor akademisindeki erkek antrenörlerin kadın antrenörlere kıyasla kendilerini daha yeterli gördükleri tespit edilmiştir. Başka bir deyişle erkek antrenörler kendi yeterliklerini daha yüksek olarak algılamaktadırlar buna karşın (Everhart & Chelladurai, 1998; M. Karahan, 2016; Myers vd., 2005) Kadın ve erkek antrenörler arasında yeterlilik açısından önemli bir fark olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca fiziksel kondisyon dışındaki diğer antrenörlük yeterlilik boyutlarında da cinsiyet farklılığının olmadığı sonucuna varılmıştır. Bununla ilgili olarak (Kavussanu vd., 2008) Erkeklerin ve kadınların oyun stratejileri arasında kayda değer farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyete göre oyun yaklaşımlarında belirgin ayrışmalar gözlemlenmektedir. Oyun konusunda kadınlar ve erkekler farklı yöntemler benimsemektedir (Cunningham vd., 2007; Marback vd., 2005). Antrenörlerin cinsiyet farklılıklarına rağmen oyun stratejisi dışındaki diğer yeterlik alanlarında önemli ölçüde farklılık gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Önceki çalışmalarda

görülen cinsiyet temelli değerlendirme farklılıklarının antrenörlerin spor dalı, sertifika seviyesi, sporculuk ve antrenörlük deneyimi gibi faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir (Li MingHui vd., 2019). Voleybol antrenörlerinin mesleki öz yeterlik düzeylerini inceleyen araştırmada antrenörlerin cinsiyeti açısından anlamlı bir fark bulunmadı. Yani erkek ve kadın voleybol antrenörlerinin mesleki yeterlik algıları benzer düzeydeydi (Dumangöz & Sanlav, 2021). Özsarı & Altın (2021) Yapılan çalışmalar öz yeterlik ve stresle başa çıkmada cinsiyetin önemli bir rol oynamadığını göstermektedir. Başka bir deyişle erkekler ve kadınlar arasında öz yeterlik düzeyleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Özsarı & Altın, 2021). Sağlam & Çeviker (2022). Antrenman becerilerine dair kişisel yeterlilik ve tutumlara ilişkin çalışmada antrenörlerin cinsiyet özelliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (Sağlam & Çeviker, 2022). Çalışma sonuçları mevcut araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Antrenörlerin çoğunluğu erkek olup bu durumu Türkiye'de antrenörlük mesleğinin erkekler tarafından daha fazla tercih edilmesi ve sahiplenilmesi ile açıklamak mümkündür lakin Buğdayci, (2018) Yapılan araştırma kadın antrenörlerin erkek antrenörlere kıyasla genel öz yeterlilik düzeylerinin daha düşük olduğunu göstermiştir. Cinsiyet, spor dalı türü, sporculuk deneyim süresi ve milli sporculuk deneyimi de öz yeterlik düzeylerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Türkiye'deki hentbol 1.lig sporcuları üzerinde yapılan bir araştırmada antrenör-sporcu ilişkisini etkileyen faktörler incelendi. Araştırma sonuçları antrenör-sporcu ilişkisinin genel olarak yüksek bir seviyede olduğunu gösterdi ve bu ilişkinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi veya deneyim gibi değişkenlerden etkilenmediği belirlendi. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki erkek antrenörlerin kişilik kazandırma yeteneği ve kişisel başarı düzeyleri kadın antrenörlerden daha yüksek. Ancak kadın antrenörlerin duygusal tükenmişlik yabancılaşıma ve sosyal izolasyon seviyeleri erkek antrenörlerden daha fazla. Bu bulgular cinsiyet rollerinin spor eğitimi ve performansına etkisini ortaya koyuyor. Ayrıca kadın ve erkek antrenörlerin iletişim becerilerinin de incelendiği bu çalışma cinsiyetin antrenörlerin özgüven ve etkili iletişim kurma kapasitelerini etkileyebileceğini ortaya koymuştur Akyüz (2020). Araştırma sonuçlarına göre antrenör adaylarının genel öz yeterlik düzeyleri ile iletişim düzeyleri arasında bir ilişki bulunmaktadır. Bu bağlamda erkek katılımcıların genel öz yeterlik düzeylerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir Kayır & Ozbek (2021).

Bu çalışmada katılımcıların spor branşı türüne göre antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği Mann Whitney-U testi analizi sonuçlarına göre spor branşı türü değişkenine göre antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında Bağlılık alt boyutu

arasında anlamlı düzeyde ($p<0.05$) farklı olduğu görülmüş antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği yakınlık ve tamamlayıcılık alt boyutlarda ise anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Çalışma sonucunda Bireysel spor branşlarında faaliyet gösteren antrenörlerin sporcusu ile iletişimde bağlılık seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bireysel spor branşlarında antrenörlük yapan antrenörlerin öz yeter yeterlilik toplamı, yakınlık, bağlılık ve tamamlayıcılık düzeylerinin takım spor branşlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bireysel takım branşlarında antrenörlük yapan kişiler takım branşlarına göre kariyerlerinde çalıştıkları sporcular ile devam edip kariyerlerini geliştirebileceklerini ve aynı zamanda sporcularına yakın ve bağlı oldukları görülmüştür.

Spor branşı türü değişkenine göre literatürde yer alan çalışmalarda; Araştırma örnekleminde cinsiyet, sporculuk deneyim süresi, spor dalı türü ve milli sporculuk deneyimi de öz yeterlik düzeylerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Karahan (2016) Takım sporlarının bireysel sporlara göre daha çok oyuncu içermesi antrenörlerin daha fazla taktiksel stratejiler geliştirmesini gerektirir. Bu nedenle takım sporu antrenörleri oyun stratejisi konusunda bireysel spor antrenörlerine göre daha avantajlıdır. Buna ek olarak spor türü antrenörün kendini yeterli görme algısında önemli bir belirleyici olabilir (Kassim ve Boardley, 2018). Spor türü değişkenine göre incelendiğinde bireysel ve takım sporları arasında antrenör yeterliği ve alt boyutlarında önemli bir farklılık tespit edilmemiştir. Türkiye'deki resmi kurumların antrenör başarı değerlendirme kriterleri hakkında mevcut bilgiler bulunmaktadır. Bu durum resmi kurumlarda çalışan antrenörlerin kendilerini yeterlilik konusunda geliştirme ihtiyacı hissetmemelerine neden olabilir. Test edilmemiş olmasına rağmen antrenörlerin mesleki gelişimlerine yönelik yeterli düzeyde ek eğitim ve gelişim seminerlerine katılmamış olmaları bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir (Villalon ve ark. 2020; Malette ve ark.2000; Boardley 2018).

Bu çalışmada katılımcıların sporcu ile çalışma yılına göre antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği Mann Whitney-U testi analizi sonuçlarına göre sporcu ile çalışma yılı değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Antrenörlerin sporcusu ile çalışma yılı bakımından 1-4 yıl arası olan antrenörlerin öz yeterlilik, yakınlık, bağlılık ve tamamlayıcılık düzeylerinin 5 yıl ve üzeri olan antrenörlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sporcu ile çalışma yılına göre literatürde yer alan çalışmalarda; Ateş vd. (2017) Yapılan araştırmada antrenörün iletişim becerileri ve sporcuyla çalışma süresi gibi değişkenlerin

sporcuların performansı üzerinde önemli etkileri olduğu belirlenmiştir. Uzun süreli çalışmalar sporcuların hareketlerinin daha otomatik hale gelmesine ve sporculara daha az çaba gerektiren bir performans sağlayabilmesine yol açabilmektedir. Dolayısıyla antrenör ve sporcu arasındaki uyumun ve etkileşimin sporcuların başarısı üzerinde kritik bir rol oynadığı söylenebilir. Sporcuların daha az hata yapabilmelerini sağlayabilir ayrıca antrenör ve sporcu arasındaki iyi ve sürekli iletişim sporcuların antrenörlerini daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Bu da sporcuların performans görevlerini daha kolay bir şekilde yerine getirmelerini mümkün kılar (Philippe & Seiler, 2006). Başka bir açıdan bakıldığında sporcunun hedeflenen hareketin özelliklerini bilmesi ve hareketleri daha iyi kavraması ayrıca sporculuk deneyiminin yüksek olması hareketlerin doğallaşmasını sağlayabilir. Bu da sporcunun hareketten ziyade amaca yoğunlaşmasını ve daha kolay sonuç almasını kolaylaştırabilir (Ateş vd., 2017; Grove & Lewis, 1996).

Bu çalışmada katılımcıların Milli Takım antrenörlüğü değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p>0.05$). Ancak Milli Takım antrenörlüğü değişkenine göre antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Milli takım antrenörlüğü yapan antrenörlerin öz yeterlilik düzeylerinin arttığı düşünülmektedir. Milli Takım antrenörlüğü yapan antrenörlerin öz yeterlilik ve antrenör-sporcu ilişkisi düzeylerinin milli takım antrenörlüğü yapmamış antrenörlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Milli Takım antrenörlüğü yapma durumuna göre literatürde yer alan çalışmalarda; Koçak (2019) 120 antrenör adayını (36 kadın, 84 erkek) üniversitede öğrenim görürken cinsiyet, antrenörlük yaptıkları spor branşı, sporculuk geçmişleri ve milli takımlarda sporcu olarak yer almalarının onların mesleki öz yeterlik düzeylerini olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları bu çeşitli faktörlerin antrenör adaylarının kendilerini ne kadar yeterli gördüklerini belirlemede önemli rol oynadığını göstermektedir. Antrenörlerin kurumlardaki konumlarına göre öz yeterlik ve tutum düzeylerinin farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Buna göre özel spor kulüplerinde görev yapan antrenörlerin yönetim becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca milli takım antrenörlerinin performans, kişilik ve yönetim yeterlilikleri de diğer antrenörlere göre daha üstün olduğu saptanmıştır. Milli takım antrenörleri, milli takımda görev almamış antrenörlere kıyasla daha yüksek bir performans, kişilik gelişimi ve yönetim becerisine sahip görünmektedir. Diğer alanlara bakıldığında ise milli takım antrenörlerinin psikolojik ve öğretim yeterlilikleri milli takımda çalışmamış antrenörlere göre daha üstün seviyededir (Sağlam & Çeviker, 2022).

Bu çalışmada katılımcıların ilgilendiği spor branşında derece yapma durumuna göre antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği Mann Whitney-U testi analizi sonuçlarına göre spor branşında derecesi olması değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı arasında anlamlı düzeyde ($p<0.05$) farklı olduğu görülmüş ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Milli Takım antrenörlüğü yapan antrenörlerin öz yeterlilik ve antrenör-sporcu ilişkisi düzeylerinin milli takım antrenörlüğü yapmamış antrenörlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

İlgilendiği spor branşında derece yapma durumuna göre literatürde yer alan çalışmalarda; Başarılı hentbol antrenörlerinin diğer antrenörlere kıyasla daha güçlü yönetim becerilerine sahip olduğu bilinmektedir. Akademik çalışmalar antrenörlerin elde ettikleri başarıların onların öz-yeterlilik düzeylerini de yansıttığını gösteriyor. Buna göre hentbol kariyerinde daha başarılı sonuçlar elde eden antrenörlerin kendi yeteneklerine daha fazla güven duydukları anlaşılmaktadır (Vurgun vd., 2023). Antrenörlük kabiliyetlerini olumlu yönde etkileyen bir faktör olarak önceki sporculuk tecrübeleri gösterilmiştir. Öte yandan (Duarte-Cavalcante vd., 2014) Spor uzmanları profesyonel sporculuk deneyimi ile antrenörlük yeterliliği arasında hiçbir önemli bağlantı olmadığını ifade etmiştir (Koçak, 2019a). Göral (2014) Antrenörlerin beceri ve karar alma becerilerinin tüm bileşenleri arasında güçlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca antrenörlerin sporculuk geçmişi ile yeterlilik algıları arasında da olumlu bir bağlantı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Feltz ve ark. (2009) Antrenörlerin oyunculuk deneyimlerine sahip olmaları onların yeterlilik algısı konusunda daha güvenilir görünmelerini sağlamaktadır. Böylece antrenörlerin oyunculuk geçmişleri olan kişiler olarak algılanması onlara daha fazla güven duyulmasını beraberinde getirmektedir. Gilbert vd. (2009) Spor antrenörlerinin oyuncularıyla olan etkileşimlerini güçlendirmek amacıyla oyuncu perspektifini daha iyi anlama çabası içinde olduğu görülmektedir. Bu eğilim antrenörlük mesleğinin etkinliğini arttırmaya yönelik bir adım olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışmada katılımcıların ilgilendiği antrenörlük tecrübesi durumuna göre antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği Mann Whitney-U testi analizi sonuçlarına göre antrenörlük tecrübesi değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$). Antrenörlük tecrübe yılı arttıkça öz yeterlilik ve antrenör-sporcu ilişkisi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

İlgilendiği antrenörlük tecrübesi durumuna göre literatürde yer alan çalışmalarda; tecrübeli, programlı ve sürekli kendini geliştiren antrenörlerin genellikle yüksek bir öz-yeterlilik düzeyine

sahip olduğunu göstermektedir (Ermiş vd., 2019; Koçak & Güven, 2018; Sağlam & Çeviker, 2022). Öz-yeterlik, kişinin yetenekleri, tecrübesi ve öğrenme geçmişiyle de yakından ilişkilidir (Bandura, 1990).

Bu çalışmada katılımcıların antrenörlük belge kademeleri ile antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği Kruskal Wallis testi analizi sonuçlarına göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanında katılımcı antrenörlerden 5.kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin ortalamalarının diğer kademelere göre anlamlı düzeyde ($p<0.05$) farklı olduğu yönetim yeterliği alt boyutunda ise 5.kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin 2. ve 3. kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin ortalamalarının anlamlı düzeyde farklı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). Antrenörlük belgesi kademeleri arttıkça öz yeterlilik düzeylerinin de arttığı düşünülmektedir. 5. kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin Öz yeterlilik toplam puanı ile alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Öz yeterlilik toplamına göre 5 kademe antrenörlük belgesine sahip kişiler diğer kademelerde antrenörlük belgesine sahip olan kişilere göre öz yeterlilik seviyeleri daha yüksektir. Yönetim yeterliliğine göre ise; 5 kademe antrenörlük belgesine sahip kişiler tecrübelendikçe her sporcu ve takımı daha rahat çalıştırabileceğine kendisi ve sporcusu için gerçekçi kariyer hedefleri belirlediği ve spor ortamında adaletli ve eşit bir atmosfer oluşturduğu görülmüştür.

Antrenörlerin belge kademeleri literatürdeki çalışmalara göre onların mesleki deneyimlerini yansıtan önemli bir göstergedir. Kademe yükseldikçe antrenörlerin almış oldukları gelişim seminerleri ve eğitim programları onların antrenörlük yeterlik algısını önemli ölçüde arttırmaktadır. Diğer bir deyişle daha yüksek belge kademelerine sahip antrenörlerin, kendilerini daha yetkin hissettikleri söylenebilir. (Araya vd., 2015; Sullivan vd., 2019). Bir antrenörün başarısı sahip olduğu liderlik yetenekleri ve sosyal iletişim becerileri ile daha yakından ilgilidir deneyimden ziyade. Bir başka deyişle bir antrenörün motivasyon sağlama becerisi onun antrenörlük tecrübesinden daha önemlidir (Sarı & Bayazıt, 2017). Dördüncü ve beşinci kademedeki antrenörlerin ikinci ve üçüncü kademelerle benzer özelliklere sahip olması, onların psikolojik ve sosyal yönlerinden kaynaklanabilir. Ayrıca daha düşük belge seviyesindeki antrenörlerin motivasyon konusunda yeterlilikleri kendi öz-yeterlilik algılarıyla bağlantılı olabilir (İhsan vd., 2015).

Antrenörün oyun stratejisi sporcunun müsabaka esnasındaki davranışlarını etkileme ve yönetebilme açısından önemli bir faktördür. Yüksek düzey belgeli antrenörler daha fazla

deneyime sahip olsa da üçüncü dördüncü ve beşinci kademe antrenörler arasında yeterlik algısı bakımından önemli bir fark bulunmamaktadır. Bununla birlikte antrenörlerin belge derecesi ile oyun stratejileri konusundaki yeterlik algısı arasında güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Antrenörlerin teknik becerilerini algılama düzeyi onların sporculuk geçmişi ve mesleki deneyimiyle ilişkili olabilir. Antrenörlük kademesi de antrenörlerin edindikleri profesyonel deneyimin bir göstergesi sayılır. Üst düzey antrenörlük sertifikalarına sahip olmak uzun süreli antrenörlük tecrübesi veya yüksek performanslı sporculuk geçmişi gerektirmektedir. Bu uzun ve kapsamlı süreç antrenörlerin kendi spor dallarındaki teknik yetenekleri değerlendirme becerilerini ve bu konudaki yeterlik algılarını etkilemiş olabilir (Sullivan ve ark., 2019).

Katılımcıların yaş değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği arasındaki Korelasyon testi analizi sonuçlarına göre;

Antrenör öz yeterlik ölçeği alt boyutları ile Antrenör Sporcu İlişkisi Ölçeği alt boyutları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmaktadır. ($p<0.05$). Öz yeterlilik düzeyleri arttıkça antrenörün sporcu ile iletişim düzeylerinin de arttığı düşünülmektedir.

Performans yeterliliği değişkeninin öz yeterlilik ölçeği alt boyutları; psikolojik yeterlilik ($r=,542$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, öğretim yeterliliği ($r=0,558$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, kişilik edindirme yeterliliği ($r=0,503$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, yönetim yeterliliği ($r=0,540$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, öz yeterlilik toplamı ($r=0,783$, $p<0,01$) yüksek düzeyde ilişki ile antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; yakınlık ($r=0,209$, $p<0,01$) düşük düzeyde ilişki, ve tamamlayıcılık ($r=0,253$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Psikolojik yeterlilik değişkeninin öğretim yeterliliği ($r=0,558$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, kişilik edindirme yeterliliği ($r=0,554$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, yönetim yeterliliği ($r=0,544$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, öz yeterlilik toplamı ($r=0,780$, $p<0,01$) yüksek düzeyde ilişki, yakınlık ($r=0,231$, $p<0,01$) düşük düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,251$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Öğretim yeterliliği değişkeninin kişilik edindirme yeterliliği ($r=0,534$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, yönetim yeterliliği ($r=0,535$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, öz yeterlilik toplamı ($r=0,853$, $p<0,01$) çok yüksek düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,153$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Kişilik Edinme Yeterliliği değişkeninin yönetim yeterliliği ($r=0,548$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki, öz yeterlilik toplamı ($r=0,732$, $p<0,01$) yüksek düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,127$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Yönetim Yeterliliği değişkeninin öz yeterlilik toplamı ($r=0,768$, $p<0,01$) yüksek düzeyde ilişki, yakınlık ($r=0,202$, $p<0,01$) düşük düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,233$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Öz yeterlilik Toplam değişkeninin yakınlık ($r=0,213$, $p<0,01$) düşük düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,249$, $p<0,01$) alt boyutu ile düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Yakınlık değişkeninin bağlılık ($r=0,431$, $p<0,01$) orta düzeyde ilişki ve tamamlayıcılık ($r=0,725$, $p<0,01$) alt boyutu ile yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Bağlılık değişkeninin tamamlayıcılık ($r=0,589$, $p<0,01$) alt boyutu ile orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Yaş değişkenine göre antrenör literatürdeki çalışmalara göre; Yaşın öz yeterlik belirleyicisi olmadığı da araştırma sonuçları arasında yer almaktadır (Koçak, 2019a). Yapılan analizlerde 18-33 yaş grubu katılımcıların performans ve öğretim yeterliliği puanlarının 34-69 yaş grubu antrenörlerden daha yüksek olduğu görülürken 34-69 yaş grubu katılımcıların kişisel başarı puanlarının 18-33 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde (Ağırbaş vd., 2020; Dumangöz & Sanlav, 2021; Koçak, 2019b; Kowalski, 2007) yapmış oldukları çalışmalarda yaş değişkeni ile antrenörlerin öz yeterlik seviyelerinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık tespit edememişlerdir.

5.2. Sonuç

Yapılan araştırmaya göre Milli Takım antrenörlüğü değişkenine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunurken spor branşı türüne göre antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında bağlılık alt boyutu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Milli takım antrenörlüğü yapan antrenörlerin öz yeterlilik düzeylerinin arttığı ve Milli Takım antrenörlüğü yapan antrenörlerin öz yeterlilik ve antrenör-sporcu ilişkisi düzeylerinin milli takım antrenörlüğü yapmamış antrenörlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanında katılımcı antrenörlerden 5.kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin ortalamalarının diğer kademelere göre anlamlı

düzeyde farklı olduğu yönetim yeterliği alt boyutunda ise 5.kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin 2. ve 3. kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin ortalamalarının anlamlı düzeyde farklı olduğu saptanmıştır. Öz yeterlilik toplamına göre 5 kademe antrenörlük belgesine sahip kişiler diğer kademelerde antrenörlük belgesine sahip olan kişilere göre öz yeterlilik seviyeleri daha yüksektir. Yönetim yeterliliğine göre ise; 5 kademe antrenörlük belgesine sahip kişiler tecrübelendikçe her sporcu ve takımı daha rahat çalıştırabileceğine kendisi ve sporcusu için gerçekçi kariyer hedefleri belirlediği ve spor ortamında adaletli ve eşit bir atmosfer oluşturduğu görülmüştür.

Antrenörlük belgesi kademeleri artıkça öz yeterlilik düzeylerinin de arttığı düşünülmektedir. Cinsiyet, antrenörlerin sporcular ile çalışma yılına, ilgilendiği spor branşında derecesi olması ve antrenörlük tecrübesi değişkenlerine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Milli Takım antrenörlüğü değişkenine göre antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Öz yeterlilik toplamı ile öz yeterlilik ölçeğini oluşturan performans, psikolojik, kişilik edindirme ve yönetim yeterliliği arasında yüksek düzeyde öğretim yeterliliği arasında ise çok yüksek düzeyde ve yakınlık değişkeni ile antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; tamamlayıcılık alt boyutu arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Bu durumun Milli Takımda antrenörlük yapan antrenörlerin öz yeterlilik seviyelerinin yüksek olduğu ancak antrenör sporcu ilişkisi üzerinde bir etki bulunmamış ve bireysel branşlarda antrenörlük yapan antrenörlerin takım sporları branşlarında antrenörlük yapanlardan daha yüksek seviyede antrenör sporcu ilişkisi ölçeği bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. 5. kademe antrenörlük belgesine sahip antrenörlerin diğer kademe düzeyinde antrenörlük belgesine sahip katılımcılara göre daha yüksek düzeyde antrenör öz yeterlilik düzeyine sahip olduğu ve 5. kademe antrenörlük belgesine sahip antrenörlerin yönetim yeterliliği 2. ve 3. kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Öz yeterlilik toplamı ile öz yeterlilik ölçeğini oluşturan performans, psikolojik, kişilik edindirme ve yönetim yeterliliği arasında yüksek düzeyde öğretim yeterliliği arasında ise çok yüksek düzeyde ve yakınlık değişkeni ile antrenör-sporcu ilişkisi ölçeği; tamamlayıcılık alt boyutu arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Kadın antrenörlerin öz yeterlilik toplam puanı, yakınlık ve bağlayıcılık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülürken tamamlayıcılık alt boyutunda ise erkek antrenörlerin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bireysel spor branşlarında antrenörlük yapan antrenörlerin öz yeter

yeterlilik toplamı, yakınlık, bağıllık ve tamamlayıcılık düzeylerinin takım spor branşlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Antrenörlerin sporcusu ile çalışma yılı bakımından 1-4 yıl arası olan antrenörlerin öz yeterlilik, yakınlık, bağıllık ve tamamlayıcılık düzeylerinin 5 yıl ve üzeri olan antrenörlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Milli Takım antrenörlüğü yapan antrenörlerin öz yeterlilik ve antrenör-sporcu ilişkisi düzeylerinin milli takım antrenörlüğü yapmamış antrenörlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Milli Takım antrenörlüğü yapan antrenörlerin öz yeterlilik ve antrenör-sporcu ilişkisi düzeylerinin milli takım antrenörlüğü yapmamış antrenörlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Antrenörlük tecrübe yılı artıkça öz yeterlilik ve antrenör-sporcu ilişkisi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. 5. kademe antrenörlük belgesine sahip olan antrenörlerin Öz yeterlilik toplam puanı ile alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak; araştırmada çeşitli kişisel bilgiler ile antrenör öz yeterlilik ve sporcusu antrenör ilişkisi ölçekleri çeşitli yöntemler ile karşılaştırılarak antrenörlerin Milli Takım seviyesinde antrenörlük yapması ve daha yüksek düzeyde antrenörlük belgesine sahip olunması antrenörlerin öz yeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlardan anlaşıldığı üzere antrenörlerin kendilerini öncelikle mesleki olmak üzere çeşitli alanlarda kendilerini geliştirerek ve Milli Takım gibi branşında en üst seviyede mesleğini icra etmesi sonucunda öz yeterlilik düzeylerinin de artacağı düşünülmektedir. Bireysel spor branşlarında faaliyet gösteren antrenörlerin sporcusu ile iletişiminde bağıllık seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

5.3. Öneriler

Anket yöntemi kullanılarak elde edilen kişisel bilgiler ile ölçüm yöntemlerindeki farklılıkların sebebi ile sonuçları genele yaymak doğru değildir. Ankete katılan bireylerin aynı kişisel bilgilere ve mesleki deneyimlere sahip olmamalarından dolayı literatürde yer alan benzer çalışmalar ile farklılıklar oluşabilmektedir. Literatür incelendiğinde antrenör öz yeterliklerinin antrenör ve sporcusu ilişkisi ile ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Antrenör öz yeterliliğini inceleyerek farklı bir boyut ortaya koymak çalışmayı değerli kılmaktadır. İki envanterin kıyaslandığı çalışmaya pek rastlanmamıştır bu sebeple antrenör öz yeterliklerinin antrenör ve sporcusu ilişkisi üzerine etkisinin alana katkı sağlayacağını düşünülmektedir.

Çalışma sonucunda çeşitli değişkenler ile ilgili öneriler ise; Milli Takım düzeyinde antrenörlük yapması ve daha yüksek düzeyde antrenörlük belgesine sahip olunması antrenörlerin öz yeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlardan anlaşıldığı

üzere antrenörlerin kendilerini öncelikle mesleki olmak üzere çeşitli alanlarda kendilerini geliştirerek ve Milli Takım gibi branşında en üst seviyede mesleğini icra etmesi sonucunda öz yeterlilik düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Bu nedenle antrenörlerin öz yeterlilik seviyelerinin artmasında en önemli etkenin mesleki gelişimine önem vererek kendilerini mesleki olarak geliştirmelerinin önemli olduğu kanısındayım. Buna karşın Milli Takımda antrenörlük yapmış katılımcıların antrenör sporcu ilişkisinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Mesleki yetenekler ile sosyal ilişkilerdeki yetenekler arasında farklılık olduğundan antrenörler mesleki yeteneklerinin yanında sosyal ilişkiler ve iletişim becerilerini de artırmalıdır. Bireysel spor branşlarında faaliyet gösteren antrenörlerin sporcusu ile iletişiminde bağlılık seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni ise bireysel spor branşlarında antrenörlerin sporcuları ile bire bir özel olarak daha fazla ilgilenmesi ve branşında başarı elde etmesi için bireysel sporlarda daha fazla motivasyona hedefe odaklanmada antrenörün sporcular ile daha fazla bireysel olarak ilgilenmektedir. Takım sporlarında ise antrenörün sporcu ile iletişimi bireysellikten daha çok takımın geneline hitap etmektedir bu sebeple takım branşlarında faaliyet gösteren antrenörlerin antrenman dışında da sporcuları ile sohbet ederek sporcuların ruh haline anlamak onlara çeşitli konularda yardımcı olmak bir derdini dinlemek veya eğlenceli vakit geçirebileceği sosyal aktivitelerde bulunmalıdır. Çalışmada çeşitli değişkenler incelendiğinde; cinsiyet, antrenörlerin sporcular ile çalışma yılına, ilgilendiği spor branşında derecesi olması, antrenörlük tecrübesi değişkenlerine göre antrenör öz yeterlik ölçeği toplam puanı ve antrenör sporcu ilişkisi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Anlam bulunamayan bu değişkenler ile antrenörlerin kendilerini diğer etkenler ile geliştirerek fark yaratacağı ve öz yeterlilik ve antrenör sporcu ilişkisi seviyelerinin artacağı kanısındayım.

6. KAYNAKÇA

- Adie, J. W. & Jowett, S. (2010). Meta-perceptions of the coach–athlete relationship, achievement goals, and intrinsic motivation among sport participants. *Journal of Applied Social Psychology*, 40(11), 2750-2773.
- Ağırbaş, İ. S., Savaş, E. ve Belli, E. (2020). Antrenörlerin öz yeterlilikleri ile iletişim becerileri ilişkisi/the relationship between coaches' self-efficacy and communication skills. *Anatolia Sport Research*, 1(1), 25-36.
- Ahmad, H. (2014). *The coach-athlete relationship in the Middle East: Cultural considerations* [Thesis, Loughborough University].
- Akkaya, İ. (2008, Ocak 22). Kız Güreşçiye Atılan Tokat Şiddet Amaçlı Değilmiş. *Hürriyet Gazetesi*, 4-5.
- Akyüz, H. (2020). Antrenör adaylarının genel öz yeterlilik ve iletişim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies-Social Sciences*, 15(8).
- Alabay, E. (2006). İlköğretim okul öncesi öğretmen adaylarının fen ile ilgili öz yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 30-40.
- Albrecht, R. (2003). *Positive cooaching, motivation and communication*. [Thesis, Research Study For The Study of Young Sports, Michigan State University].
- Altıntaş, A., Çetinkalp, Z. K. ve Aşçı, F. H. (2012). Antrenör-sporcu ilişkisinin değerlendirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), Article 3.
- Amman, M. T., İkizler, H. C. ve Karagözoğlu, C. (2000). *Sporda Sosyal Bilimleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Amorose, A. J., & Anderson-Butcher, D. (2007). Autonomy-supportive coaching and self-determined motivation in high school and college athletes: A test of self-determination theory. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(5), 654-670.
- Araya, J., Bennie, A., & O'Connor, D. (2015). Understanding performance coach development: Perceptions about a postgraduate coach education program. *International Sport Coaching Journal*, 2(1), 3-14.
- Arduç, K. (2008, Şubat 16). Basketi Kaçırıldı Diye Tokatladı. *Sabah Gazetesi*, 6-6.
- Arıpınar, E., ve Donuk, B. (2011). *Fair Play: Spor Yönetim ve Organizasyonlarında Etik Yaklaşımlar*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Arseven, A. (2016). Öz yeterlilik: Bir kavram analizi. *Electronic Turkish Studies*, 11(19), 63-80.
- Arsalan, F., Ziyagil, M. A., ve Bastik, C. (2018). Examination of moral decision-making attitudes of elite male basketball players and wrestlers according to variables of sport experience and mother, father education. *Universal Journal of Educational Research*, 6(3), 378-385.

- Aşkar, P., ve Umay, A. (2001). İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21).
- Ateş, C., Yıldız, Y., ve Yıldız, K. (2017). Profesyonel basketbol ve voleybolcuların antrenör iletişim beceri düzeyleri algısı ve sporcuların kaygı düzeylerinin araştırılması. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 40-52.
- Atik, M. (1973). *Serbest Güreşte Teknik Taktik Kompleler*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Avci, K. S., Çepikkurt, F., ve Kale, E. K. (2018). Examination of the relationship between coach-athlete communication levels and perceived motivational climate for volleyball players. *Universal Journal of Educational Research*, 6(2), 346-353.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, 37(2), 122.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action. *Englewood Cliffs, NJ*, 1986(23-28), 2.
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American psychologist*, 44(9), 1175.
- Bandura, A. (1990). Perceived self-efficacy in the exercise of personal agency. *Journal of Applied Sport Psychology*, 2(2), 128-163.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In. vs ramachaudran. *Encyclopedia of human behavior*, 4(4), 71-81.
- Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. In A. Bandura (Ed.), *Self-efficacy in changing societies* (p. 1–45). *Cambridge University Press*.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise Of Control*. Macmillan. http://lms.vocalerasmus.eu/pluginfile.php/1020/mod_folder/content/0/Bandura_1994_Self-Efficacy.pdf
- Bandura, A. (2003). Social cognitive theory for personal and social change by enabling media. İçinde *Entertainment-education and social change* (ss. 97-118).
- Bandura, A., & Adams, N. E. (1977). Analysis of self-efficacy theory of behavioral change. *Cognitive Therapy and Research*, 1(4), 287-310.
- Bandura, A., Adams, N. E., & Beyer, J. (1977). Cognitive processes mediating behavioral change. *Journal of personality and social psychology*, 35(3), 125.
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1996). Multifaceted impact of self-efficacy beliefs on academic functioning. *Child Development*, 67(3), 1206.
- Bandura, A., & Schunk, D. H. (1981). Cultivating competence, self-efficacy, and intrinsic interest through proximal self-motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41(3), 586-598.

- Bartholomew, K. J., Ntoumanis, N., & Thgersen-Ntoumani, C. (2009). A review of controlling motivational strategies from a self-determination theory perspective: Implications for sports coaches. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 2(2), 215-233.
- Başer, E. (1985). *Uygulamalı Spor Psikolojisi*. Denizli: BSY Yayınları.
- Başer, E. (1998). *Uygulamalı spor psikoloji*. Ankara: *Sporsal Kuram Dizisi*, İstanbul: Bağırhan Yayınevi.
- Bekiari, A., & Syrmipas, I. (2015). Coaches' verbal aggressiveness and motivational climate as predictors of athletes' satisfaction. *British Journal of Education, Society & Behavioural Science*, 9(4), 318-329.
- Bentley, T., ve Yildirim, O. (2003). *İnsanları Motive Etme*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Buğdaycı, S. (2018). *Antrenörlerin iletişim becerileri ile öz yeterliliklerinin incelenmesi* [PhD Thesis, Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor].
- Cairney, J., Clark, H. J., Kwan, M. Y. W., Bruner, M., & Tamminen, K. (2018). Measuring sport experiences in children and youth to better understand the impact of sport on health and positive youth development: Designing a brief measure for population health surveys. *BMC Public Health*, 18(1), 446.
- Can, G. (1992). *Akademik başarısızlık ve önlenmesi: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma*. [Yayınlanmış yüksek lisans tezi] Anadolu Üniversitesi.
- Canlı, U., Taşkın, C., ve Kurt, C. (2021). Çoklu beceri hareket eğitimi programı: Okul öncesi çocuklarda vücut kompozisyonu ve motor performans değişimleri. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 156-167.
- Carlson, C. (2011). The "playing" field: Attitudes, activities, and the conflation of play and games. *Journal of the Philosophy of Sport*, 38(1), 74-87.
- Caron, J. (1980). *Comparing Coaches' And Athletes' Perceptions Of Coaching Efficacy*. [Thesis, California State University, Long Beach].
- Carron, A. V., Bray, S. R., & Eys, M. A. (1980). Team cohesion and team success in sport. *Journal of Sports Sciences*, 20(2), 119-126.
- Chelladurai, P., & Carron, A. V. (1978). Leadership. Cahper Sociology of Sport Monograph Series. *University of Calgary*, 14(1), 246.
- Chen, G., Goddard, T. G., & Casper, W. J. (1999). Be specific! The role of context in core evaluations of the world and the self. In *59th Annual Meeting of the Academy of Management, Chicago*.
- Chen, P. P. (2002). Exploring the accuracy and predictability of the self-efficacy beliefs of seventh-grade mathematics students. *Learning and individual differences*, 14(1), 77-90.
- Choi, S., Kluemper, D. H., & Sauley, K. S. (2013). Assessing emotional self-efficacy: Evaluating validity and dimensionality with cross-cultural samples. *Applied Psychology*, 62(1), 97-123.

- Coşkun, E., Özer, B., ve Tiryaki, E. N. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik algılarının değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 123-136.
- Cranmer, G. A., & Myers, S. A. (2015). Sports teams as organizations: A leader-member exchange perspective of player communication with coaches and teammates. *Communication & Sport*, 3(1), 100-118.
- Cross, N. (1999). The coaching process: Principles and practice for sport. *Coaching Philosophy and Coaching Behavior*.
- Cunningham, G. B., Doherty, A. J., & Gregg, M. J. (2007). Using social cognitive career theory to understand head coaching intentions among assistant coaches of women's teams. *Sex Roles*, 56(5-6), 365-372.
- Çalışkan, G. (2001). *Liderlik açısından antrenör davranışlarının sporcu performansı üzerine etkisinin değerlendirilmesi, voleybol örneği* [Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Çetinkaya, T. (2015). Takım sporlarında sporcu kimliği ve sürekli sportif kendine güven ilişkisi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çoban, M. S. (2019). *Antrenör-sporcu ilişkisini etkileyen faktörler (Türkiye hentbol 1. Lig örneği)*. [Yayınlanmış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Demirbaş, İ., ve Demir, F. B. (2022). 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programının türkiye yeterlilikler çerçevesi açısından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), Article 1.
- Demirci, R. (2008, Şubat 16). Kulak Çeken Antrenör. *Posta Gazetesi*, 4-4.
- Demirci, S. (2020). *14-17 yaş arası sporcularda antrenör-sporcu ilişkisi kalitesinin ahlaki karar alma ve saldırgan davranışları belirlemedeki rolü* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Demircioğlu, S. (2014). Örnek olaya dayalı öğrenme yönteminin lise öğrencilerinin fizik dersinde kavramsal anlamaları ve özyeterlik inançları üzerindeki etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir*.
- Derman, A. (2007). *Kimya öğretmeni adaylarının öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları* [doctoral Thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü].
- Duarte-Cavalcante, L. C., Araújo-Rodrigues, A., Nicolas-Lima-da-Costa, E., Sousa-Bezerra-da-Silva, H. K., Amaral-Rodrigues, P. R., Farias-de-Oliveira, P., Viana-Alves, Y. R., & Domingos-Fabris, J. (2014). Pedra do Cantagalo uma síntese das pesquisas arqueológicas. *Arqueologia Iberoamericana*, 23, 45-60.
- Dumangöz, P. D., ve Sanlav, R. (2021). Voleybol antrenörlerinin mesleki öz yeterlik düzeylerinin bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 251-264.
- Durak, N. (2011). Gelenek ve modernite etkileşimi bağlamında spor etiği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 27, Article 27.

- Durdubaş, D. (2013). *Bir sezon boyunca takım hedef belirleme yoluyla uygulanan takım oluşturma müdahalesinin takım sargınlığı ve motivasyonel iklim üzerine etkisinin belirlenmesi* [Master's Thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü].
- Eden, D. (1996). From self-efficacy to means efficacy: Internal and external sources of general and specific efficacy. Paper presented at the 56th Annual Meeting of the Academy of Management,. *Paper presented at the 56th Annual Meeting of the Academy of Management*. 17, 45-80.
- Egesoy, H., Eniseler, N., Çamlıyer, H., ve Çamlıyer, H. (1999). Elit ve elit olmayan futbol oyuncularının karar verme performanslarının karar verme hızı ve verilen kararın doğruluğu açısından karşılaştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 22-33.
- Erdem, C. (2012). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterlilik Algıları ve Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 7(4).
- Erkal, E. M. (1981). *Sosyolojik Açıdan Spor, Formül Matbaası*, İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Erkan, M. (2002). *Sporda iletişimin önemi ve takım performansına etkisi üzerine bir araştırma: Türkiye birinci profesyonel futbol süper ligi örneği 2001-2002 futbol sezonu* [Master's Thesis, Anadolu University (Turkey)].
- Ermiş, E., Satıcı, A., Bostancı, Ö., İmamoğlu, O., ve Taşmektepligil, M. Y. (2019). Tenis antrenörleri yeterlilik düzeyinin araştırılması. *Opus International Journal of Society Researches*, 14(20), 1211-1227.
- Etiler, İ. E. (2017). *Sekiz haftalık antrenmanda sözel geribildirim, basketbolda turnike, top sürme, yaşam doyumu ve özyeterlilik, üzerine etkisi* [Master thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Everhart, C. B., & Chelladurai, P. (1998). Gender differences in preferences for coaching as an occupation: The role of self-efficacy, valence, and perceived barriers. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 69(2), 188-200.
- Feltz, D. L., Chase, M. A., Moritz, S. E., & Sullivan, P. J. (1999). A conceptual model of coaching efficacy: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of educational psychology*, 91(4), 765.
- Feltz, D. L., Hepler, T. J., Roman, N., & Paiement, C. (2009). Coaching efficacy and volunteer youth sport coaches. *The Sport Psychologist*, 23(1), 24-41.
- Feltz, D. L., Short, S. E., & Sullivan, P. J. (2008). *Self-efficacy in Sport*. Human Kinetics.
- Freischlag, J. (1985). Team dynamics: Implications for coaching. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 56(9), 67-71.
- Giblin, L. (1995). İnsan İlişkilerinde Kendine Güven ve Güç Elde Etmenin Yolları.(çvr: İdil Güpgüpoğlu). İkinci Baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Gould, D., Guinan, D., Greenleaf, C., Medbery, R., & Peterson, K. (1999). Factors affecting olympic performance: Perceptions of athletes and coaches from more and less successful teams. *The sport psychologist*, 13(4), 371-394.
- Gözübüyük Tamer, M. (2013). Yaşam boyu öğrenme için ulusal yeterlilikler çerçevesi: Avrupa ve Türkiye örneği. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 3(5), 43-54.
- Grove, J. R., & Lewis, M. A. (1996). Hypnotic susceptibility and the attainment of flowlike states during exercise. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(4), 380-391.
- Guvendi, B., ve Isim, A. T. (2019). Moral disengagement level of team athletes depending on unethical behaviors they perceived from their coaches. *Journal of Education and Learning*, 8(4), 83-92.
- Gülcan, N. Y. (2015). Discussing the importance of teaching ethics in education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 2622-2625.
- Güllü, S., ve Şahin, S. (2018). Milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeyleri üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 13(18).
- Gümüş, A. (1995). *5 Dakikalık Güreşte Teknik Taktik*. Kurdiş Matbaası.
- Güneş, C. (2016). *Engelli sporcularla çalışan antrenörlerin mesleki yeterliliklerinin tükenmişlik ve iş doyumu düzeylerine etkisinin incelenmesi* [Master's Thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü].
- Güvendi, B., ve Keskin, B. (2020). Sporcuların antrenörlerinden algıladıkları etik dışı davranış algısına göre saldırganlık ve öfke davranışlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), Article 2.
- Güzel, İ. (2008). Amatör sporcuların antrenörlerinden beklentileri üzerine bir araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Hofstetter, C. R., Zuniga, S., & Dozier, D. M. (2001). Media self-efficacy: Validation of a new concept. *Mass Communication and Society*, 4(1), 61-76.
- Hoy, W. K., & Woolfolk, A. E. (1993). Teachers' sense of efficacy and the organizational health of schools. *The Elementary School Journal*, 93(4), 355-372.
- Işık, İ. (2001). *Öz-yeterlilik inancı: Yönetici rolleri açısından bir inceleme* [PhD Thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)].
- Işık, U. (2018). Profesyonel ve amatör futbolcuların sportif kendine güven ve sporcu kimlikleri arasındaki ilişki. *Spor Eğitim Dergisi*, 2(3), 26-35.
- İhsan, S., Ekici, S., Soyer, F., ve Eskiler, E. (2015). Does self-confidence link to motivation? A study in field hockey athletes. *Journal of Human Sport and Exercise*, 10(1), 24-35.
- Jackson, B., Dimmock, J. A., Gucciardi, D. F., & Grove, J. R. (2011). Personality traits and relationship perceptions in coach-athlete dyads: Do opposites really attract. *Psychology of Sport and Exercise*, 12(3), 222-230.

- Jowett, S., Paull, G., Pensgaard, A. M., Hoegmo, P. M., & Riise, H. (2005). Coach-athlete relationship. *Applying sport psychology: Four perspectives*, 153-170.
- Jowett, S., & Cockerill, I. M. (2002). Incompatibility in the coach-athlete relationship. *Solutions in sport psychology*, 16, 31.
- Jowett, S., & Cockerill, I. M. (2003). Olympic medallists' perspective of the athlete-coach relationship. *Psychology of Sport and Exercise*, 4(4), 313-331.
- Jowett, S., & Meek, G. A. (2000). The coach-athlete relationship in married couples: An exploratory content analysis. *The Sport Psychologist*, 14(2), 157-175.
- Jowett, S., & Ntoumanis, N. (2004). The coach-athlete relationship questionnaire (cart-q): Development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 14(4), 245-257.
- Jowett, S., Paull, G., Pensgaard, A. M., Hoegmo, P. M., & Riise, H. (2005). Coach-athlete relationship. *Applying sport psychology: Four perspectives*, 153-170.
- Judge, T. A., Locke, E. A., Durham, C. C., & Kluger, A. N. (1998). Dispositional effects on job and life satisfaction: The role of core evaluations. *Journal of Applied Psychology*, 83(1), 17-34.
- Kahyaoglu, M. (2009). Öğretmen adaylarının fen ve teknoloji dersinde çevresel problemlerin öğretimine yönelik bakış açıları, hazır bulunuşlukları ve öz-yeterliliklerinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(17), Article 17.
- Kaleli, F. (2016). Özyeterlilik ile akademik başarıya güdülenme arasındaki ilişki (Ortaokul öğrencileri örneği) [Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Kalkan, T., & Sarı, İ. (2021a). Antrenör davranışları: Kuramsal yaklaşımlar, antrenörün sporcuya etkisi ve öneriler. *Egzersiz ve Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), Article 1.
- Kalkan, T., & Sarı, İ. (2021b). Antrenör davranışları: Kuramsal yaklaşımlar, antrenörün sporcuya etkisi ve öneriler. *Egzersiz ve Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), Article 1.
- Karagöz, Y. (2019). Spss amos meta uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği. *Basım*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karagözoğlu, C. (2006). *Sporda Psikolojik Destek*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Karahan, Ç. (2006). İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin öz algılamaları ve mesleki doyumlarının incelenmesi. [Unpublished Master's Thesis, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, Turkey].
- Karahan, M. (2016). Are candidate coaches ready for coaching Coaching efficacy of candidate coaches. *World Journal of Research and Review*, 3(6), 262871.

- Karnıkara, M. (2022). *Kamu hizmetlerindeki antrenörlerin antrenörlük yeterlik algı düzeylerinin incelenmesi* [Master's Thesis, Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü].
- Kassim, A. F. M., & Boardley, I. D. (2018). Athlete perceptions of coaching effectiveness and athlete-level outcomes in team and individual sports: A cross-cultural investigation. *The Sport Psychologist*, 32(3), 189-198.
- Kavussanu, M., Boardley, I. D., Jutkiewicz, N., Vincent, S., & Ring, C. (2008). Coaching efficacy and coaching effectiveness: Examining their predictors and comparing coaches' and athletes' reports. *The Sport Psychologist*, 22(4), 383-404.
- Kayır, B., ve Ozbek, O. (2021). Antrenörlerin meslek etiği davranışlarına ilişkin antrenör ve sporcu görüşleri. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 1-12.
- Kenow, L. J., & Williams, J. M. (1992). Relationship between anxiety, self-confidence, and evaluation of coaching behaviors. *The Sport Psychologist*, 6(4), 344-357.
- Kenow, L. J., & Williams, J. M. (1999). Coach-athlete compatibility and athlete's perception of coaching behaviors. *Journal of Sport Behaviour*, 6(4), 251-259.
- Kesgin, E. (2006). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Denizli ili örneği)* [Master's Thesis]. Pamukkale Üniversitesi
- Keskin, B., Ateş, O., ve Kiper, K. (2016). Tenis performans sporcularına uygulanan özel antrenman programının ITN derecelerine etkisi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 79-93.
- Keskin, B., Günver, M. G., Yurtseven, C. N., ve Yurtseven, E. (2020). Gemi adamlarında sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının değerlendirilmesi. *Turkish Studies - Educational Sciences*, 15(6), 4343-4352.
- Keskin, B., Güvendi, B., ve Kaplan, M. (2020). Masa tenisi oynayan sporcuların kendi kendine konuşmalarının karar verme stilleri ile ilişkisi. *Sport Sciences*, 15(4), 44-52.
- Keyser, V., & Barling, J. (1981). Determinants of children's self-efficacy beliefs in an academic environment. *Cognitive Therapy and Research*, 5(1), 29-39.
- Kırkbir, F., Zengin, S., ve Aydemir, B. (2021). Elit seviyedeki taekwondo sporcularına göre antrenör davranışlarının incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 5(2), 66-73.
- Koca, C., ve Arslan, B. (2010). *Kız çocukları ve futbol: Toplumsal cinsiyet yaklaşımı*. https://www.academia.edu/9352395/K%C4%B1z_%C3%87ocuklar%C4%B1_ve_Futbol_Toplumsal_Cinsiyet_Yakla%C5%9F%C4%B1m%C4%B1
- Koç, Ş. (1994). *Spor Psikolojisine Giriş*. Saray Medikal Yayıncılık.
- Koçak, Ç. V. (2019a). Antrenör adaylarının antrenör öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), Article 1.

- Koçak, Ç. V. (2019b). Antrenör adaylarının antrenör öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), Article 1.
- Koçak, Ç. V. (2020). Antrenör öz yeterlik ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25(4), 313-329.
- Koçak, Ç. V., ve Güven, Ö. (2018). Voleybol antrenörü mesleki öz yeterlik ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Spormetre: The Journal of Physical Education & Sport Sciences/Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2).
- Koçyiğit, M. (2019). *Sınıf Yönetimi*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Konter, E. (2006). *Spor Psikolojisi El Kitabı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kowalski, C. L. (2007). *An analysis of coaching efficacy in volunteer soccer coaches*. [Master's thesis]. University of Northern Iowa.
- Kurbanoglu, S. S. (2004). Öz-yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi dünyası*, 5(2), 137-152.
- Lane, J., Lane, A. M., & Kyprianou, A. (2004). Self-efficacy, self-esteem and their impact on academic performance. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 32(3), 247-256.
- Leonard, B. J., Skay, C. L., & Rheinberger, M. M. (1998). Self-management development in children and adolescents with diabetes: The role of maternal self-efficacy and conflict. *Journal of Pediatric Nursing*, 13(4), 224-233.
- Li, M. H., Sum, R. K. W., Wallhead, T., Ha, A. S. C., Sit, C. H. P., & Li, R. (2019). Influence of perceived physical literacy on coaching efficacy and leadership behavior: A cross-sectional study. *Journal of sports science & medicine*, 18(1), 82.
- Lorimer, R., & Jowett, S. (2010). The influence of role and gender in the empathic accuracy of coaches and athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 11(3), 206-211.
- Lyle, J., & Cushion, C. (2016). *Sport coaching concepts: A framework for coaching practice*. Routledge.
- Lyle, J. W. B. (2007). Modelling the complexity of the coaching process: A commentary. *International journal of sports science and coaching*, 2(4), 407-409.
- Marat, D. (2003). Assessing self-efficacy and agency of secondary school students in a multi-cultural context: Implications for academic achievement. *Proceedings of the New Zealand and Australian Association for Research in Education Conference, Auckland*, 18, 2008.
- Marback, T. L., Short, S. E., Short, M. W., & Sullivan, P. J. (2005). Coaching Confidence: An Exploratory Investigation of Sources and Gender Differences. *Journal of Sport Behavior*, 28(1).
- Martens, R. (1998). *Başarılı Antrenörlük* (T. Büyükonat, Çev.; 23. bs). İstanbul: Beyaz Yayınları.

- Maurer, T. J. (2001). Career-relevant learning and development, worker age, and beliefs about self-efficacy for development. *Journal of Management*, 27(2), 123-140.
- Merdan, H. E. (2020). *Optimal performans duygu durumu, zihinsel dayanıklılık, takım sargınlığı ve antrenör sporcu ilişkisinin yordayıcısı olarak mizah tarzı: Adolesan sporcular üzerine çalışma* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Merdan, H. E., ve Aşçı, F. H. (2021). Optimal performans duygu durumu, zihinsel dayanıklılık, takım sargınlığı ve antrenör sporcu ilişkisinin yordayıcısı olarak mizah tarzı: Adolesan sporcular üzerine çalışma. *Spor Bilimleri Dergisi*, 32(1), Article 1.
- Miller, J. E. (2019). *Academic self-efficacy, sources of self-efficacy in math, and academic achievement in online learning*. [Master's thesis]. Grand Canyon University.
- Morgan, C. T. (1999). *Psikolojiye Giriş* (R. Eski, Çev.; 13. bs). İstanbul: Metelgan Yayınları.
- Mutlu, E. (1994). *İletişim Sözlüğü*. İstanbul: Ark Yayınevi.
- Myers, N. D., Vargas-Tonsing, T. M., & Feltz, D. L. (2005). Coaching efficacy in intercollegiate coaches: Sources, coaching behavior, and team variables. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(1), 129-143.
- Ommundsen, Y., Roberts, G. C., Lemyre, P. N., & Treasure, D. (2003). Perceived motivational climate in male youth soccer: Relations to social-moral functioning, sportpersonship and team norm perceptions. *Psychology of Sport and Exercise*, 4(4), 397-413.
- Özsarı, A., ve Altın, M. (2021). Öz yeterlik ve stresle başa çıkma (bireysel ve takım sporları antrenörleri araştırması). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(3), 399-411.
- Pajares, F. (1997). Current directions in self-efficacy research. *Advances in motivation and achievement*, 10(149), 1-49.
- Pajares, F. (2002). Gender and perceived self-efficacy in self-regulated learning. *Theory Into Practice*, 41(2), 116-125.
- Pajares, F. (2006). Self-efficacy during childhood and adolescence. *Self-efficacy beliefs of adolescents*, 5(1), 339-367.
- Palou, P., Ponseti, F. J., Cruz, J., Vidal, J., Cantallops, J., Borràs, P. A., & Garcia-Mas, A. (2013). Acceptance of gamesmanship and cheating in young competitive athletes in relation to the motivational climate generated by parents and coaches. *Perceptual and Motor Skills*, 117(1), 290-303.
- Çeviker, A. P. Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Oyun Dersine Yönelik Fiziksel Okuryazarlık Algıları. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 12(35), 493-506.
- Philippe, R. A., & Seiler, R. (2006). Closeness, co-orientation and complementarity in coach-athlete relationships: What male swimmers say about their male coaches. *Psychology of sport and exercise*, 7(2), 159-171.
- Raedeke, T., Lunney, K., & Venables, K. (2002). Understanding athletes burnout: Coach perspectives—ProQuest. *Coach perspectives. Journal of Sport Behavior*, 25(2), 181-206.

- Rejeski, W., Darracott, C., & Hutslar, S. (1979). Pygmalion in youth sport: A field study. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1(4), 311-319.
- Rutten, E. A., Schuengel, C., Dirks, E., Stams, G. J. J. M., Biesta, G. J. J., & Hoeksma, J. B. (2011). Predictors of antisocial and prosocial behavior in an adolescent sports context. *Social Development*, 20(2), 294-315.
- Rutten, E. A., Stams, G. J. J. M., Biesta, G. J. J., Schuengel, C., Dirks, E., & Hoeksma, J. B. (2007). The contribution of organized youth sport to antisocial and prosocial behavior in adolescent athletes. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(3), 255-264.
- Sabido, F., Milazzo, V. J., Hobson, R. W., & Duran, W. N. (1994). Skeletal muscle ischemia-reperfusion injury: A review of endothelial cell-leukocyte interactions. *Journal of Investigative Surgery*, 7(1), 39-47.
- Sağlam, C., ve Çeviker, A. (2022). Antrenörlerin öz yeterlilik ve antrenörlüğe yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 662-676.
- Sakız, G. (2013). Başarıda anahtar kelime: Öz-yeterlik. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 185-210.
- Sarı, İ. (2013). *Güreşçilerin motivasyonu ve özyeterlikleri ile antrenörlerin liderlik davranışlarının ilişkisi*.
- Sarı, İ. (2019). Antrenörden algılanan özerklik desteği ve sporcuların özerk güdülenmesi arasındaki ilişki: Bir meta-analiz çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*.
- Sarı, İ., ve Bayazıt, B. (2017). The relationship between perceived coaching behaviours, motivation and self-efficacy in wrestlers. *Journal of Human Kinetics*, 57(1), 239-251.
- Sarı, İ., ve Bulut, Y. (2020). Antrenörlük mesleğine yönelik tutum ölçeği: Üniversite öğrencileri için geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*.
- Sarı, İ., ve Köleli, N. Y. (2020). Antrenör kaynaklı destekleyici ve kısıtlayıcı güdül ikliminin sporcuların tükenmişlik ve ahlaki karar alma tutumları ile ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(2), Article 2.
- Schunk, D. H. (1983). Ability versus effort attributional feedback: Differential effects on self-efficacy and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 75(6), 848-856.
- Schunk, D. H. (1990). Goal setting and self-efficacy during self-regulated learning. *Educational Psychologist*, 25(1), 71-86.
- Schunk, D. H. (2012). *Learning theories an educational perspective*. Pearson Education, Inc.
- Schunk, D. H., & DiBenedetto, M. K. (2016). Self-efficacy theory in education. İçinde *Handbook of motivation at school* (ss. 34-54).
- Schunk, D. H., & Meece, J. L. (2006). Self-efficacy development in adolescence. *Self-efficacy beliefs of adolescents*, 5(1), 71-96.

- Somoğlu, M. B. (2021). *Sporcuların antrenör-sporcu ilişkileri, algılanan okul deneyimleri ve sportif yaşam doyumları Öğrenci sporcuların antrenör-sporcu ilişkileri, algılanan okul deneyimleri ve spor yaşam doyumları* [Doktora Tezi, Trabzon Üniversitesi].
- Spieker, C. J., & Hinsz, V. B. (2004). Repeated success and failure influences on self-efficacy and personal goals. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 32(2), 191-197.
- Stodolsky, S. S., Salk, S., & Glaessner, B. (1991). Student views about learning math and social studies. *American Educational Research Journal*, 28(1), 89-116.
- Stornes, T. (2001). Sportspersonship in Elite Sports: On the Effects of Personal and Environmental Factors on the Display of Sportspersonship Among Elite Male Handball Players. *European Physical Education Review*, 7(3), 283-304.
- Sulistiyo, S., Kristiyanto, A., & Kunto, S. (2020). The sportsmanship of young football players: Challenge in developing character of young football players. *The 3rd Yogyakarta International Seminar on Health, Physical Education, and Sport Science*. Endonezya.
- Sullivan, P. J., Ragnogna, M., & Dithurbide, L. (2019). An investigation into the dunning–kruger effect in sport coaching. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(6), 591-599.
- Sunay, H., ve Seda Saracaloğlu, A. (2003). Türk sporcusunun spordan beklentileri ile spora yönelten unsurlar. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 43-48.
- Şahin, F., ve Gürbüz, Y. D. D. S. (2012). Kültürel zekâ ve öz-yeterliliğin görev performansı ve örgütsel vatandaşlık davranışı üzerinde etkisi: Çokuluslu örgüt üzerinde bir uygulama. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 14(2), 123-140.
- Taylor, B. (2006). *The British Canoe Union Coaching Handbook*. Pesda Press.
- Teatro, C., Thompson, M., Kulinna, P. H., Mars, H. V. D., & Kwan, J. (2017). Coaching behaviors and stakeholders' views of coaches' efficacy. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 12(4), 452-460.
- Tezcan, E., ve Akçakoyun, F. (2022). *Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivitelere Katılım Durumlarına Göre İletişim Becerisi Ve Egzersiz Öz-Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi*. İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- Thomas, G. (1996). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Tolukan, E., ve Akyel, Y. (2019). Futbolda antrenör-sporcu ilişkisi ve sürekli sportif kendine güven üzerine bir araştırma. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), Article 1.
- Treasure, D. C., & Roberts, G. C. (1998). Relationship between female adolescents achievement goal orientations, perceptions of motivational climate, belief about success and sources of satisfaction in basketball. *International Journal of Sport Psychology*, 29(3), 211-230.
- Tuncel, M. (2021). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.

- Tuncel, S. D., ve Büyüköztürk, Ş. (2009). Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri nelerdir? Nasıl ölçülür? Ölçek geliştirme: ölçeğin geçerlik ve güvenirliği. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(4), 159-168.
- Turcan, H. G. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin özyeterlik algıları ile iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Unpublished master's thesis, Selçuk University, Konya*.
- Tutko, T., & Richards, W. J. (1971). *Psychology of Coaching*.
- Türedi, E. (2015). *Özyeterlik, benlik saygısı ve atılganlık düzeyi ilişkisi: Cinsiyet ve deneyim süresi açısından resmi okul ve özel okul öğretmenleri üzerine bir araştırma* [masterThesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Ulukan, H. (2012). *İletişim Becerilerinin Takım ve Bireysel Sporculara Olan Etkisi* [Master's thesis]. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi.
- Usher, E. L., & Pajares, F. (2008). Sources of self-efficacy in school: Critical review of the literature and future directions. *Review of Educational Research*, 78(4), 751-796.
- Uzar, F. N. (2010). İlköğretim öğrencilerinin matematik dersine yönelik öz-yeterliğini besleyen kaynakların farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Ünlü, H., Sünbül, A. M., ve Aydos, L. (2008). Beden eğitimi öğretmenleri yeterlilik ölçeği geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 23-33.
- Vallerand, R. J., & Losier, G. F. (1999). An integrative analysis of intrinsic and extrinsic motivation in sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, 11(1), 142-169.
- Vealey, R. S., Armstrong, L., Comar, W., & Greenleaf, C. A. (1998). Influence of perceived coaching behaviors on burnout and competitive anxiety in female college athletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 10(2), 297-318.
- Vijeila, N. (2019). *Sources of self-efficacy beliefs of resilient high school dropouts*. Pepperdine University.
- Villalon, C. A., & Martin, S. B. (2020). High school coaches' coaching efficacy: Relationship with sport psychology exposure and gender factors. *Journal of Applied Sport Psychology*, 32(1), 64-80.
- Voigt, D. (1998). *Spor Sosyolojisi* (A. Atalay, Çev.). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Vurgun, N., Özçelik, İ. Y., ve Aldırmaz, C. (2023). Hentbol antrenörlerinin öz yeterlik düzeyleri ile çok yönlü liderlik yönelimleri üzerine bir inceleme. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(2), 683-701.
- Weiss, M. R., & Friedrichs, W. D. (1986). The influence of leader behaviors, coach attributes, and institutional variables on performance and satisfaction of collegiate basketball teams. *Journal of sport and exercise psychology*, 8(4), 332-346.

- West, L. (2016). *Coach-athlete communication: Coaching style, leadership characteristics, and psychological outcomes*.
- Wood, R., & Bandura, A. (1989). Social cognitive theory of organizational management. *The Academy of Management Review*, 14(3), 361.
- Wotruba, R., & Golden, D. (1968). The importance of the coach-athlete relationship. *Track and Field Quarterly Review*, 21-24.
- Yaman, S., Koray, Ö. C., ve Altunçekiç, A. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), Article 3.
- Yardımcı, F., ve Başbakkal, Z. (2011). İlköğretim öğrencilerinin öz-yeterlik düzeylerinin ve etkileyen değişkenlerin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 27(2), 19-33.
- Yetim, A., ve Cengiz, R. (2010). *İletişim ve spor*. <https://avesis.gazi.edu.tr/yayin/5382eb28-989c-4c54-8c61-d82dc5ebfd6c/iletisim-ve-spor>
- Yücel, M. G. (2010). *Antrenör-sporcu ilişkisini etkileyen faktörler (Güreş örneği)* [Master's Thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü].
- Yüksek Usta, S., Genç, H., ve Dağlıoğlu, H. E. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının akademik motivasyonları ile matematik öğretimine ilişkin özyeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 12(6), 235-260.
- Yüzen, A. (2016). *Meslek kararı verme özyeterliliğinin artırılmasına yönelik multimedya tasarımı* [Master's Thesis, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü].
- Zimmerman, B. J., Bandura, A., & Martinez-Pons, M. (1992). Self-motivation for academic attainment: The role of self-efficacy beliefs and personal goal setting. *American Educational Research Journal*, 29(3), 663-676.

7. ÖZGEÇMİŞ

Umut GEDİK 1992 tarihinde doğdu. İlköğretimini Bursa’da tamamladı. Liseyi BTSO Celal Sönmez Bursa Spor Lisesinde okudu. Üniversite hayatında ise; Kütahya Dumlupınar Üniversitesi BESYO Spor Yöneticiliği Bölümü ve Rekreasyon Bölümünü tamamlayarak ardından Pedagojik Formasyon Programını tamamlayıp, Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi gibi Lisans Programlarının yanı sıra ayrıca Bilgisayar Programcılığı, Laborant ve Veteriner Sağlık, Tarım Teknolojisi ve Emlak Yönetimi Ön Lisans Programlarından mezun olup, halen öğrenimime devam ettiği çeşitli programlar bulunmaktadır. Tenis, Yüzme, Kayak, Vücut Geliştirme ve Fitness, Satranç, Atlı Kızak Antrenörlük Belgeleri ile Basketbol Antrenörlük ve en üst seviye olan A kademe Yöneticilik Belgelerine sahip olup bunlar dışında Spor, Eğitim, Yönetim, İletişim, Bilgi Teknolojileri, Sağlık, Teknik, Denizcilik ve Havacılık alanlarında birçok seminerler ve kurslara katılmıştır. Basketbol ve Atletizm branşlarında birçok sportif dereceler elde etmiş ve birçok branşta lisanslı olarak faaliyet göstermiştir. 2011-2015 yıllarında Antalya İlinde Mediterranean Dalış Eğitim Merkezinde Dalgıç olarak çalıştı. 2015-2019 yıllarında Bursa İlinde Yüzme Antrenörlüğü ve Cankurtaran olarak görev yaptı. 2019 yılından itibaren Bursa Gençlik Spor İl Müdürlüğünde, spor faaliyetlerinin koordinasyonu ve organizasyonu konularında sorumluluk üstlenmektedir. Spor Uzmanı olarak, Spor Faaliyetleri biriminde görev yapmaktadır. Ayrıca 2019 yılından itibaren Spor Projeleri İl Koordinatörü ve 2023 yılından itibaren Anadolu Yıldızlar Ligi İl Koordinatörü olarak görev almaya devam etmektedir. İş hayatının yanı sıra spor alanında Federasyonlarca yürütülen futbol branşından sonra en büyük organizasyonlardan biri olan basketbol branşında; 2021 yılından itibaren Türkiye Basketbol Federasyonunda Federasyon ve Lig Temsilcisi olarak Basketbol Süper Ligi Türkiye Kupası çeyrek final müsabakasında baş temsilci olarak ve birçok profesyonel basketbol liglerinde görevlendirilen müsabakaların sevk ve idaresinde en üst yetkilisi olarak görev almaya devam etmektedir. Basketbol Yerel Lig müsabakalarında ise gözlemci olarak görev almaktadır. Uluslararası Modern Pentatlon Hakemi olarak birçok Dünya Şampiyonaları, Dünya Kupaları, Avrupa Şampiyonaları ve Avrupa Kupalarında görev aldı. 2021 yılından itibaren Bursa Basketbol İl Temsilciği, İl Hakem ve İl Tertip Kurulu üyesi ve Bursa Modern Pentatlon İl Temsilciliği İl Hakem Kurulu üyesi olarak görev almaktadır. Sporculuk, Spor Eğitmenliği, Antrenörlük, Spor Yöneticiliği, Hakemlik, Gözlemcilik, Temsilcilik vb. birçok sıfat ile sporun birçok alanında yer alarak ilgili alana katkılar sağlamış ve yer almaya devam etmektedir. Araştırmacı ve kendini geliştirmeye önem vererek spor alanına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Tezden Türetilen Yayın ve Eserler

Gedik,U., Uğur, E. ve Bıçak F. (2024). Ergen Sporcularda Psikolojik Sağlamlığın Fiziksel Aktiviteye Katılım Motivasyonuna Etkisinin İncelenmesi. *‘16. Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi, 22-24 Mayıs 2024 – Yalova/Türkiye tarihinde “Sözlü Bildiri” olarak sunulmuştur.*

8. EKLER

Ek. 1 - Kişisel Bilgi Formu (Demografik Bilgiler)

Yukarıdaki bilgileri okudum ve çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum.	Evet	Hayır
--	------	-------

1	Cinsiyetiniz : Kadın / Erkek	Kadın	Erkek			
2	Yaşınız :.....(Yaşınız en az 18 olmalıdır)					
5	İlgilendiğim Spor Türü : Takım Sporları / Bireysel Sporlar	Takım Sporları	Bireysel Sporlar			
4	Spor Branşınızı Yazınız :					
5	Antrenörlük Belgesi Kademeniz/Derece'niz Nedir?.....	1.Kademe (E)	2.Kademe (D)	3.Kademe (C)	4.Kademe(B)	5.Kademe(A)
6	Antrenörlük Deneyiminizi Yıl Olarak Yazınız :					
7	Eğitim Durumunuz Nedir?.....	Lise ve Dengi	Ön Lisans	Lisans	Lisansüstü	
8	Soruları cevaplarken baz aldığınız sporcunuz ile kaç senedir çalışıyorsunuz?:					
9	Haftada kaç antrenman yapıyorsunuz? :					
10	Bir antrenmanda harcadığınız süre (Dakika) nedir? :					
11	Antrenör olarak ilgilendiğiniz branşta derecelerinizi var mı? :	Evet	Hayır			
12	İlgilendiğiniz branşta milli takım antrenörlüğü yaptınız mı? :	Evet	Hayır			

Ek. 2 - Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği (Koçak, 2020)

Boyutlar	Antrenörlük öz yeterliklerinize ilişkin inanç düzeyinizi aşağıdaki ifadeler doğrultusunda işaretleyiniz. Antrenör olarak;	Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		1	2	3	4	5
Performans Yeterliği	1. Sporcularımın performanslarının sezon boyunca yüksek olmasını sağlarım.					
	2. Sporcularımın sezon dışında performans kaybı yaşamamaları için programlar yaparım.					
	3. Müsabakalarda/yarışmalarda etkili taktikler geliştiririm.					
	4. Müsabakalarda/yarışmalarda ani gelişen olumsuz durumlara çözüm üretirim.					
Psikolojik Yeterlik	5. Sporcularımı motive ederim .					
	6. Sporcularımın öz güvenini yükseltirim .					
	7. Kendimi motive ederim .					
	8. Başarısız olduğumda öz güvenimi korurum					
Öğretim Yeterliği	9. Bilimsel yöntemler kullanarak yetenek seçimi yaparım.					
	10. Öğretimde, spora özgün öğretim yöntemlerini kullanırım.					
	11. Teknik becerilerin uygulanışını kendim göstererek öğrenmeyi pekiştiririm.					
	12. Etkili öğretim için işbirliği yaparım					
	13. Sporcularımın gelişimini bilimsel yöntemlerle değerlendiririm.					
Kişilik Edindirme Yeterliği	14. Sporcularımın ahlak gelişimlerine yardımcı olurum					
	15. Sporcularımın erdemli kişilik geliştirmelerine yardımcı olurum.					
	16. Sporcularımın Fair Play'e uygun davranış göstermelerini sağlarım.					
	17. Sporcularımı sorumluluk almaları için özendiririm					
Yönetim Yeterliği	18. Her düzeydeki sporcu/takımı rahatlıkla çalıştırırım.					
	19. Sporcularım ve kendim için gerçekçi kariyer hedefleri belirlerim.					
	20. Adaletli davranırım .					
	21. Sporcularıma fırsat eşitliği sağlarım .					

*Antrenör öz yeterlik ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması (Koçak, 2020).

Ek. 3 - Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği Kullanım İzni

Sn. Veli KOÇAK Hocam Merhabalar;
Kullanım izni verdiğiniz için çok teşekkür ederim.
Saygılarımla iyi çalışmalar dilerim.

Gönderen: ÇV K [REDACTED]
Gönderildi: 24 Ekim 2023 Salı 21:50
Kime: Umut GEDİK
Konu: Re: Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği Çalışmada Kullanım İzni Hakkında

Sayın Gedik,
Akademik nezaket çerçevesinde hareket ederek izin istediğiniz için teşekkür ederim.
Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği'ni çalışmanızda kullanmanızda bir sakınca yoktur.
İyi çalışmalar.

Kimden: Umut GEDİK <[REDACTED]>
Gönderme tarihi: Salı, Ekim 24, 2023 2:02 ÖS
Kime: [REDACTED] <[REDACTED]>
Bilgi: Umut Gedik Yalova Öğrenci 228132002 <[REDACTED]>
Konu: Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği Çalışmada Kullanım İzni Hakkında

Sn. Veli KOÇAK Hocam Merhabalar;
Ben Umut GEDİK

Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Danışman hocam Prof. Dr. Burçak KESKİN ile yapacağımız yüksek lisans bitirme tezi çalışması için **Antrenör Öz Yeterlik Ölçeği'nizi** kullanabilmek için ilgili ölçek kullanım izninizi istiyorum.

Çalışma için izin vererseniz beni çok mutlu edersiniz.
Saygılarımla iyi çalışmalar dilerim.

Ek. 4 - Antrenör-Sporcu İlişkisi Ölçeği (Altıntaş, Kazak Çetinkalp ve Aşçı, 2012)

Bu ölçeğin amacı antrenör sporcu ilişkisinin içeriğini ve kalitesini ölçmektir. Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyup size uygun olan cevabı daire içine alınız. Bu ölçekte doğru yada yanlış yanıt yoktur. Sporcunuz hakkındaki duygularınızı düşünerek soruları içtenlikle cevaplayınız.

	Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım			Kesinlikle Katılıyorum	
1. Sporcuma yakınımdır	1	2	3	4	5	6	7
2. Sporcuma bağlıyım	1	2	3	4	5	6	7
3. Sporcumu severim	1	2	3	4	5	6	7
4. Sporcumla çalışırken kendimi rahat hissedirim rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sporcuma güvenirim	1	2	3	4	5	6	7
6. Antrenörlük kariyerimin sporcum ile ilerleyeceğini/gelişeceğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
7. Antrenmanda sporcunum çabalarını boşa çıkarmamaya çalışırım	1	2	3	4	5	6	7
8. Sporcuma saygı duyarım	1	2	3	4	5	6	7
9. Sporcumun performansını artırmak için gösterdiği fedakarlığı takdir ederim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Sporcumu çalıştırırken elimden gelenin en iyisini yapmaya hazırım.	1	2	3	4	5	6	7
11. Antrenmanda sporcuma arkadaşça yaklaşırım	1	2	3	4	5	6	7

Antrenör-Sporcu İlişkisinin Değerlendirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması
(Altıntaş vd., 2012)

Ek. 5 - Antrenör-Sporcu İlişkisi Ölçeği Kullanım İzni

Antrenör- Sporcu İlişkisi Envanteri'nizi Çalışmada Kullanabilmek İçin Kullanım İzni Hakkında

Umut GEDİK

8.11.2023 (Çar) 16:52

|

Sn. Atahan ALTINTAŞ Hocam Merhabalar;

Kullanım izni verdiğiniz için ve envanterle ilgili verileri paylaştığınız çok teşekkür ederim.

Saygılarımla iyi çalışmalar dilerim.

Atahan Altıntaş [REDACTED]@yildiz.edu.tr>

Tümünü yanıtla |

30.10.2023 (Pzt) 14:40

Kime: Umut GEDİK

ANTRENÖR SPORCU İLİ...

11 KB

antrenör sporcu.docx

14 KB

3 ekin (40 KB) tümünü göster Tümünü indir

Umut merhaba. Ekte envanter ve alt boyutları bulabilirsiniz. Tezinizde kolaylıklar dilerim.

Saygılarımla

Atahan Altıntaş

Umut GEDİK

24.10.2023 (Sal) 11:53

|

Sn. Atahan ALTINTAŞ Hocam Merhabalar;

Ben Umut GEDİK

Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Danışman hocam Prof. Dr. Burçak KESKİN ile yapacağımız yüksek lisans bitirme tezi çalışması için **Antrenör- Sporcu İlişkisi Envanteri'nizi** kullanabilmek için envanter kullanım izninizi istiyorum.

Çalışma için izin vererseniz beni çok mutlu edersiniz.

Saygılarımla iyi çalışmalar dilerim.

Ek. 6 - Etik Kurul Onayı

PROTOKOL NO: 2023/187

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULLAR KOORDİNATÖRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA BAŞLIĞI	Antrenör Öz Yeterliklerinin Antrenör ve Sporcu İlişkisi Üzerine Etkisi
ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	1-Yüksek Lisans Tez Çalışma 2-Nicel Araştırma
ARAŞTIRMACILAR	1- Sorumlu Araştırmacı : Umut GEDİK 2- Tez Danışmanı : Prof. Dr. Burçak KESKİN
ETİK KURUL TÜRÜ	SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
KARAR	Etik Onay Verilmesine Karar Verildi.

TARİH
09/01/2024

Prof. Dr. İsa KARAMAN
ETİK KURULLAR KOORDİNATÖRÜ

